

Prehľadová práca

Mikrocirkulácia v sliznici čreva a jej vzťah k IBD

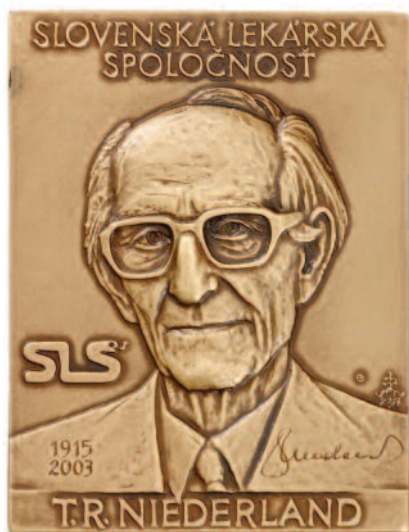
Úvod

Cieľom práce je opísať súčasný stav poznania pri ulceróznej kolitíde a Morbus Crohn. Príčiny Crohnovej choroby a *colitis ulcerosa* sú zatiaľ pomerne nejasné. Je však zrejmé, že nezvyčajnosti podmieňujúce patogenézu zápalových chorôb čreva sa neobmedzujú len na klasické imunitné bunky. Podmieňujú ich aj neimunitné bunky. Mikrocirkulácia má kľúčovú úlohu pri imunitnej homeostáze črevnej sliznice riadením rozsahu putovania PMNG a iných buniek z ciev do priestoru mimo nich (Deban et al., 2008). Počas chronického zápalu všeobecne a zápalu čriev zvlášť má osobitnú úlohu vstup rôznych buniek do sliznice čreva, invázia baktérií a cudzích antigénov, angiogeneza a riadenie priebehu zápalu mikrocirkuláciou steny čriev. Mikrocirkulácia čreva má závažnú úlohu pri spustení, udržaní a trvaní zápalu. Riadi tiež pút zápalových buniek z ciev do medzibunkového priestoru. Na skutočnej podstate chronického zápalu sa zúčastňujú aj lymfatické. Ovládajú opuch tkaniva, únik PMNG (Polymorfných Neutrofilných Granulocytov) z ciev, čistenie postihnutého tkaniva od antigénov baktérií, aj od zápalových chemokínov. Sú tiež zdrojom neimunitných bunkových cieľov v liečebnej intervencii (Danese, 2011).

Pri chronickom zápale v postihnutej mikrocirkulácii čriev počas zápalov čriev (Inflammatory Bowel Diseases, IBD) nastávajú veľké poruchy funkcie. Aktivovaním endotelu vzniká funkčný fenotyp, ktorý zahŕňa tvorbu chemokínov, cytokínov, leukínov, zrážanie krvi a angiogenezu. Crohnova choroba a *colitis ulcerosa*, sú klasické chronické zápalové choroby čriev, ktoré poškodzujú žalúdok a črevá. V ostatných desaťročiach sa opisuje úloha ciev pri IBD. Abnormity podmieňujúce patogenézu IBD sa neobmedzujú na klasické na imunitu sa podieľajúce T aj B lymfocyty, makrofágy a dendritové bunky. Význam majú aj bunky, ktoré sa na imunitných mechanizmoch nezúčastňujú. Pri spustení a pri udržovaní zápalového procesu má všeobecne ústrednú úlohu mikrocirkulácia (Deban et al., 2008, Ferencik et al., 2009). Endotel má rôzne biologické úlohy. Má závažnú úlohu pri mnohých fyziologických procesoch. Umožňuje prísun živín do tkaniva, prí-

denie krvi, homeostázu tkaniva, putovanie buniek, distribúciu a uskutočnenie obranných, či chorobných procesov, napríklad zápalu. Endotelové bunky majú kľúčovú úlohu počas imunitnej homeostázy sliznice. Riadia druhy a aj počet bielych krvných buniek, ktoré putujú z ciev do tkanív. Endotel (E) je jedným z pilierov priebehu zápalu (Danese et al., 2007). Keď nastane spustenie reakcie ciev, nadobudne E funkčné fenotypy buniek, ktoré tvoria leukíny. Je schopný privodiť lipnutie PMNG, nadobudnúť prokoagulačné aktivity, či spustiť novotvorbu ciev (Layne et al., 2011). Novšie informácie o úlohe E pramenia zo štúdií kultúr endotelu z pupočníkových vén ľudí (Human Umbilical Vein Endothelial Cells, HUVEC). Je však zrejme, že HUVEC nemôžu nahrádzať špecializovanú mikrovaskulatúru. Dôležitým bodom obratu pri definovaní príspevku E mikrocirkulácie k chronickému zápalu čriev je model Biona et al., 1997.

Dokončenie na str. 5

Motto:

„Najväčším šťastím vysokoškolského učiteľa je mať skvelých učiteľov a veľmi dobrých žiakov. Jedine takáto kombinácia môže zaručiť kontinuitu progresívneho vedeckého myslenia a pokroku.“

Akademik Teofil Rudolf Niederland (1999)

Z OBSAHU

Na aktuálnu tému

Odborné a vedecké práce

Mikrocirkulácia v sliznici čreva a jej vzťah k IBD

Baktérie a liečba rakoviny

Příprava na stárnutí populace v České republice

Syndróm lepivých doštičiek

Prehľad akcií v rámci hnutia za nefajčenie

Informácie WHO

WMA supports minimum unit pricing for alcohol

WMA urges all governments to adopt plain cigarette packs

Správy z odborných podujatí

60 rokov Slovenskej farmaceutickej spoločnosti

Spoločnosť pre vzdelávanie pracovníkov v zdravotníctve

Prenatálne dieťa

The International Scientific Summer School

Právne okienko

Súkromie na pracovisku. Odchodné. Výkon inej zárobkovej činnosti

Blahoželáme členom SLS

Kronika Monitoru medicíny SLS

Predstavujeme nové knihy

Dôležité Informácie

Nové logo SLS

Ocenenia SLS:

Čestná cena akad. T.R. Niederlanda a Čestná plaketa T.R. Niederlanda

Program odborných podujatí SLS

Spolok slovenských lekárov Bratislava

Kalendár odborných podujatí SLS september - december

Lusopress[®]

nitrendipinum

Medicína založená
na dôkazoch²

INDIKÁCIA:
arteriálna hypertenzia u dospelých pacientov

Dávkovanie:
1 tableta¹
1-krát denne ráno
alebo ½ tablety
2-krát denne ráno a večer
(celkove 20 mg nitrendipínu denne)

Terapeutická šírka:
10 – 40 mg¹

Lusopress[®] Liečivo: 1 tableta obsahuje nitrendipinum 20 mg.

Terapeutické indikácie: arteriálna hypertenzia u dospelých pacientov. **Dávkovanie a spôsob podávania:** 1 tableta 1 krát denne ráno, alebo ½ tablety 2 krát denne ráno a večer (celkove 20 mg nitrendipínu denne).

Kontraindikácie: známa precitlivosť na liek alebo na ktorúkoľvek z pomocných látok, kardiovaskulárny šok, závažná stenóza aortálnej a subaortálnej chlopne, akútny srdcový infarkt (prvé štyri týždne), nestabilná angina pectoris, závažná hypotenzia, **tehotenstvo a dojčenie.**

Osobitné upozornenia: u pacientov s dekompenzovaným srdcovým zlyhaním, s poruchami pečene, obličiek a s glaukómom len potrebná opatrnosť a starostlivé monitorovanie. Vzhľadom na to, že je popísané aj zvýšenie hladín alkalických fosfatáz, odporúča sa pravidelná kontrola pečeneových funkcií, ak je to potrebné aj prerušenie liečby. **Liekové interakcie:** b-blokátory a iné antihypertenzíva, α-adrenergné blokátory, antiarytmiká, diuretiká, myorelaxanciá, cimetidín, ranitidín, digoxín, rifampicín, grapefruitový džús. Teoreticky možné interakcie: fenytoín, fenobarbital, karbamazepín, ketonazol, itraconazol, flukonazol, nefazodon, kyselina valproová, erytromycín, troleandomycín, klaritromycín, roxitromycín, amprenavir, atazanavir, ritonavir, indinavir, nelfinavir, sachinavir, chinupristín/dalfopristín. Dokázané neexistujúce interakcie: enalapril, midazolam. **Používanie v gravidite a počas laktácie:** v gravidite a počas laktácie je aplikácia nitrendipínu kontraindikovaná. Ak je liečba nevyhnutná je potrebné ukončiť laktáciu. **Ovplyvnenie schopnosti viesť motorové vozidlá a obsluhovať stroje:** Počas terapie sa môžu vyskytnúť niektoré nežiaduce účinky (bolesť hlavy, závraty), ktoré môžu ovplyvniť schopnosť viesť motorové vozidlá a obsluhovať stroje. Platí to hlavne na začiatku liečby, pri modifikácii liečby alebo po požití alkoholu. **Nežiaduce účinky:** Frekvencia výskytu ≥ 10%: bolesti hlavy, vazodilatácia, sčervenanie. Frekvencia výskytu ≥ 1% < 10%: slabosť, nauzea, periférne opuchy a závraty, palpitácie, tachykardia. Frekvencia výskytu ≥ 0,1% < 1%: bolesť na hrudi, hypotenzia, bolesti žalúdka, zápcha, hnačka, dyspepsia, vracanie, bolesť svalov, tras, nervozita, závraty, dyspnoe, svrbenie, raš, poruchy videnia, zvýšená frekvencia močenia, abnormálne hodnoty testov funkcie pečene. Frekvencia výskytu ≥ 0,001%: hyperplázia ďasien, zvýšenie hepatálnych enzýmov, leukopénia, agranulocytóza, gynekomastia. **Držiteľ rozhodnutia o registrácii:** Istituto Luso Farmaco d'Italia S.p.A., Milano, Taliansko. **Zastúpenie v SR:** Berlin-Chemie AG, Palisády 29, 811 06 Bratislava. **Posledná revízia textu:** 2/2013. **Spôsob výdaja lieku:** na lekársky predpis. Pred predpísaním lieku oboznáňte sa, prosím, s úplnou informáciou o lieku v Súhrne charakteristických vlastností lieku. **Dátum výroby materiálu:** 08/2013

Tento materiál je určený pre odbornú verejnosť a interné účely spoločnosti

Kód materiálu: Lus 2013_004

¹ SPC Lusopress
² Staessen Jan et al, Lancet 1997;350: 757-764

MONITOR MEDICÍNY SLS

Vydáva Slovenská lekárska spoločnosť

Šéfredaktor:

Prof. MUDr. Peter Kríšťufek, CSc.
peter.kristufek@szu.sk

Vedúci odborný redaktor:

Prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc.
marian.bernadic@fmed.uniba.sk

Tajomníčka redakcie:

PhDr. Želmíra Mácová, MPH
macova@sls.sk

Redakčná rada:

Doc. MUDr. Ivan Bartošovič, PhD., mim.prof.
bartosovici@mail.t-com.sk

Prof. Dr.h.c. MUDr. Ján Breza, DrSc.
janbreza@hotmail.com

Prof. Dr.h.c. RNDr. Jozef Čižmarík, CSc.
cizmarik@fpharm.uniba.sk

Prof. Dr.h.c. PhDr. Dana Farkašová, CSc.
dana.farkasova@szu.sk

Prof. MUDr. Jozef Glasa, CSc.
jozef.glasa@szu.sk

Doc. MUDr. Eva Gonçalvesová, CSc., FESC
eva.goncalvesova@nusch.sk

Prof. MUDr. Jozef Holomán, PhD.
jozef.holoman@szu.sk

Prof. MUDr. Štefan Hrušovský, PhD., Dr.SVS
stefan.hrusovsky@szu.sk

Prof. MUDr. Pavol Jarčuška, CSc.
jarcuska@gmail.com

MUDr. Elena Kavcova, PhD.
kavcova@fmed.uniba.sk

Prof. MUDr. Peter Kothaj, CSc.
pkothaj@nspbb.sk

Prof. MUDr. László Kovács, DrSc., MPH
kovacs@dfnsp.sk

Doc. MUDr. Zuzana Kríšťúfková, PhD.
zuzana.kristufkova@szu.sk

Prof. MUDr. Peter Kukumberg, PhD.
peter.kukumberg@kr.unb.sk

Prof. PharmDr. Ján Kyselovič, CSc.
kyselovic@fpharm.uniba.sk

Doc. MUDr. Jozef Marenčák, PhD.
marencak@ehs.sk

Prof. MUDr. Július Mazuch, DrSc.
mazuch@zoznam.sk

prof. MUDr. Ján Murin, CSc.
jan.murin@sm.unb.sk

Prof. MUDr. Miroslav Mydlík, DrSc.
katarina.derzsiova@netkosice.sk

MUDr. Zuzana Némethyová, CSc.
zuzana.nemethyova@mail.t-com.sk

Prof. MUDr. Juraj Payer, CSc.
payer@ruzinov.fnsbpa.sk

Prof. MUDr. Peter Pružinec, CSc.
peter.pruzinec@szu.sk

Prof. MUDr. Igor Riečanský, CSc.
kk_sekr@nusch.sk

Prof. MUDr. Jozef Rovenský, DrSc., FRCP
rovensky.jozef@nurch.sk

Prof. MUDr. Tibor Šagát, CSc.
sagat@dfnsp.sk

MUDr. Irina Šebová, CSc., MPH
irina.sebova@pe.unb.sk

Prof. MUDr. Stanislav Španík, PhD.
sspanik@ousa.sk

PharmDr. Dominik Tomek, MPH
tdmia@slovanet.sk

Prof. MUDr. Anton Vavrečka, CSc.
vavrecka@petrzalka.npba.sk

EV 4135/10

Redakcia: Monitor medicíny SLS

Slovenská lekárska spoločnosť, Cukrová 3, 813 22 Bratislava

E-mail: secretarysma@ba.telecom.sk

Uzávierka č. 1-2/2014 bude 20. decembra 2013.

Grafická úprava a tlač:

Knih tlač Gerthofer, Struhárova 2, Zohor
www.gerthofer.sk

Na aktuálnu tému

Vážení čitatelia Monitoru medicíny, milí priatelia,

máme to, čo sme predtým nemali. Väčšina uchádzačov o čokoľvek už nechodí na pohovor, ale na testy. Naše očarenie testovaním pochádza, akože inak, zo Spojených štátov. Už v 18. storočí tam vznikli uctievači tzv. kognitívnej inteligencie, ktorí sa združovali v spolkoch nazvaných Phi Beta Kappa. Z posledných rokov je známa skupina Mensa, ktorá prijíma za svojich členov iba géniov so skóre IQ vyšším ako 130. Od 1990 funguje Mensa aj u nás, dokonca cez toto leto sa ľudia s najvyšším IQ po prvýkrát stretli na Slovensku. Vlastníci najvyššieho skóre by mali byť hnacím motorom rozvoja spoločnosti, ale nefunguje to celkom tak. Aj samotní členovia Mensy potvrdzujú, že IQ odráža iba jednu súčasť osobnosti človeka. Vstupom do 21. storočia sa postupne nazhromaždili dôkazy, že ničím neobohatená inteligencia iste otvorí dvere a pomôže upútať pozornosť, ale iba na niekoľko minút. Kľúč spočíva v tom, v akej situácii, ako a u koho svoju statickú múdrosť dokáže človek dynamicky využiť. Rozhodujúca je tvorivosť a sedliacky rozum, netradičný prístup k riešeniu problémov a motivácia okolia. Inými slovami, okrem hardvéru potrebujeme aj softvér, ktorý sa dá nazvať aj jemné zručnosti (z angl. softskills). Pri každom povolaní sa môžu líšiť. Rozhodovať by mali aspoň aké-také predpoklady k výkonu budúceho povolania. Preto základom výberu budúcich hercov by mali ostať talentové skúšky, podstatou výberu letcov a letových dispečerov ich zdravotné i záťažové testy na reakcie v núdzových situáciách a v medicíne...

V medicíne a v zdravotníctve je to ale iná káva. Pri prijímacích pohovoroch sa testuje schopnosť „nabíflovať“ sa správne odpovede na 1100 otázok z biológie a ďalších 1200 otázok z chémie. Na každú otázku sú možné 4 odpovede. Počítač určí kód, vygeneruje otázky, vyhodnotí výsledky a zoradí ich podľa počtu získaných bodov. Je to krásne a jednoduché, nemanipulovateľné a nekorumpovateľné. Otázky pripravili renomovaní odborníci, takže by tento spôsob výberu mal byť najobjektívnejší. Ale... Budúci lekár určite potrebuje mať stredoškolské základy a všeobecnú inteligenciu, ale ako zistí prijímacia komisia predpoklady uchádzača pre kontakt s pacientom? Chorý človek očakáva empatickú osobu, ktorá sa vie vcítiť do jeho problémov a nevlastní iba vedomosti o všetkých syndrómoch a chorobách na svete. Nemali by sme medzi uchádzačmi o štúdium medicíny hľadať schopnosť postarať sa o pacienta, byť jeho oporou, poznať základné manuálne zručnosti pre odbory a podávanie infúzií? Dokonca budúci zubári, ktorí študujú oddelené od študentov všeobecného smeru, by mali preukázať aj aké-také manuálne predpoklady pre manažment dutiny ústnej a jej okolia.

Oslavujem významné jubileum: pred rovným polstoročím som absolvoval dve prijímacie skúšky na štúdium medicíny. Obidve sa skladali z osobného pohovoru a z otázok z biológie, chémie a z fyziky. Z bratislavskej lekárskej fakulty som dostal písomnú odpoveď, že skúšku som urobil, ale nemôžu ma prijať z dôvodu lepšieho kádrového rozloženia uchádzačov v prvom ročníku (otec bol na nešťastie lekár). Dodnes sa teším, že som kádrom nevyhovoval, lebo som mal možnosť študovať na Karlovej univerzite v Prahe, ktorá je špičkovou výukovou bázou, t.j. zahraničnou. Prijímací pohovor nebol formou testov a obsahoval aj otázku, prečo chcem študovať medicínu. Komisia okrem iného priaznivo ohodnotila fakt, že otec je lekár a ja som bol vedený k jeho povolaniu už od detstva, čuchal som k dezinfekčným prostriedkom, obdivoval ligotavé zubolekárske a chirurgické nástroje v otcovej ambulancii a občas som ich mohol aj použiť. Dnes po päťdesiatich rokoch som sa stretol s podobnou situáciou, zatiaľ bez happyendu: syn zubára, ktorý svojmu otcovi v súkromnej ambulancii už niekoľko rokov ošetruje pod jeho odborným dohľadom a na jeho zodpovednosť zuby, už po tretíkrát neurobil prijímacie pohovory na zubarinu, lebo nedokázal nazbierať dostatok bodov, aby bol medzi prijatými. Naposledy bol tesne pod čiarou, ale jeho doménou nie je vyplňovanie testov a memorovanie predpísaného učiva z podkladov na prijímacie skúšky, ale skôr manuálna zručnosť, ktorú môže pod vedením otca prejavovať v jeho zubnej ambulancii.

Škoda, že nemáme možnosť dozvedieť sa, aké osobnostné a zubolekárske predpoklady majú úspešní uchádzači, ktorí sa dokázali naučiť správne odpovede na 2300 otázok testu. Mimochodom, 99,5 % z nich sú ženy, ktoré lepšie zvládajú memorovanie, ale neviem, ako sú vyrovnané s trhaním zubov. Dovoľte mi uviesť jednu z otázok v mierne zjednodušenej forme:

Aké sfarbenie budú mať potomkovia bielej sliepky a čierneho kohúta, keď čierna farba je neúplne dominantná voči bielej farbe? Vyberte z odpovedí: a/biele; b/čierne; c/šedé; d/biele aj čierne.

Správnou odpoveď neprezradím, ale dovidenia u zubára priatelia!

Váš Peter Kríšťufek

Podrobný obsah Monitor medicíny SLS č. 3-4/2013

Úvodník

Na aktuálnu tému
Krišťufek Peter

3

Odborné a vedecké práce

Mikrocirkulácia v sliznici čreva a jej vzťah k IBD
Petronela Bušíková–Malenovská, Ján Porubský

5

Baktérie a liečba rakoviny

Lubica Majtánová, Viktor Majtán

10

Příprava na stárnutí populace v České republice

Lidmila Hamplová, Anna Mazalánová

12

Syndróm lepiých doštičiek

J. Sokol, J. Chudej, K. Biringer, M. Škereňová, L. Lisá,
J. Staško, J. Danko, P. Kubisz

14

Prehľad akcií v rámci hnutia za nefajčenie

Daniel Paulovič

15

Správy z odborných podujatí

60 rokov Slovenskej farmaceutickej spoločnosti
Daniel Grančai

13

Spoločnosť pre vzdelávanie pracovníkov v zdravotníctve - vznik a decénium

Ivana Vojteková

17

Prenatálne dieťa: správa z konferencie

Jozef Hašto, Radovan Hrubý, Slavka Liptáková

17

Statement From The International Scientific Summer School Collaboration Group

Galen Wagner, Ljuba Bacharova Bilgin Timuralp,
Gulmira Kudaiberdieva, Sasa Misak,
Cem Uzun, Mustafa Inan, Peter Krišťufek, Marián Bernadič

19

Právne okienko Medicínskeho monitoru SLS

Mária Mistríková

20

Informácie WHO

WMA urges all governments to adopt plain cigarette packs
WMA general assembly

16
18

Dôležité Informácie

Nové logo SLS

21

Ocenenia SLS: Čestná cena akad. T.R. Niederlanda a Čestná plaketa T.R. Niederlanda

21

Kronika MM SLS

Prof. Dr.h.c., RNDr. Jozef Čižmárik, PhD. – sedemdesiatnik
Jozef Lehotay

22

K životnému jubileu prof. MUDr. Jozefa Rovenského, DrSc.

Marián Bernadič, Pavol Masaryk, Peter Krišťufek,
Želmíra Mácová, Helena Bernadičová

23

Blahoželáme členom SLS

Prezídium SLS srdečne blahoželá

21

Spomienka

Zomrel prof. MUDr. Emil Matejiček, DrSc., Dr.h.c., nestor slovenskej a československej chirurgie
Július Vajó

19

Odišiel nestor slovenskej stomatológie prof. MUDr. Ján Ležovič
Vladimír Javorka

24

Odišiel prof. MUDr. Arnošt Hromec, DrSc. (1924 - 2013)
Ján Murín

25

K nedežitym 90. narodeninám prof. MUDr. Emila Kmetyho, DrSc.
Pavol Bakoss

25

Spomienka na prof. MUDr. Jaroslava Šterzla, DrSc. (1925-2012)
Ján Štefanovič

27

Lékař a politik MUDr. Jan Bohuslav Kraicz
Josef Kramář

27

Zomrel nositeľ Nobelovej ceny za medicínu Christian DeDuve (1917-2013)
Vladimír Bzdúch

28

Rozlúčili sme sa s pani Soňou Kozákovou
Sekretariát SLS

29

Predstavujeme nové knihy

Kardioonkológia
Rudolf Kohn

29

Prenatálne dieťa. Psychosomatické charakteristiky prenatálneho a perinatálneho obdobia ako prostredia dieťaťa
Radovan Hrubý

29

História univerzitnej nemocnice Louisa Pasteura v Košiciach
Július Mazúch

30

Manažment pacienta so syndrómom diabetickej nohy
Marián Bernadič

32

Komunikácia so sluchovo postihnutými v zdravotníctve a sociálnej práci
Michaela Kostičová

32

Recepty na prežitie
Marián Bernadič

31

Mikroorganizmy človeka v zdraví a chorobe
Marián Bernadič

33

Program odborných podujatí SLS

Spolok slovenských lekárov Bratislava

34

Kalendár odborných podujatí SLS september - december

35

Prehľadová práca

Mikrocirkulácia v sliznici čreva a jej vzťah k IBD

Petronela Bušíková–Malenovská¹, Ján Porubský²

¹ Cytopathos, Ústav patologickej anatómie, SZU, Bratislava a

² Ústav patologickej anatómie, Lekárska fakulta Univerzity Komenského Bratislava

Pokračovanie zo str. 1.

Bueno a Fioramonti (2008) demonštrujú unikátny rys adhézie PMNG a rast, podobný s HUVEC. Usudzujú, že lokálna koncentrácia mediátorov, špecifických pre určité tkanivo a faktorov ich transkripcie prispievajú k spusteniu, či k uchovaniu typických profilov tkaniva. Aktivovanie endotelu v priebehu reakcie cytokínov a mediátorov zápalu vedie k úniku PMNG z obehu. CAM (Cell Adhesion Molecule) a chemokíny endotelu, stupňujú ich oboplný účinok s PMNG. Mimocievne kaskády zahrňujú nadviazanie, rolovanie, aktivovanie, rozprestieranie sa aj presťahovanie sa týchto buniek. Prvé štúdie o význame E pri zápaloch čriev opisujú tvorbu CAM v mikrocirkulácii sprostredkujúcej prijímanie PMNG (Gookin et al., 2003, Hatoum et al., 2003).

Briskin et al. (1997) opisujú nárast pre črevo špecifických usídľovacích molekúl MAdCAM-1 (Mucosal Addressin Cell Adhesion Molecule-1). Tie majú veľkú úlohu pri získavaní lymfocytov tvoriacich integrín 4 do súboru buniek črevnej sliznice. Salmi et al. (1994) zisťujú možnosť porúch ich usídlenia sa v črevnej sliznici IBD-testom nadväzovania sa lymfocytov *ex vivo* na tenké rezy pripravené z normálneho a z čreva postihnutého IBD. Podľa autorov sa v IBD naivné lymfocyty prednostne prepravujú do steny čreva mikrocirkuláciou cez endotel. Nadviaže sa pri tom oveľa viac pamäťových lymfocytov v porovnaní so vzorkami, ktoré sa získali z čreva referenčných pacientov. Nálezy súhlasia s nálezmi Brandtzaega (1996), ktorý nachádza chybu schopnosti nadväzovania sa PMNG pri Crohnovej chorobe, keď na prvom mieste vnikajú naivné T-lymfocyty a monocyty do čreva postihnutého chronickým zápalom. Štúdie s HIMEC-bunkami (Human Intestinal Microvascular Endothelial Cells) pochádzajúcimi z Crohnovej choroby a z *colitis ulcerosa*, ukazujú významný rast schopnosti týchto buniek priťahovať PMNG. Po ich aktivovaní s prozápalovým cytokínom IL-1 a alfafaktorom privádzajúcim nekrozu tumorov TNF- α (tumor Necrosis Factor) ale nie s IL-4 (interleukín-4) a s LPS (LipoPolySacharidom) baktérií, ktorý nie je v nestimulovaných HIMEC. Okrem toho k rastu lipnutia PMNG na E dochádza iba v HIMEC z chronicky zapálených častí čriev. Závažnú úlohu v lipnutí PMNG na postihnuté miesto má oxid dusíka (Kruschewski et al., 2001).

Pri HIMEC v prostredí zápalu nadobúda osobitný význam rast aktivity arginázy (Holle et al., 2003). Svoju úlohu zohráva aj C-chemokín (Bischoff et al., 2000) a FKN - fraktalkín (Muehlhoefer et al., 2000). Jeho hladina v porovnaní s kontrolnými osobami rastie po stimulovaní interferónom a TNF- α . V cirkulácii ľudí s IBD počet T-lymfocytov tvoriacich CX3CR1 rastie (Holle et al., 2003). Podľa Daneseho et al. (2005) sa na vzniku zápalu podieľa v IBD aj homocysteín v mikrocirkulácii čriev cez TNF- α , adhéznú molekulu-1 cievných buniek VCAM-1 (Vascular Cell Adhesion Molecule-1) proteín-1 chemotaxie monocytov MCP-1 (Monocyte Chemotactic Protein-1) a mitogénom aktivovaná proteín kináza MAPK (Mitogen Activated Protein Kinase). Také udalosti vedú k rastu schopnosti endotelu prilpnúť PMNG a monocyty. Preto sa autori domnievajú, že homocysteín má pri IBD istú úlohu. Vowinkel et al. (2007) opisujú veľký rast tvorby CD40 na bunkách endotelu. Pripisujú im kritickú úlohu signalizačnej cesty CD40-CD40L vo vycestovaní PMNG z mikrocirkulácie do hrubého čreva, postihnutého zápalom. Postup udalostí odohrávajúcich sa v chronicky zapálenom čreve prebieha zhruba nasledovne:

Aktivovanie endotelových buniek a tvorba molekúl adhézie → Lipnutie PMNG a ich prestup cievnou stenou → Lipnutie trombocytov (Tr) → Tvorba tkanivového faktoru endotelom a nadmerná zrážanlivosť krvi → Vznik uzáverov ciev jazvami → Rast priepustnosti cievnnej steny → Opuch → Cieвне uvoľňovače (leakíny) → Angiogenéza → Prestavba mikrocirkulácie → Prítok zápalových buniek → Chyba vazodilatácie mikrocirkulácie → Hypoperfúzia a ischémia → Granulómová vaskulitída → Vredy a nekroza.

V mikrocirkulácii pri chronickom zápale má endotel centrálnu úlohu. Dochádza k rastu jeho schopnosti nadväzovať na seba PMNG a prispieť tak k udržaniu cyklu chronického zápalu počas IBD a podporovať jeho komplexnú patogenézu. Úlohou vrodenej imunity je odstránenie mikroorganizmov vnikajúcich do tela z tráviaceho traktu a kontrolovať ich roztrúsenie v organizme. Predstavuje prvú obrannú líniu. Rozlíšenie cudzích častíc sprostredkujú receptory rozpoznania vzorov PPRs (Pattern Recognition Receptors), ktoré rozlišujú vlastné od cudzieho (Medzhitov a Janeway, 1994).

K takým receptorom patria „mýtné“ („závorové“) receptory TLR (Toll-like receptory). Ide

o molekuly nutné pre nadviazanie sa mikroorganizmov. Majú kľúčovú úlohu pri spúšťaní reakcií vrodenej bunkovej imunity a adaptačnej imunitnej reakcii proti patogenným mikroorganizmom. Endotel tvorí viacero TLR. Ich signály vedú k indukcií mnohých génov. Tieto pôsobia pri obrane hostiteľa. Ide o zápalové cytokíny, chemokíny, molekuly predstavujúce antigény a kostimulačné molekuly (Ikenouchi et al., 2005). Na endotele v črevnej mikrocirkulácii nastáva expresia TLR4 a TLR5. TLR4 sú receptormi LPS. Tvoria súčasť membrán Gram-negatívnych baktérií. LPS majú preto za vážneho kandidáta patogenézy IBD a iných chorôb, privedených imunitou a zápalom (Ortega-Cava et al., 2002).

Nadviazanie sa cirkulujúcich PMNG na endotel je prvou akciou pri ich úniku z ciev a pri zápaloch tkaniva. Preto predĺžená aktivita nadväzovania sa PMNG na endotel po opakovanom podaní LPS je dôležitým tlmivým faktorom zamedzenia nevhodnej zápalovej reakcie na exponovanie endotelu LPS aj pri podpore črevnej tolerancie (Ortega-Cava et al., 2002). Endotel črevnej mikrocirkulácie tvorí viacero cytokínov. Ich tvorba je po stimulovaní s LPS neprimerane veľká. Mikrocirkulácia čriev môže tak prispieť k spektru cytokínov črevnej sliznice, schopných reagovať na cytokíny tvorené na mieste a pôsobiť ako účinné mediátory zápalu (Nilsen et al., 1998, Keita a Söderholm, 2010, Liu et al., 2010, Brandtzaeg, 2010, Dogi et al., 2010). Podľa Debana et al. (2008) je úloha mikrocirkulácie v patogenéze zápalových chorôb čreva nasledovná:

- 1. Vzájomný vzťah PMNG a endotelu.** Endotel mikrocirkulácie čriev z miesta chronického zápalu má väčšiu schopnosť naviazať PMNG a nevhodne regulovať účinok adhézných molekúl.
- 2. Vrodená imunita.** Vzory rozpoznávajúce receptory prispievajú k aktivovaniu E mikrocirkulácie, k rastu lipnutia PMNG, k ich vnikaniu do steny čreva a prispievajú do škály cytokínov v črevnej sliznici.
- 3. Nadmerná krvná zrážanlivosť.** Pri IBD dochádza k nadmernému krvnému zrážaniu a tiež k protrombózy pomerom.
- 4. Aktivovanie trombocytov (Tr).** Dokonalé lipnutie Tr na E je typické pre zápalové choroby čriev. Tr sa chovajú nezvyčajne aj pri *colitis ulcerosa* a aj pri Crohnovej chorobe.
- 5. Chyby funkcie endotelu.** Vnútorne chyby mikrocirkulácie v črevnej stene, postihnutej chronickým zápalom podliehajúce prestavbe, sú príčinou poruchy ciev, ktorá asi hrá základnú úlohu v chronickom neriadenom zápale, typickom pre zápalové choroby čriev.
- 6. Aktivácia angiogenézy.** Rast angiogenézy pri zápalových chorobách čriev má za následok tvorbu ciev. Prispieva významne k spusteniu a pretrvaniu chronického zápalu čriev.

Intímne lipnutie Tr na endotel je fenomén typický pre včasné prejavy miestnej imunitnej reaktivity (Saito et al., 2003). Pretrváva v mnohých zápalových procesoch, vrátane IBD (Dumoulin et al., 1995). Je dobre známe, že Tr sa

správajú nevhodne v Crohnovej chorobe aj v *colitis ulcerosa* (Danese et al., 2003). Informácie o zlukoch Tr pri zásobení mezenteria ľudí trpiacich Crohnovou chorobou, ukazujú aj aktiváciu Tr v ich črevnej sliznici (Andoh et al., 2006). Fenomén dokazujú *in vitro* s použitím Tr kultivovaných spolu s HIMEC. Následky pridávania IL-1 k HIMEC pripomínajú zápalové choroby čriev. Endotel môže aktivovať Tr s jednoduchým fyzickým kontaktom. Dokazuje to podporu neprimeraného regulovania P-selektínom a expresiu CD40L na povrchu Tr (Danese et al., 2003). Iným dôkazom účasti Tr v zápaloch sliznice je vysoká expresia povrchového CD40L na Tr. Táto vytvára fyzikálne a biologické mostíky, ktoré umožňujú interakcie s HIMEC a ich aktivovanie. Tr, pochádzajúce z IBD, stimulujú HIMEC k tvorbe IL-8, ktorý je hlavným chemoatraktantom PMNG, spustením signálizačnej masinérie HIMEC kaskádou MAPK (Mitogen Activated Protein Kinase) (Mego et al., 2006, Wang et al., 2010). Okrem toho trombocyty ľudí s IBD po kontakte s HIMEC uvoľnia IL-8 a veľa chemokínov. Po aktivácii normálnych T-lymfocytov tieto usmerňujú, tvoria a vylučujú RANTES (Regulated on Activation, Normal T-cell Expressed and Secreted) chemokíny kritické pre výstup monocytov a pamäťových T-lymfocytov. HIMEC ochotne imobilizujú a zachytia na svojom povrchu RANTES pochádzajúce z Tr. Tie umožňujú adhéziu viacerých T-lymfocytov na HIMEC. Taký sled udalostí asi signalizuje zápalový cyklus *in vivo*. S jeho pomocou Tr spúšťajú chemokínmi sprostredkované lipnutie PMNG na endotel a potom ich prechod do interstícia, kde sa podieľajú na vzniku ložiska zápalu (Danese et al., 2003). PMNG okrem toho lipnú v zapálenom lôžku mikrocirkulácie. Môžu tak vytvoriť účinnú platformu, na ktorú sa nadviažu Tr a kde nato vzájomne pôsobia so samotným endotelom De Camilli a Jahn (1990). Vowinkel et al. (2004) v pokuse ukazujú, že vzájomný vzťah Tr s endotelom sprostredkuje CD40L. Umožňuje to významný pokles počtu cirkulujúcich agregátov Tr a PMNG v zvieratách s deficitom CD40L. V ďalšom dokazujú, že tvorba CD40 v cirkulácii kolon stúpa pri zápale indukovanom s DSS (dextran-sodium-sulphate) u divokého typu myši. Vowinkel et al. (2007) opisujú pokles počtu vystupujúcich a lipnúcich PMNG, aj zoslabovanie aktivity choroby po podaní DSS. K tomu dochádza tak v CD-40L, ako v CD40 deficientných myšiach a v divom type zvierat po podaní inhibítora CD40-CD40L Trapidilomu. Agregáty Tr a PMNG sú oveľa častejšie u ľudí postihnutých s IBD v porovnaní so zdravými kontrolami. Také zhľuky lipnú na endotel ciev mikrocirkulácie v črevnej sliznici viac než PMNG, ktoré cirkulujú samotné (Ikenouchi et al., 2005). Mori et al. (2005) opisujú nakopenie lipnúcich Tr vo venulách v DSS indukovanej kolitíde, ktoré je časovo v súlade s rastom adherujúcich PMNG a silou choroby „Nábor“ Tr a PMNG zväčša sprostredkuje PSGL-1. Tieto štúdie naznačujú, že regrútovanie Tr a PMN na endotel v kolon môže byť vzájomný proces. Novšie údaje Vowinkela et

al. (2007) a Anthoniho et al. (2007) poskytujú dôkazy uprednostňujúce vzájomný vzťah. Ohro-mujúci počet Tr sa kopí na stenách venúl pripojených na rolujúce či pevne adherujúce PMNG a s malým percentom Tr, ktoré pevne lipnú na endotel priamo. Prítomnosť pevne na endotel adherujúcich Tr-PMNG agregátov venúl steny hrubého čreva v DSS kolitíde nápadne klesá v neutropenných myšiach. To značí, že PMNG v modele sú dominujúcou populáciou, nadväzujúcou sa na Tr. Mimo toho autori opisujú dramatický tlmivý účinok trombocytopenie na priebeh choroby. Toto pozorovanie značí, že krv Tr majú hlavnú úlohu v indukovaní zápalového fenotypu. v *colitis ulcerosa* (Talbot et al., 1986).

P-selektín je adhézna molekula lokalizovaná v Tr granulách a vo Weibelových a Paladeho telieskach endotelu. Sprostredkuje roľovanie krvných buniek po povrchu endotelu a spúšťanie pripájania sa v krvi cirkulujúcich PMNG na Tr, endotelové bunky a na druhé biele krvinky na miestach poškodenia a zápalov. Uvedené procesy sú možné preto, lebo ligand P-selektínu sa nachádza na povrchu Tr aj endotelových buniek, ktoré umožňujú sulfátovanie špecifických zvyškov c-tyrozinu na jeho dusíkovom konci. Umožňuje to rozpoznávanie PSGL-1 je hlavný ligand pre P-selektín, ktorý zodpovedá za roľovanie PMNG na aktívnom endotele. Glykoproteín GPIb umožní lipnutie Tr na subendotelové tkanivo v miestach poškodenia a zodpovedá za roľovanie inaktivovaných Tr na ich aktivovanom povrchu. Sulfatidy sú ligandom pre P-selektín, ktorý má úlohu pri agregácii Tr a ich adhezii. Rozpustný sP-selektín je prítomný v krvi (Polek et al., 2009).

Klinické skúsenosti, aj základný výskum jasne dokazujú, že v oboch formách IBD existuje hyperkoagulačný stav aj protrombóзовé pomery (Talbot et al., 1986). Je skutočnosťou, že tromboembólová choroba oveľa častejšie postihuje ľudí s IBD (Bernhad et al., 2011, Cappello et al., 2011, Elder et al., 2010, Koutroubakis, 2005, Saibeni et al., 2004, 2010, Maher a Soloma, 2008, Mahmood et al., 2005). Nadmerná zrážanlivosť krvi ukazuje nevyrovnanú koagulačnú kaskádu s prokoagulačnými silami, privodenú nadmernou aktivitou koagulačných enzýmov bez klinických prejavov trombózy. Mnohé publikácie opisujú prejavy aktivovania koagulácie, napr. protrombínové fragmenty 1 + 2 (F1 + 2), komplexy trombínu s TAT (Komplexy trombínu s antitrombínom III), FPA (Fibrinopeptid-A) a s FPB (Fibrinopeptid-B), ktoré indikujú subklinické aktivovanie koagulácie v IBD (Souto et al., 1995, Danese et al., 2005, Chamouard et al., 1995, Deban et al., 2008, Shen et al., 2009, Koutroubakis et al., 2006, Schoeffel et al., 1997, Swiatkowski et al., 2000, Tsuboj et al., 2007). Iné štúdie poukazujú na vzťah ischemie a hemokoagulácie v čreve (napr. Schoeffel et al., 1997).

Je diskutovateľné, či tieto dôkazy aktivovania koagulačnej kaskády sú druhotné v chronickom zápale, alebo sú primárnou črtou zápalových chorôb čriev nezávislou od klinickej aktivity

choroby. S možným ochranným účinkom pred náchylnosťou ku krvácaniam v prevencii vývoja IBD sa zaoberajú De Camilli a Jahn (1990), Zareie et al. (2001), Ulanova et al. (2000), Hugot et al. (2003), ktorí opisujú významný pokles rizika vývinu Crohnovej choroby alebo *colitis ulcerosa* u ľudí postihnutých hemofiliou, či von Willebrandovou chorobou. Usudzujú, že vrodená predispozícia ku krvácaniu má ochranný účinok oproti vývoju IBD. To hovorí pre dôležitú úlohu neprimeranej koagulácie a uzáveru ciev v patogenéze ľudskej IBD (Ulanova et al., 2000). V priebehu zápalových chorôb čriev nastáva zvyšovanie hladín mnohých rizikových faktorov vzniku trombózy. Jedná sa o zvýšené hladiny faktorov V, VII, a VIII (Li et al., 2010, Danese, 2005, Yu et al., 2001, Spiller et al., 2000), lipoproteínu (Hugot et al., 2003), fibrinogénu (Li et al., 2010, Chang et al., 2011, Matricon, 2011, Sanderson a Walker, 1993, Salim et al., 2009 alebo Shen et al., 2009) aj zníženú aktivitu fibrinolýzy, čo je znakom protrombóзовých pomerov. Okrem toho nastávajú významné poruchy krvného zrážania aj tromboembóliové komplikácie. Tie možno ukázať tiež pri uplatňovaní ich následkov v sliznici, kde vzniká koagulačná nestabilita. Nestabilita krvného zrážania je vskutku naozaj jednou z najčastejších abnormít v sliznici čreva ľudí s Crohnovou chorobou. Ide o nálezy doštičkových trombov vo vzťahu k fibrínu v mikrocirkulácii (Bueno a Fioramonti, 2008, Danese et al., 2006, Saibeni et al., 2010, Sigel et al., 1999).

Samozrejmosťou a rozhodujúcou zmenou v mikrocirkulácii je cievne poškodenie, ložisková arteritída, depozity fibrínu, mikroinfarkty a neoangiogenéza pri *colitis ulcerosa* aj krvné zrazeniny v kapilárach vo vzorkách tkaniva získaných biopsiou rekta ľudí postihnutých s *colitis ulcerosa* (De Camilli a Jahn, 1990). Naviac môže viesť porušenie endotelu a rozvrat koagulačnej kaskády k exponovaniu matrixu pod endotelom. Na ten Tr silne lipnú. Jedná sa teda o ďalšie podporovanie tvorby mikrotrombov. Nerovnováha koagulačných potenciálov v mikrocirkulácii sliznice počas aktívnych zápalových chorôb čriev je ďalším následkom zvýšenej expresie tkanivového faktoru, ktorý súvisí so stupňom trombózy v mikrocirkulácii sliznice čriev ľudí postihnutých Crohnovou chorobou (Sigel et al., 1999). Protilátky myši, schopné blokovat tkanivový faktor, vidno už pred zvýšením tvorby trombinovo-antitrombinových komplexov. Znižujú výstup PMNG a Tr z mikrocirkulácie do tkaniva, poškodenie tkaniva a priamu tvorbu trombov v DSS kolitíde myši (Anthoni et al., 2007). Preto opisované zmeny naďalej komplikujú zápal čriev a podporujú v pokusnej kolitíde vzájomný vzťah zápalov a zrážania krvi (Faioni et al., 2004). V mikrocirkulácii steny čreva v zápale nastáva rýchly pokles regulovania expresie antikoagulačného TM (TromboModulin) a endotelového receptora proteínu C, EPCR. Faioni et al. (2004) a Scaldaferrí et al. (2009 ab) opisujú nezvyčajnosť mikrocirkulácie počas IBD. Okamžitý útlm regulovania zápalu spúšťa TM, EPCR

(Endothelial Protein C Receptor) TNF- α a IL-6 (Interleukín-6). Uvedené mediátory majú rozhodujúci význam pri ovládaní ich povrchovej expresie. Autori demonštrujú, že v kľudových pomeroch HIMEC môžu premieňať PC (proteín C) na jeho aktívnu formu. Tento proces silno potláča stimulovanie s prozápalovými cytokínmi v súlade s útlmom regulácie TM a EPCR. Upevňuje názor, že zápal zhoršuje konverziu PC. *In vitro* aktivovaný PC účinkuje ako významný liek proti zápalu lebo tlmí preregulovanosť indukovaných s TNF- α , s CAM a nadmernú preregulovanosť sekréciou chemokínov. Funkčný význam inhibície dokladá podanie aktivovaného PC v modeloch pokusnej kolitídy. Tam tlmia lipnutie PMNG v zápalom postihnutej črevnej mikrocirkulácii (Scaldaferri et al., 2009). Takéto *in vivo* a *in vitro* údaje dokazujú zhoršenie expresie a funkcie PC cesty v mikrocirkulácii sliznice.

Zápal a angiogénu vzájomne spájajú rozličné vzťahy. Zápalom postihnuté tkanivo podlieha často hypoxii a hypoxia je závažným proangiogénym stimulom, ktorý pôsobí preregulovaním rôznymi faktormi napr. rastovým faktorom endotelu VEGF, rastovým faktorom fibroblastov, FGF, TNF- α , faktorom 1 indukovaným hypoxiou, TNF- α a inými skutočnosťami (Taylor a Sivakumar, 2005). Fibrín, ktorý vystupuje z ciev, sa tiež zúčastňuje na podpore cievnej novotvorby (Hatton et al., 2004). Rozličné angiogénne faktory, ktoré stimulujú rast ciev tvoria makrofágy, lymfocyty, mastocyty a tiež fibroblasty (Collin-Osdoby et al., 2002, Miroliaee et al., 2011). Napokon angiogénu môže spustiť aj strihový stres na endotel, privodený zvýšením krvného prúdu (Cullen et al., 2002). Spočiatku prevažujú funkčné zmeny, vrátane rozšírenia, zvýšenia priepustnosti, aktivovania endotelu a diapedézy. Vzápätí nastávajú štruktúrne zmeny, prestavba kapilár a venúl a zmnoženie endotelových buniek (Carmeliet et al., 2000). V chronickom zápale beží ničenie a hojenie zároveň. Z prestavbou zmenených a z *de novo* vzniknutých ciev sa stanú cievy trvalé (Majno, 1998). Rozšírenie vrstvy mikrociev, kombinované s rastom aktivity umožní výstup mnohých zápalových buniek. Angiogéna a zápal sa stávajú vzájomne závislými procesmi. Ak sa endotel angažuje v angiogénu, má na povrchu matrice molekúl, ktoré pôvodný endotel nemá (Vainer et al., 2002). Nastáva aj rast hladín rozpustných adhézných molekúl (Danese et al., 2005). To hovorí o aktivite endotelu. Typickým znakom angiogénnych ciev je expresia určitých integrínov, najmä $\alpha\beta_3$ a $\alpha_5\beta_1$ a preregulovanie viacerých receptorov faktorov angiogénu (Chidlow et al., 2006). Stav cievneho zásobenia sliznice je možné určovať miestnou neoangiogénu a proangiogennou aktivitou sliznice postihnutej zápalom (Danese et al., 2006).

Usídlenie lymfocytov sprostredkuje kaskáda adhézných vzťahov cirkulujúcich lymfocytov a venúl so špecializovaným vysokým endotelom (HEV, High endothelial Venules). Sulfátované O-glykany prítomné na HEV, reagujú s L-selektínmi

lymfocytov. Prispievajú tak k 1. stupňu usídlenia lymfocytov. V chronických zápaloch sa PNA (Peripheral Lymph Node Addressin) indukujú na cievach blízkejších HEV. V nelymfoidnom tkanive zvyčajne chýbajú. Ciev podobné HEV možno nájsť v rôznych chronických zápaloch vrátane reumatoidnej artritídy, lymfocytovej tyroiditídy, chronických gastritíd súvisiacich s *Helicobacter pylori* a tiež zápalov čriev. Prijímanie T-lymfocytov cestou expresie PNA na endotele, podobných HEV, má aspoň čiastkovú úlohu v patogenéze *colitis ulcerosa* (Kobayashi et al., 2009).

Eozinofily sú prítomné v sliznici ľudí s Crohnovou chorobou aj s *colitis ulcerosa*. Nie je však známe, nakoľko prispievajú k patogenéze zápalových chorôb čreva. Coppi et al. (2007) preto porovnávajú dosiahnuté výsledky s nálezmi u zdravých dobrovoľníkov. Opisujú, že lipnutie eozinofilov na ľudský fibronektín stimuluje faktor agregujúci Tr a PMNG zjavne viac u ľudí s Crohnovou chorobou ako u chorých, postihnutých *colitis ulcerosa*, nie u zdravých. Chemotaxia je zreteľne väčšia u ľudí s Crohnovou chorobou, ako u ľudí s *colitis ulcerosa*, či u zdravých. Erytropoetín (EPO) dosahuje vyššie hodnoty u ľudí s *colitis ulcerosa* než u ľudí s Crohnovou chorobou, alebo u zdravých dobrovoľníkov. Stimulácia s FMLP, či s PMA (Forbol 12-myristat-3-acetátom) nezvyšuje ďalšie uvoľnenie EPO u ľudí s Crohnovou chorobou, či s *colitis ulcerosa*. Coppi et al. (2007) nachádzajú zhruba rovnakú tvorbu adhézných molekúl MAC-1 (Cell Adhesion Molecule-1) a VLA-4 na povrchu eozinofilov vo všetkých vymenovaných skupinách a zvýšený počet eozinofilných granúl u ľudí s *colitis ulcerosa* ako u ľudí postihnutých Crohnovou chorobou. Eozinofily periférnej krvi sú potenciálne pripravené a aktivované u ľudí so zápalovou chorobou čreva.

Literatúra

- Andoh, A., Yoshida, T., Yagi, Y. et al.: Increased aggregation response of platelets in patients with inflammatory bowel disease. *J. Gastroenterol.*, 2006, 41(1), s. 47-54.
- Anthoni, C., Russell, J., Wood, K.C. et al.: Tissue factor: a mediator of inflammatory cell recruitment, tissue injury, and thrombus formation in experimental colitis. *J. Exp. Med.*, 2007, 9, 204(7), s. 1595-1601.
- Bernhard, H., Deutschmann, A., Leschnik, B. et al.: Thrombin generation in pediatric patients with Crohn's disease. *Inflamm. Bowel Dis.*, 2011, 1. doi: 10.1002/ibd.21631.
- Bion, A., Yassad, A., Lavoine, A. et al.: Glutamine accelerates interleukin-6 production by rat peritoneal macrophages in culture. *FEBS Lett.*, 1997, 413(1) s. 81-84.
- Bischoff, S.C., Mayer, J.H., Manns, M.P.: Allergy and the gut. *Int. Arch. Allergy Immunol.*, 2000, 121, s. 270-283.
- Brandtzaeg, P.: Astray in irritable bowel syndrome with regard to terminology and methodology. *Scand. J. Gastroenterol.*, 2010d, 45(1), s. 124-125.
- Brandtzaeg, P.: Food allergy: separating the science from the mythology. *Nat. Rev. Gastroenterol. Hepatol.*, 2010b, 7(7), s. 380-400. Review. Erratum in: *Nat. Rev. Gastroenterol. Hepatol.*, 7, 2010, 9, s. 478.
- Brandtzaeg, P.: Function of mucosa-associated lymphoid tissue in antibody formation. *Immunol. Invest.*, 2010c, 39(4-5), s. 303-55. Review. Erratum in: *Immunol. Invest.*, 2010, 39(7), s. 780.

- Brandtzaeg, P.: History of oral tolerance and mucosal immunity. *Ann. NY Acad. Sci.*, 1996, 778, s. 1-27.
- Briskin, K.B., Leder, S.B., Ross, D.A. et al.: A prospective, double-blind, randomized study on the use of a topical anesthetic, vasoconstrictor, and placebo during transnasal flexible fiberoptic endoscopy. *J. Speech Lang Hear Res.*, 1997, 40(6), s. 1352-1357.
- Bueno, L., Fioramonti, J.: Protease-activated receptor 2 and gut permeability: a review. *Neurogastroenterol. Motil.*, 2008, 20, s. 580-587.
- Cappello, M., Grimaudo, S., Bravatà, I. et al.: Genetic predisposition to thrombophilia in inflammatory bowel disease. *J. Clin. Gastroenterol.*, 2011, 45(3), e25-9.
- Carmeliet, P.: Mechanisms of angiogenesis and arteriogenesis. *Nat. Med.*, 2000, 6, s. 389-395.
- Collin-Osdoby, P., Rothe, L., Bekker, S. et al.: Basic fibroblast growth factor stimulates osteoclast recruitment, development, and bone pit resorption in association with angiogenesis in vivo on the chick chorioallantoic membrane and activates isolated avian osteoclast resorption in vitro. *J. Bone Miner. Res.*, 2002, 17, s. 1859-1871.
- Coppi, L.C., Thomazzi, S.M., de Ayrazono, M.L. et al.: Comparative study of eosinophil chemotaxis, adhesion, and degranulation in vitro in ulcerative colitis and Crohn's disease. *Inflamm. Bowel Dis.*, 2007, 13(2), s. 211-218.
- Cullen, J.P., Sayeed, S., Sawai, R.S. et al.: Pulsatile flow-induced angiogenesis: role of G(i) subunits. *Arterioscler. Thromb. Vasc. Biol.*, 2002, 22, s. 1610-1616.
- Danese, S., Katz, J.A., Saibeni, S. et al.: Activated platelets are the source of elevated levels of soluble CD40 ligand in the circulation of inflammatory bowel disease patients. *Gut*, 2003, 52, s. 1435-1441.
- Danese, S., Sans, M., de la Motte, C. et al.: Angiogenesis as a novel component of inflammatory bowel disease pathogenesis. *Gastroenterology*, 2006, 130(7), s. 2060-2073.
- Danese, S., Scaldaferri, F., Vetrano, S. et al.: Critical role of the CD40-CD40-ligand pathway in regulating mucosal inflammation-driven angiogenesis in inflammatory bowel disease. *Gut*, 2007, 56, s. 1248-1256.
- Danese, S., Semeraro, S., Marini, M. et al.: Adhesion molecules in inflammatory bowel disease: therapeutic implications for gut inflammation. *Dig. Liver Dis.*, 2005, 37, s. 811-818.
- Danese, S.: Role of the vascular and lymphatic endothelium in the pathogenesis of inflammatory bowel disease: 'brothers in arms' *Gut*, 2011; [Epub ahead of print].
- De Camilli, P., Jahn, R.: Pathways to regulated exocytosis in neurons. *Ann. Rev. Physiol.*, 1990, 52, s. 625-645.
- Deban, L., Correale, C., Vetrano, S. et al.: Multiple pathogenic roles of microvasculature in inflammatory bowel disease: a Jack of all trades. *Am. J. Pathol.*, 2008, 172 (6), s. 1457-1466.
- Dogi, C.A., Weill, F., Perdígón, G.: Immune response of non-pathogenic gram(+) and gram(-) bacteria in inductive sites of the intestinal mucosa study of the pathway of signaling involved. *Immunobiology*, 2010, 215(1), s. 60-69.
- Dumoulin, V., Dakka, T., Plaisancie, P. et al.: Regulation of glucagon-like peptide-1-(7-36) amide, peptide YY, and neurotensin secretion by neurotransmitters and gut hormones in the isolated vascularly perfused rat ileum. *Endocrinology*, 1995, 136(11), s. 5182-5188.
- Elder, K., Hawi, R., Al Solaiman, F.: Inflammatory bowel disease-related thoracic aortic thrombosis. *South Med. J.*, 2010, 103(2), s. 172-174.
- Faioni, E.M., Ferrero, S., Fontana, G. et al.: Expression of endothelial protein C receptor and thrombomodulin in the intestinal tissue of patients with inflammatory bowel disease. *Crit. Care Med.*, 2004, 32, S266-S270.
- Ferenčík, M., Ebringer, L., Mikeš, Z. et al.: Successful modification of human intestinal microflora with oral administration of lactic acid bacteria. *Bratisl. Lek. Listy*,

- 100, 2009, č. 5, s. 212-217.
29. **Gookin, J.L., Galanko, J.A., Blikslager, A.T. et al.:** PG-mediated closure of paracellular pathway and not restitution is the primary determinant of barrier recovery in acutely injured porcine ileum. *Am. J. Physiol. Gastrointest. Liver Physiol.*, 2003, 285, s. G967-979.
 30. **Hatoum, O.A., Binion, D.G., Otterson, M.F. et al.:** Acquired microvascular dysfunction in inflammatory bowel disease: loss of nitric oxidemediated vasodilation. *Gastroenterology*, 2003, 125, s. 58-69.
 31. **Hatton, M.W., Southward, S.M., Legault, K.J. et al.:** Fibrinogen catabolism within the procoagulant VX-2 tumor of rabbit lung in vivo: effluxing fibrin(ogen) fragments contain antiangiogenic activity. *J. Lab. Clin. Med.*, 2004, 143, s. 241-254.
 32. **Holle, G.E., Dietl, J., Demir, I.:** Influence of the intramural innervation on the morphogenesis of the enteroendocrine cells and the genetic construct involved (review). *Int. J. Mol. Med.*, 2003, 11(3), s. 275-285.
 33. **Hugot, J.P., Alberti, C., Berrebi, D. et al.:** Crohn's disease: the cold chain hypothesis. *Lancet*, 2003, 362, s. 2012-2015.
 34. **Chamouard, P., Grunebaum, L., Wiesel, M.L. et al.:** Prothrombin fragment 1 + 2 and thrombin-antithrombin III complex as markers of activation of blood coagulation in inflammatory bowel diseases. *Eur. J. Gastroenterol. Hepatol.*, 1995, 7, s. 1183-1188.
 35. **Chang, C.H., Lin, J.W., Chen, H.C. et al.:** Non-steroidal anti-inflammatory drugs and risk of lower gastrointestinal adverse events: a nationwide study in Taiwan. *Gut*, 2011, [Epub ahead of print].
 36. **Chidlow, J.H., Jr., Langston, W., Greer, J.J. et al.:** Differential angiogenic regulation of experimental colitis. *Am. J. Pathol.*, 2006, 169, s. 2014-2030.
 37. **Ikenouchi, J., Furuse, M., Furuse, K. et al.:** Tri-cellulin constitutes a novel barrier at tricellular contacts of epithelial cells. *J. Cell. Biol.*, 2005, 171, s. 939-945.
 38. **Keita, A.V., Söderholm, J.D.:** The intestinal barrier and its regulation by neuroimmune factors. *Neurogastroenterol. Motil.*, 2010, č. 7, s. 718-733.
 39. **Kobayashi, M., Fukuda, M., Nakayama, J.:** Role of sulfated O-glycans expressed by high endothelial venule-like vessels in pathogenesis of chronic inflammatory gastrointestinal diseases. *Biol. Pharm. Bull.*, 2009, 32(5), s. 774-779.
 40. **Koutroubakis, I.E.:** Therapy insight: Vascular complications in patients with inflammatory bowel disease. *Nat. Clin. Pract. Gastroenterol. Hepatol.*, 2005, 2(6), s. 266-272.
 41. **Koutroubakis, I.E., Tsiolakidou, G., Karmiris, K. et al.:** Role of angiogenesis in inflammatory bowel disease. *Inflamm. Bowel Dis.*, 2006, 12, s. 515-523.
 42. **Kruschewski, M., Foitzik, T., Perez-Canto, A. et al.:** Changes of colonic mucosal microcirculation and histology in two, colitis models: an experimental study using intravital microscopy and a new histological scoring system. *Dig. Dis. Sci.*, 2001, 46, s. 2336-2343.
 43. **Layne, C.S., James, E., Layne, C.S. et al.:** Distributional properties of relative phase in bimanual coordination. *Motor Control*, 2011, 14(4), s. 478-489.
 44. **Li, Q., Zhang, Q., Wang, C. et al.:** Influence of alemtuzumab on the intestinal Paneth cells and microflora in macaques. *Clin. Immunol.*, 2010, 136(3), s. 375-386.
 45. **Liu, Z.J., Huang, Y.P., Yi, P. et al.:** Effect of lipoxin A(4) on lipopolysaccharide-induced oxidant stress in human umbilical vein endothelial cells. *Zhonghua Fu Chan Ke Za Zhi*, 2010, 45(11), s. 848-853.
 46. **Maier, M.M., Soloma, S.H.:** Assessment of thrombophilic abnormalities during the active state of inflammatory bowel disease. *Saudi J. Gastroenterol.*, 2008, 14(4), s. 192-197.
 47. **Mahmood, A., Needham, J., Prosser, J. et al.:** Prevalence of hyperhomocysteinemia, activated protein C resistance and prothrombin gene mutation in inflammatory bowel disease. *Eur. J. Gastroenterol. Hepatol.*, 2005, 17(7), s. 739-744.
 48. **Majno, G.:** Chronic inflammation: links with angiogenesis and wound healing. *Am. J. Pathol.*, 1998, 153, s. 1035-1039.
 49. **Matricon, J.:** Immunopathogenesis of inflammatory bowel disease. *Med. Sci. (Paris)*, 2011, (4), s. 405-410.
 50. **Medzhitov, R., Janeway, C.A.:** Innate immunity: impact on the adaptive immune response. *Curr. Opin. Immunol.*, 1994, 9, s. 4-9.
 51. **Mego, M., Končeková, R., Mikusková, E. et al.:** Prevention of febrile neutropenia in cancer patients by probiotic strain *Enterococcus faecium* M-74. Phase II study. *Support Care Cancer*, 2006, 14(3), s. 285-290.
 52. **Miroliaee, A.E., Esmaily, H., Vaziri-Bami, A. et al.:** Amelioration of experimental colitis by a novel nano-selenium-silymarin mixture. *Toxicol. Mech. Methods*, 2011, 21(3), s. 200-208.
 53. **Mori, M., Stokes, K.Y., Vowinkel, T. et al.:** Colonic blood flow responses in experimental colitis: time course and underlying mechanisms. *Am. J. Physiol. Gastrointest. Liver Physiol.*, 2005, 289, G1024-G1029.
 53. **Muehlhoefer, A., Saubermann, L.J., Gu, X. et al.:** Fractalkine is an epithelial and endothelial cell-derived. *J. Immunol.*, 2000, 164(6), s. 3368-3376.
 54. **Nilsen, E.M., Jahnsen, F.L., Lundin, K.E. et al.:** Gluten induces an intestinal cytokine response strongly dominated by interferon gamma in patients with celiac disease. *Gastroenterology*, 1998, 115(3), s. 551-563.
 55. **Ortega-Cava, C.F., Ishihara, S., Kawashima, K. et al.:** Hepatocyte growth factor expression in dextran sodium sulfate-induced colitis in rats. *Dig. Dis. Sci.*, 2002, 47, s. 2275-2285.
 56. **Polek, A., Sobiczewski, W., Matowicka-Karna, J.:** P-selectin and its role in some diseases. *Postepy Hig. Med. Dosw (Online)*, 2009, 19(63), s. 465-470.
 57. **Saibeni, S., Saladino, V., Chantarangkul, V. et al.:** Increased thrombin generation in inflammatory bowel diseases. *Thromb. Res.*, 2010, 125(3), s. 278-282.
 58. **Saibeni, S., Saladino, V., Chantarangkul, V. et al.:** Increased thrombin generation in inflammatory bowel diseases. *Thromb. Res.*, 2010, 125(3), s. 278-282.
 59. **Saibeni, S., Spina, L., Vecchi, M.:** Exploring the relationships between inflammatory response and coagulation cascade in inflammatory bowel disease. *Eur. Rev. Med. Pharmacol. Sci.*, 2004, 8(5), s. 205-208.
 60. **Saito, S., Tsuno, N.H., Sunami, E. et al.:** Expression of platelet-derived endothelial cell growth factor in inflammatory bowel disease. *J. Gastroenterol.*, 2003, 38, s. 229-237.
 61. **Salim, S.Y., Silva, M.A., Keita, A.V. et al.:** CD83+CCR7- dendritic cells accumulate in the subepithelial dome and internalize translocated *Escherichia coli* HB101 in the Peyer's patches of ileal Crohn's disease. *Am. J. Pathol.*, 2009, 174(1), s. 82-90.
 62. **Salmi, R., Manfredini, R., Gallerani, M. et al.:** Haematological profile in cancer patients: analysis of circadian pattern. *J. Int. Med. Res.*, 1994, 22(6), s. 343-349.
 63. **Sanderson, I.R., Walker, W.A.:** Uptake and transport of macromolecules by the intestine: possible role in clinical disorders (an update). *Gastroenterology*, 1993, 104, s. 622-639.
 64. **Scaldaferri, F., Correale, C., Gasbarrini, A. et al.:** Molecular signaling blockade as a new approach to inhibit leukocyte-endothelial interactions for inflammatory bowel disease treatment. *Cell. Adh. Migr.*, 2009a, 3(3), s. 296-299.
 65. **Scaldaferri, F., Vetrano, S., Sans, M. et al.:** VEGF-A links angiogenesis and inflammation in inflammatory bowel disease pathogenesis. *Gastroenterology*, 2009b, 136(2), s. 585-595.
 66. **Shen, J., Ran, Z.H., Zhang, Y. et al.:** Biomarkers of altered coagulation and fibrinolysis as measures of disease activity in active inflammatory bowel disease: a gender-stratified, cohort analysis. *Thromb. Res.*, 2009, 123(4), s. 604-611.
 67. **Schoeffel, U., Baumgartner, U., Imdahl, A. et al.:** The influence of ischemic bowel wall damage on translocation, inflammatory response, and clinical course. *Am. J. Surg.*, 1997, 174(1), s. 39-44.
 68. **Sigel, J.E., Petras, R.E., Lashner, B.A. et al.:** Intestinal adenocarcinoma in Crohn's disease: a report of 30 cases with a focus on coexisting dysplasia. *Am. J. Surg. Pathol.*, 1999, 23(6), s. 651-655.
 69. **Souto, J.C., Martinez, E., Roca, M. et al.:** Prothrombotic state and signs of endothelial lesion in plasma of patients with inflammatory bowel disease. *Dig. Dis. Sci.*, 1995, 40, s. 1883-1889.
 70. **Spiller, R.C., Jenkins, D., Thornley, J.P. et al.:** Increased rectal mucosal enteroendocrine cells, T lymphocytes, and increased gut permeability following acute *Campylobacter* enteritis and in post-dysenteric irritable bowel syndrome. *Gut*, 2000, 47(6), s. 804-811.
 71. **Swiatkowski, M., Grad, K., Kłopotcka, M. et al.:** Blood coagulation activation in patients with ulcerative colitis. *Pol. Arch. Med. Wewn.*, 2000, 103(1-2), s. 47-51.
 72. **Talbot, R.W., Heppell, J., Dozois, R.R. et al.:** Vascular complications of inflammatory bowel disease. *Mayo Clin. Proc.*, 1986, 61, s. 140-145.
 73. **Taylor, P.C., Sivakumar, B.:** Hypoxia and angiogenesis in rheumatoid arthritis. *Curr. Opin. Rheumatol.*, 2005, 17, s. 293-298.
 74. **Tsuboi, H., Naito, Y., Katada, K. et al.:** Role of the thrombin/protease-activated receptor 1 pathway in intestinal ischemia-reperfusion injury in rats. *Am. J. Physiol. Gastrointest. Liver Physiol.*, 2007, 292(2), G678-683.
 75. **Ulanova, M., Torebring, M., Porcelli, S.A. et al.:** Expression of CD1d in the duodenum of patients with cow's milk hypersensitivity. *Scand. J. Immunol.*, 2000, 52(6), s. 609-617.
 76. **Vainer, B., Sorensen, S., Nielsen, O.H. et al.:** Subcellular localization of intercellular adhesion molecule-1 in colonic mucosa in ulcerative colitis. *Ultrastruct. Pathol.*, 2002, 26, s. 113-121.
 77. **Vowinkel, T., Mori, M., Overell, K. et al.:** Platelet-leukocyte (WBC) Interactions in experimental colitis are mediated by CD40L and ICAM-1. *Gastroenterology*, 2004, 126, A-21.
 78. **Vowinkel, T., Wood, K.C., Stokes, K.Y. et al.:** Mechanisms of platelet and leukocyte recruitment in experimental colitis. *Am. J. Physiol. Gastrointest. Liver Physiol.*, 2007, 293(5), s. G1054-1060.
 79. **Wang, Y., Li, J., Tang, L. et al.:** T-lymphocyte responses to intestinally absorbed antigens can contribute to adipose tissue inflammation and glucose intolerance during high fat feeding. *PLoS ONE*, 2010, č. 11: e13951. doi:10.1371
 80. **Yu, L.C., Yang, P.C., Berin, M.C. et al.:** Enhanced trans-epithelial antigen transport in intestine of allergic mice is mediated by IgE/CD23 and regulated by interleukin-4. *Gastroenterology*, 2001, 121(2), s. 370-381.
 81. **Zareie, M., Singh, P.K., Irvine, E.J. et al.:** Monocyte/macrophage activation by normal bacteria and bacterial products: implications for altered epithelial function in Crohn's disease. *Am. J. Pathol.*, 2001, 158, s. 1101-1109.

Do redakcie došlo 20.6.2013.

Adresa pre korešpondenciu:
MUDr. Petronela Bušíková-Malenovská,
 Hviezdoslavova 31, 901 01, Malacky
 E-mail: malenovska@cytopathos.sk

www.ReumatoidnaArtritida.sk

Informácie o **reumatoidnej artritíde**,
jej prejavoch a príznakoch, liečbe a ďalšie...

Roche Slovensko, s.r.o., Cintorínska 3/A, 811 08 Bratislava
tel.: 02/5263 8201, fax: 02/5263 5014

Prehľadová práca

Baktérie a liečba rakoviny

Ľubica Majtánová, Viktor Majtán

Ústav mikrobiológie, Lekárska fakulta, Slovenská zdravotnícka univerzita, Bratislava, SR

Súhrn

Rakovina sa stáva druhou najčastejšou príčinou úmrtí vo vyspelom svete. Rezistencia na konvenčnú protinádorovú liečbu u pacientov s pevnými nádormi vedie k vývoju alternatívnych liečebných metód. Úspech týchto nových metód závisí na ich selektivitě voči nádorovým bunkám s obmedzenou toxicitou voči normálnym tkanivám. Použitie živých, atenuovaných alebo geneticky modifikovaných baktérií sa už dlho sporadicky sleduje a hodnotí in vitro aj in vivo. Niektoré baktérie (anaeróby, *Salmonella Typhimurium*) sú schopné rozmnožovať sa v nádoroch a inhibovať ich rast. Kombinácia rekombinantnej DNA technológie a imunoterapie aplikovaná na baktérie je základom pre účinnú a bezpečnú liečbu rakoviny.

Kľúčové slová: baktérie, liečba rakoviny, malígne nádory, *Salmonella Typhimurium*.

Malígne nádory, charakterizované nekontrolovaným a invazívnym rastom buniek, sa stávajú druhou najčastejšou príčinou smrti vo vyspelom svete. Hoci konvenčná terapia tohto ochorenia pozostávajúca z chirurgických zásahov, ožarovania a chemoterapie, je pre mnohých pacientov účinná, asi u polovice pacientov je takáto terapia neúčinná. Okrem toho, sú tieto postupy často spojené s vážnymi vedľajšími účinkami.

Používanie baktérií ako alternatívnej terapie rakoviny sa už sleduje viac ako storočie. Už začiatkom 19. storočia Vaultier pozoroval koreláciu medzi bakteriálnymi infekciami pacientov s rakovinou a regresiou ich nádorov (Barbe a spol., 2006). R. 1868 nemeckí lekári W. Busch a F. Flehse nezávisle od seba pozorovali, že určité typy rakoviny podľahli regresii po infekcii *Streptococcus pyogenes* pri hospitalizácii pacientov (Busch, 1868, Nauts, 1980). V nasledujúcich desaťročiach sa viacerí klinici nezávisle od seba pokúšali aplikovať túto terapiu použitím rôznych baktérií a bakteriálnych zložiek. Americký lekár William Coley vyvinul na simulovanie infekcie bezpečnú vakcínu zloženú z dvoch usmrtených bakteriálnych druhov *Streptococcus pyogenes* a *Serratia marcescens*. Táto vakcína, známa tiež ako tzv. „Coley toxin“, sa v širokom rozsahu používala na terapiu sarkómov, karcinómov a melanómov, a v mnohých prípadoch bola zaznamenaná kompletná regresia (Hoption a spol., 2003). Prvotný úspech preparátu „Coley toxin“ poskytol základ pre súčasné pokroky v tejto oblasti. Baktérie, ako potenciálny nástroj pre liečbu rakoviny, zažívajú renesanciu. Je to zapríčinené hlavne časom získanými poznatkami o vzájomných interakciách baktéria – hostiteľ, informáciou o genóme mnohých používaných baktérií a hlavne špeciálnymi molekulárnymi metódami, ktoré umožňujú upraviť a usmerniť baktérie tak, aby vyhoveli danému účelu.

Anaeróbne podmienky prítomné v malíg-

ných nádoroch boli považované za zdroj rezistencie nádorových buniek voči konvenčnej terapii. Avšak nové prístupy umožňujú použiť tieto obmedzujúce faktory ako selektívny terč. Vedci objavili, že určité rody anaeróbnych baktérií, ako *Clostridium* a *Bifidobacterium* sú schopné rozmnožovať sa v nekrotických oblastiach nádorov u zvierat, čo viedlo k regresii nádoru. Tento účinok bol však sprevádzaný akútnou toxicitou a väčšina zvierat ochorela alebo zahynula (Malmgren a Flanagan, 1955, Minton, 2003). Taniguchi a spol. (2010) vyvinuli metódu atakujúcu pevné nádory použitím nepatogénnej anaeróbnej geneticky modifikovanej baktérie *Bifidobacterium longum*. Baktéria bola modifikovaná plazmidom obsahujúcim cytozín deaminázu *Escherichia coli* (e-CD) a bola i.v. aplikovaná myšiam s pevným nádorom. Pozorovali úspešné potlačenie rastu nádoru bez indukovania sepsy. Anaeróbne baktérie počas fermentácie produkujú rôzne zlúčeniny, vrátane organickej mastnej kyseliny s krátkym reťazcom, butyrátu. Táto kyselina má protinádorové účinky, čo bolo úspešne dokázané v I. a II. fáze klinických pokusov (Tirandaz a Mohammadi, 2013). V ďalších pokusoch sa použil atenuovaný kmeň známy ako *Clostridium novyi* – NT, získaný po delícii génu kódujúceho

letálny toxín spolu v kombinácii s konvenčnou chemoterapiou (Dang a spol., 2004). V kombinácii s chemoterapiou a rádioterapiou, spóry *C. novyi* – NT zapríčinili po i.v. podaní rozsiahle poškodenie nádoru do 24 h. Na potenciálne použitie v terapii nádorov boli úspešne testované aj viaceré fakultatívne anaeróbne baktérie, ako druhy rodu *Salmonella*, *Escherichia coli*, *Shigella flexneri*, *Vibrio cholerae* a *Listeria monocytogenes*. Významné je, že rast týchto fakultatívne anaeróbnych baktérií nebol obmedzený len na hypoxické prostredie, ale tieto baktérie boli schopné kolonizovať aj životaschopné oblasti nádorov a zasahovali tiež metastázy. Kim a spol. (2009) použili rekombinantnú formu fakultatívnej intracelulárnej baktérie *Listeria monocytogenes* ako vektora na protinádorovú vakcínu. Táto vakcína expresujúca listeriolýzín O eradikovala všetky metastázy a takmer celý primárny nádor na myšiach. Niektoré baktérie však len kolonizujú rôzne modelové nádory po i.v. aplikácii myšiam, ale priamy účinok na rast nádoru neprejavili. Vrodený protinádorový účinok môže byť preto obmedzený len na malú časť z nich. Bakteriálny druh, ktorý je pravdepodobne najviac študovaný pokiaľ ide o jeho účinky na nádory, je *Salmonella Typhimurium*. Tieto baktérie môžu rásť za aeróbnych aj anaeróbnych podmienok, a okrem toho môžu invadovať mnohé rôzne hostiteľské bunky, vrátane epiteliálnych buniek, makrofágov a dendritických buniek. Veľmi významné je, že *Salmonella* má vrodennú schopnosť preferenčne kolonizovať solídne (závažné) nádory a spomaľovať ich rast. Na rozdiel od obligatórných anaeróbnych baktérií *Salmonella* nielen že kolonizuje nádory, ale akumuluje sa aj v metastázach.

Okrem mnohých predklinických štúdií, atenuovaný kmeň *S. Typhimurium*, označený VNP20009 bol použitý aj v klinických štúdiách. Tento kmeň bol vytvorený deléciou génu pre syntézu purínu, *purI*, a génu *msbB*, čo spôsobilo zmeny v lipopolysacharide. Kmeň bol testovaný na 28 pacientoch s malígnym melanómom a jedným pacientom s rakovinou a metastázami v obličkách. Zatiaľ čo väčšina pacientov tolerovala bakteriálnu infekciu po i.v. podaní, iba u troch sa prejavila fokálna bakteriálna kolonizácia nádoru. Jeden z nich odpovedal na liečbu kompletne a 3 mesiace po infekcii bol bez nádoru. U ďalších nádor po prvotnom spomalení, prudko rástol (Toso a spol., 2002, Heimann a Rosenberg, 2003).

Summary

Cancer has become the second most frequent cause of death in the industrialized world. Resistance to conventional anti-cancer therapies in patients with solid tumors has prompted the need of alternative therapies. The success of these novel therapies depends on their selectivity for cancer cells with limited toxicity to normal tissues. The use of live, attenuated or genetically-modified bacteria has sporadically been followed and evaluated both in vitro and in vivo. The some bacterial species (anaerobes, *Salmonella Typhimurium*) are capable to replicate in tumors and to inhibit their growth. A combination of recombinant DNA technology along with immunotherapy applied to the bacteria is the foundation for the effective and safe anti-cancer therapy.

Key words: bacteria, anti-cancer therapy, solid tumors, *Salmonella Typhimurium*.

Slabý výsledok štúdie sa pripisoval neschopnosti atenuovaného kmeňa plne kolonizovať nádory a jeho zvýšenej citlivosti voči humánnemu imunitnému systému. Preto vrodenný protinádorový účinok salmonely bolo potrebné zvýšiť. V tomto smere boli urobené viaceré pokusy. Jedným z nich bolo použiť baktérie ako nosiče protinádorových agensov. Napríklad, baktéria kolonizujúca nádor expresuje enzým, ktorý konvertuje netoxický produkt na toxickú zlúčeninu. Jeden z prvých génov, ktorý bol úspešne expresovaný u *S. Typhimurium* bol gén kódujúci tymidin kinázu vírusu herpes simplex (HSV-t). Tento enzým aktivuje analógy nukleozidu, ako sú aciklovir a glanciklovir. Súčasné podanie glancikloviru a rekombinantného kmeňa *S. Typhimurium* redukovalo rast melanómu u myši. Do kmeňa *S. Typhimurium* VNP20009 bol zavedený bakteriálny toxín kolicín E3 (ColE3), ktorý je toxický nie len pre baktérie, ale aj pre nádorové bunky. Po intraperitoneálnom podaní kmeňa VNP20009 myšiam sa po ožiarení alebo po indukciu mitomycínom C, sa indukovala produkcia toxínu vnútri nádora, čo viedlo k jeho regresii. Podobne rôzne imunomodulačné ligandy, cytokíny a chemokíny boli testované ako terapeutické modely. Napr. *Salmonella Typhimurium* exprimujúca interleukín-2 (IL-2) bola testovaná použitím nádorových modelov pečenečných metastáz, melanómov a osteosarkómov u myši. Po i.v. alebo orálnej aplikácii sa u myši pozorovala zvýšená regresia nádoru alebo potlačenie jeho rastu (Al Ramadi a spol., 2009). Bakteriálne toxíny sú veľmi zaujímavé pre použitie v baktériami usmernenej terapii rakoviny, pretože ich expresia, sekrécia a funkčnosť sú ľahko realizovateľné a preto by mohli byť považované za silných kandidátov pre terapeutické molekuly. Ryan a spol. (2009) opísali zavedenie cytolyzínu HlyE z *Escherichia coli* do kmeňa *Salmonella Typhimurium*, ktorý ho urobil účinným pri usmrtení cicavčích nádorových buniek *in vivo* a *in vitro*. Podobné výsledky s geneticky upraveným kmeňom *Salmonella Typhimurium* získali Nguyen a spol. (2010). Hoffman so spolupracovníkmi (2009) vyvinuli nový podkmeň *S. Typhimurium* A1-R, ktorý mal vysoko zvýšenú proti-rakovinovú účinnosť a bol schopný účinne vyliečiť metastázy humánnej rakoviny na myšiach v monoterapii. Určili tiež kandidátov na špecifické promotéry, ktoré môžu zvýšiť účinnosť kmeňa A1-R expresiou toxínov priamo v nádoroch. Tento kmeň je auxotrofný pre lyzín a arginín a má protinádorový účinok na hlavné typy nádorov. Yam a spol. (2010) a Hoffman (2011) dokázali pozitívny účinok kmeňa A1-R na metastázy nádoru pečene. *Salmonella* bola tiež experimentálne testovaná v kombinácii s chemoterapeutikami, ako napr. cyklofosfamid. Takéto štúdie ukázali zvýšený protinádorový účinok. Podobný účinok sa pozoroval v kombinácii s ožarovaním. Kombinovaná terapia zvýšila potlačenie rastu nádoru viac než sa očakávalo, čo naznačilo synergický účinok. Účinok takýchto kombinovaných prístupov ukazuje, že pre liečbu komplexného ochorenia, akým rakovina je, je ne-

vyhnutné viesť ataky z rôznych strán. Baktérie predstavujú sľubný prostriedok v boji proti rakovine. I keď boli prezentované viaceré úspešné štúdie, niektoré nedostatky vyzdvihujú potrebu zlepšenia tejto aplikácie. Ideálny protirakovinový kmeň musí byť absolútne bezpečný pri podaní a účinný v redukcii nádorov a metastáz. Jedna možnosť je redukovat virulenciu baktérii ich oslabením (atenuovaním). Vo väčšine prípadov sa používajú atenuované kmene, ktoré majú úlohu aj ako vakcinačné kmene deficientné v syntéze aromatických aminokyselín. Využitie rekombinantných baktérii, ktoré expresujú terapeutické substancie je ďalší bežný spôsob na využitie protirakovinovej účinnosti. V heterogénnej populácii pacientov s rakovinou sú potrebné veľmi účinné baktérie. Ťažkosť spočíva v tom, že je potrebné dokázať, aby toxická substancia pôsobila len na nádorové tkanivo a aby bola neškodná pre ostatné orgány. Jedna možnosť je použitie promotérov, ktoré sú aktívne len v nádoroch. Napríklad promotéry odpovedajúce na hypoxiu by mohli byť aktívne len v hypoxických oblastiach nádorov. Iný spôsob kontroly exprese pre nádor toxických molekúl baktériami predstavujú indukovateľné promotéry. Tieto by mohli byť aktivované v akomkoľvek požadovanom bode podaním induktorovej substancie, napr. keď je naakumulované dostatočné množstvo baktérii v nádore.

Salmonely boli tiež experimentálne testované na transfer génov vnútri nádora. Expresia plazmidu nesúceho potenciálny terapeutický gén pod kontrolou promotera, bola použitá pre transformáciu salmonely, ktorá prenášala takéto plazmidy do cicavčích buniek *in vitro* aj *in vivo*. Bola naznačená inhibícia rastu nádora po expresii takýchto génov v hostiteľských bunkách.

Zvyšujúca sa incidencia úmrtí na rakovinu a nedostatočná účinnosť konvenčných terapeutických prístupov si vyžaduje nové terapeutické stratégie. Použitie baktérii, ktoré kolonizujú nádory ako aj metastázy a vedú k ich eradikácii, je jedným z takýchto sľubných prístupov. Mnohé bakteriálne kmene ukázali svoju aplikovateľnosť pre takúto cieľnú terapiu. Ako potenciálne stratégie sa ukázali byť živé, atenuované baktérie a tiež ako vektory pre génom riadenú expresiu enzýmov. Atenuovaný kmeň *S. Typhimurium* VNP20009 a terapia expresiou amplifikovaných proteínov s cytozín deaminázou boli úspešne testované v I. fáze klinických pokusov u pacientov s rakovinou. Pretože však rakovina je multifaktorové ochorenie, žiadna jediná terapia nie je kompletná. Kombinácia technológií rekombinantnej DNA spolu s imunoterapiou aplikované na baktérii predstavujú základ mnohých metabolických terapeutických stratégií liečby rakoviny.

Záver

Baktérie, ako potenciálny nástroj pre terapiu rakoviny, zažívajú renesanciu. Je to zapríčinené hlavne časom získanými poznatkami o vzájomných interakciách baktéria – hostiteľ, informá-

ciou o genóme mnohých používaných baktérii a hlavne špeciálnymi molekulárnymi metódami, ktoré umožňujú upraviť a usmerniť baktérie tak, aby vyhoveli danému účelu.

Literatúra

1. Al Ramadi, B.K., Fernandez-Cabezudo, M.J., El Hasasna, H. et al.: Potent anti-tumor activity of systemically-administrated IL-2-expressing *Salmonella* correlates with decreased angiogenesis and enhanced tumor apoptosis. Clin. Immunol., 2009, 130, s. 89-97.
2. Barbe, S., Van Mellaert, L., Anne, J.: The use of clostridial spores for cancer treatment. J. Appl. Microbiol., 101, 2006, s. 571-578.
3. Busch, W.: Verhandlungen Ärztlicher Gesellschaften. Berliner Klinische Wochenschrift, 1868, s. 187-189.
4. Dang, L.H., Bettgeowda, C., Agrawal, J. et al.: Targeting vascular and avascular compartments of tumors with C. novyi-NT and antimicrotubule agents. Cancer Biol. Ther., 2004, č. 3, s. 326-337.
5. Heimann, D.M., Rosenberg, S.A.: Continuous intravenous administration of live genetically modified salmonella typhimurium in patients with metastatic melanoma. J. Immunother., 2003, č. 26, s. 179-180.
6. Hoffmann, R.M.: Tumor-seeking *Salmonella* amino acid auxotrophs. Current Opinion in Biotech., 2011, č. 22, s. 917-923.
7. Hoffmann, R.M.: Tumor-targeting amino acid auxotrophic *Salmonella typhimurium*. Amino Acids, 2009, č. 37, s. 509-521.
8. Hoitation Cann, S.A., van Netten, J.P., van Netten, C.: Dr. William Coley and tumour regression: a place in history on in future. Postgrad. Med. J., 2003, č. 79, s. 672-680.
9. Kim, S.H., Castro, F., Paterson, Y. et al.: High efficacy of a Listeria-based vaccine against metastatic breast cancer reveals a dual mode of action. Cancer Res., 2009, č. 69, s. 5860-5866.
10. Malmgren, R.A., Flanagan, C.C.: Localization of the vegetative form of Clostridium tetani in mouse tumors following intravenous spore administration. Cancer Res., 1955, č. 15, s. 473-478.
11. Minton, N.P.: Clostridia in cancer therapy. Nat. Rev. Microbiol., 2003, č. 1, s. 237-242.
12. Nauts, H.C.: The beneficial effects of bacterial infections on host resistance to cancer: End result in 449 cases. Cancer research institute monograph. No. 8, 2nd edition. New York, 1980.
13. Nguyen, V.H., Kim, H.S., Ha, J.M. et al.: Genetically engineered *Salmonella typhimurium* as an imageable therapeutic probe for cancer. Cancer Res., 2010, č. 70, s. 18-23.
14. Ryan, R.M., Green, J., Williams, P.J. et al.: Bacterial delivery of a novel cytotoxin to hypoxic areas of solid tumors. Gene Ther., 2009, č. 16, s. 329-339.
15. Taniguchi S., Fujimori M., Sasaki T. et al.: Targeting solid tumors with non-pathogenic obligate anaerobic bacteria. Cancer Sci., 2010, č. 101, s. 1925-1932.
16. Tirandaz, H., Mohammadi, E.: Efficient tumor targeting by anaerobic butyrate-producing bacteria. Med. Hypotheses, <http://dx.doi.org/10.1016/j.mehy.2013.01.024>.
17. Toso, J.F., Gill, V.J., Hwu, P. et al.: Phase I study of the intravenous administration of attenuated *Salmonella typhimurium* to patients with metastatic melanoma. J. Clin. Oncol., 2002, č. 20, s. 142-152.

Do redakcie došlo 9.4.2013.

Adresa pre korešpondenciu:

PharmDr. Ľubica Majtánová,
Ústav mikrobiológie, Lekárska fakulta, SZU,
Limbová 12, 833 01 Bratislava, SR
E-mail: lubica.majtanova@szu.sk

Prehľadová práca

Příprava na stárnutí populace v České republice

Lidmila Hamplová¹, Anna Mazalánová²

¹Vysoká škola zdravotnická o.p.s., Praha, ČR

²Ústav sociálneho lekárstva a lekárskej etiky, LF UK, Bratislava

Souhrn

Demografické stárnutí populace ovlivňuje různou měrou všechny státy světa. Prodlužování střední délky života, především pak střední délky života ve zdraví, je úsilím každé lidské společnosti. Rozvoj zdravotní gramotnosti musí být podporován od narození až do seniorského věku. Senioři musí mít dostatek informací o tom, jak udržovat své zdraví a předcházet onemocněním, zvláště těm, které jsou typické i pro vyšší věk. Projekt Světové zdravotnické organizace „Města přátelská seniorům“, který je realizován v České republice, klade důraz na zdravotní gramotnost seniorů v oblasti zdravého životního stylu a tvorbu životních podmínek vhodných pro tuto populaci. Ministerstvo zdravotnictví dlouhodobě podporuje projekty zaměřené na edukaci seniorů.

Klíčová slova: stárnutí populace, města přátelská seniorům, zdraví seniorů, projekty podpory zdraví, edukace seniorů.

Prodlužování střední délky života a stárnutí populace České republiky je trend, který je charakteristický pro demografický vývoj v České republice stejně jako v ostatních státech Evropské unie. V rámci Evropské unie již zhruba ve 2/3 členských zemí počet seniorů převyšuje počet dětí do 14 let věku (1) a podle demografické prognózy zpracované Českým statistickým úřadem bude v roce 2050 žít v České republice přibližně půl milionu občanů ve věku 85 a více let. Naděje dožití při narození bude v roce 2050 činit 78,9 let pro muže a 84,5 pro ženy (2), což je o 4,5 roku déle u mužů a o 3,9 roku déle u žen, než byla střední délka života českých mužů a žen v roce 2010 (1). Poměr starší, ekonomicky neaktivní populace nad 65 let věku k populaci ekonomicky aktivní se může více než zdvojnásobit mezi roky 2005 a 2050 v rámci EU. Nejméně 35% mužů starších 60let bude mít více než dvě chronická onemocnění a počty dalších doprovodných onemocnění (komorbidit) se budou progresivně zvyšovat s narůstajícím věkem, především ve skupině žen. Globální stárnutí znamená zvýšené sociální a ekonomické požadavky, nevyhnutelnost přijímat reformy a reorganizovat sociální a zdravotnický systém přizpůsobený starším občanům (3). Každá vyspělá společnost si musí uvědomit, že je nezbytné vytvářet podmínky tzv. aktivního stárnutí, tedy snažit se o přátelské vztahy na pracovišti, kde pracují preseniori a senioři, o co nejdelší nezávislost, soběstačnost nízkou nemocnost, a aktivní přístup k životu u stárnoucí populace (4). Svět se stává jedním stárnoucím městem, a proto již v roce 2005 představila WHO projekt Globální města přátelská seniorům (5). Filozofie projektu je, že tato města

respektují značné rozdíly v kapacitě a zdrojích seniorů, flexibilně předvídají a reagují na potřeby a preference seniorů, podporují jejich zdravý životní styl, chrání ty, kdo jsou nejzranitelnější a začleňují seniory do všech oblastí života komunity. Základní témata, kterým se města přátelská k seniorům věnují, je výchova ke zdravému životnímu stylu ve stáří, zejména podpora péče o smysly a pohybový aparát zdravou výživou a vhodnou pohybovou aktivitou, podpora života v domácím prostředí, aktivní stárnutí, bezpečí seniorů, příznivé prostředí a dostupnost služeb pro seniory (6). Výchova ke zdraví musí být součástí komplexního přístupu k seniorům a její úlohou je nejen předcházet vzniku a rozvoji nemocí, ale i pomáhat těm seniorům, kteří již trpí nemocí nebo poruchou zdraví zvládat jejich zdravotní obtíže a dosahovat tak maximální duševní i fyzické kvality života. Na této edukaci se musejí podílet všechny stupně zdravotnických profesio-

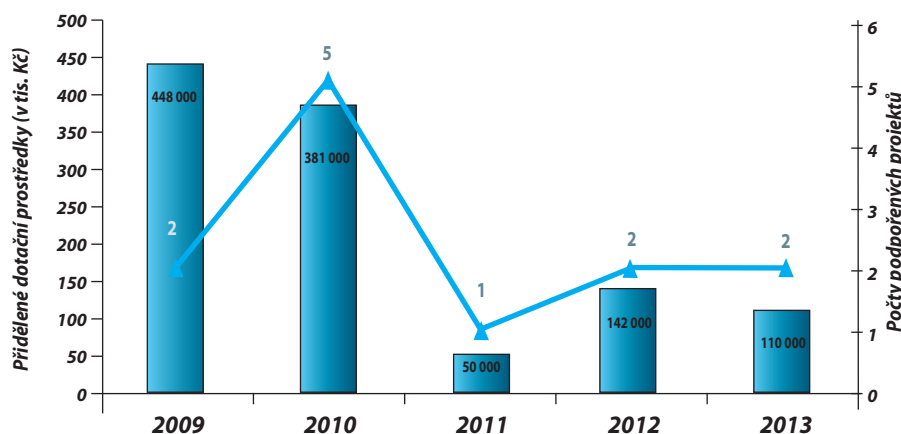
nálů. Nejpovolanější k realizaci výchovy ke zdraví je kromě přímých odborníků na výchovu ke zdraví zdravotní sestra, která je dostatečně vzdělaná, je s pacienty v blízkém kontaktu a měla by si dokázat získat jejich důvěru. Role sestry je ve výchově ke zdraví seniorů jedinečná a nezastupitelná. Sestra je profesionálem ve výchově ke zdraví a předáváním informací pacientům se podílí na snižování incidence a prevalence a snižování jejich úmrtnosti na preventabilní infekční a chronická neinfekční onemocnění. V souboru účinných preventivních opatření, které posilují zdraví seniorů, má nezastupitelnou úlohu primární prevence, která je u preseniorů a seniorů nejčastěji realizovaná sestrou či praktickým lékařem. Primární prevence je nesrovnatelně levnější než sekundární prevence, potažmo léčba již manifestovaného onemocnění, čímž vede k podstatným úsporám ve zdravotnictví. Význam primární prevence roste s právě ohledem na demografický vývoj, tedy zvyšující se počet obyvatel v nejstarších věkových kategoriích a s ohledem na nárůst objemu dlouhodobé péče o chronicky nemocné, který se významně odráží v ekonomice (7, 8). Město přátelské seniorům podporuje zdraví seniorů také zdravotně výchovnými aktivitami a kampaněmi s cílem zlepšit kvalitu života lidí v procesu stárnutí. Klíčovým partnerem projektu v České republice je Národní síť zdravých měst (9). Také Ministerstvo zdravotnictví podporuje tento projekt WHO také tím, že ze svého dotačního programu s názvem Národní program zdraví – projekty podpory zdraví dlouhodobě financuje edukační a intervenční aktivity zaměřené na zkvalitnění života seniorů (10) (obr. 1). Z tohoto dotačního programu byla v posledních 5 letech podpořena celá řada edukačních projektů celorepublikového rozsahu, zkvalitňujících život seniorů. Velmi úspěšné byly komplexní projekty „Nikdy není pozdě aneb jak stárnout úspěšněji“, „Aktivní stárnutí“, „Odpovědnost seniorů za své zdraví“ a „Zdravé stárnutí - aktivizace seniorů v regionech“ zaměřené na podporu zdravého životního stylu seniorů ve všech oblastech formou individuální a skupinové intervence a edukace zaměřené na nežádoucí účinky léků, pitný režim, stravovací zvyklosti, problematiku demence, senility, prevenci úrazů apod. Projekty „Svět na stole“, „Být fit a svěží, to je

Summary

The demographic aging of population affects all world countries to a varying degree. Increase in median life expectancy, particularly in median healthy life expectancy, is every human society's goal. Promotion of health literacy needs to be supported from birth until advanced age. Senior citizens must be provided with sufficient information on health maintenance and prevention of diseases, particularly those typical for advanced age. The World Health Organization "Age-friendly cities" project, realized in the Czech Republic, emphasizes promotion of senior citizen health literacy in respect of healthy lifestyles and the creation of living conditions suitable for this population. Ministry of Health has long been supporting projects aimed at the education of senior citizens.

Keywords: population aging, age-friendly cities, senior citizens health, health promotion projects, senior citizens education.

Obrázek 1. Podpora Ministerstva zdravotnictví ČR projektům edukace seniorů.

oč tu běží“ a projekt „Rotopedtours a Pěškotours“ byly zaměřeny na podporu zdravé výživy a pohybové aktivity seniorů. Podporou edukačních projektů pro seniory a posilováním spolupráce odborníků z hygienické služby a z léčebně preventivní péče se zástupci samosprávy Zdravých měst a Měst přátelských k seniorům v oblasti zvyšování zdravotní gramotnosti seniorů se Ministerstvo zdravotnictví podílelo na plnění úkolů strategického dokumentu schváleného usnesením vlády ČR z 9.1.2008 č. 8 s názvem „Národní program přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012“.

S podporou projektů zaměřených na edukaci seniorů počítá Ministerstvo zdravotnictví ČR ve svém dotačním programu Národní program zdraví – projekty podpory zdraví i v dalších letech v souvislosti s plněním strategických dokumentů Zdraví 21, Health 2020 a Národního akčního plánu podporujícího pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017, schváleného Usnesením vlády České republiky č. 108 ze dne 13.2.2013.

Literatura

1. **Zdravotnictví České republiky** – ve statistických údajích 2011 [online]. Praha: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, 2012 [cit. 2013-04-12].

2. **Burcin, B., Kučera, T.:** Nová kmenová prognóza populačního vývoje České republiky (2003-2065). Demografie, 46, 2004, č. 2, s. 100-111.
3. **Hlinovská, J., Pohlová, Z.:** Strategie péče o stárnoucí populaci. Zdravotnické noviny, 57, 2008, č. 4, s. 14-15.
4. **Pokorná, A., Urbánková, Š., Pinkavová, H.:** Přátelství na pracovišti. Ošetřovatelská péče – Sociální péče, Brno: Siviliania, 2012, č. 1, s. 34-36.
5. **Ageing and Life Course** [online]: WHO [cit. 9.4.2013], dostupné z http://www.who.int/ageing/age_friendly_cities_network/en/
6. **Jexová, S., Mauritzová, I.:** Stárnutí a zrak. In: Příprava na stárnutí. Mezinárodní recenzovaný sborník. Fakulta zdravotnických studií, Západočeská univerzita, Plzeň, 2012, s. 46-48.
7. **Urbánková, Š., Pokorná, A.:** Primární prevence v ordinaci praktického lékaře pro dospělé. Praktický lékař, 92, 2012, č. 2, s. 86-91.
8. **Němcová, J., Hlinovská, J.:** Výchovné působení všeobecné sestry v domácí péči. Revue ošetrovatelstva, sociální práce a laboratorních metodik, 15, 2009, č. 2, s. 98.
9. **Senioři** [online]: Národní síť zdravých měst [cit. 9.4.2013]. Dostupné z <http://dobrapraxe.cz/cz/tema/seniori>
10. **Dotační program MZ ČR:** Národní program zdraví – projekty podpory zdraví [online]. MZ ČR [cit. 9.4.2013]. Dostupné z http://www.mzcr.cz/obsah/narodni-program-zdravi-projekty-podpory-zdravi_2572_1.html.

Do redakce došlo 23.6.2013.

Adresa pro korespondenci:

MUDr. Lidmila Hamplová, PhD.,

Vysoká škola zdravotnická o.p.s.,

Duškova 7, 150 00 Praha 5, ČR

E-mail: lidmilahamplova@seznam.cz,

hamplova@vszdrav.cz

Správy

60 rokov Slovenskej farmaceutickej spoločnosti

17. mája 2013 sa na Farmaceutickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave uskutočnil slávnostný seminár venovaný 60. výročiu založenia Slovenskej farmaceutickej spoločnosti. Prítomných privítal viceprezident SFS prof. RNDr. Daniel Grančai, CSC., osobitne prof. RNDr. Ľudka Jahodára, CSC., predsedu Českej farmaceutickej spoločnosti, prof. RNDr. Petra Solicha, CSC., vedeckého sekretára ČFS, prof. MUDr. Igora Riečanského, CSC., člena prezidia Slovenskej lekárskej spoločnosti, doc. Mgr. Martinu Dubničkovú, PhD., prodekanu pre vedecko-výskumnú činnosť a zahraničné styky FaF UK a prof. MUDr. Jaroslava Kresánka, PhD., prorektora Slovenskej zdravotníckej univerzity. Hlavný príspevok o minulosti, prítomnosti a budúcnosti SFS predniesol jej prezident prof. Dr.h.c. RNDr. Jozef Čižmárik, PhD. Vyzdvihol význam dátumu 16.5.1953, kedy sa kreovala požiadavka vytvorenia Slovenskej odbočky Farmaceutickej sekcie v Česko-slovenskej lekárskej spoločnosti J.E. Purkyně, ktorá sídlila v Prahe a ocenil prácu vtedajšieho prodekanu Dr. PhMr. Ladislava Zathureckého. Spomenul rok 1969, kedy sa zo slovenskej pobočky vytvorila Slovenská farmaceutická spoločnosť ako súčasť Česko-slovenskej farmaceutickej spoločnosti. V tom istom roku sa začali tvoriť prvé sekcie a spolky. Dôležitým medzníkom bol rok 1993, kedy sa fede-

rálka CSFS rozdelila na dve samostatné spoločnosti, ČFS so sídlom v Prahe a SFS so sídlom v Bratislave. Súčasný prezident SFS tiež spomenul plány do najbližšej budúcnosti. Pôjde o nadviazanie spolupráce s novým klubom absolventov farmácie Ars Pharmaceutica, ustálenie podmienok udeľovania kreditov, zorganizovanie IX. zjazdu SFS o rozvoji princípov molekulárnych vied a usporiadanie seminára pri príležitosti 100. výročia narodenia prvého dekana FaF UK prof. Krasneca. Súčasťou seminára boli aj slávnostné odovzdávania ocenení SFS a SLS. Prof. Riečanský udelil strieborný odznak "Strom života" prof. Dr.h.c. RNDr. Jozefovi Čižmárikovi, PhD., (obr. 1) a Medailu „Propter merita“ SLS prof. RNDr. Danielovi Grančaiovi, CSC., doc. RNDr. Magdaléne Fulmekovej, CSC., a RNDr. Romanovi Smieškovi. Prof. Čižmárik udelil Čestné členstvo SFS prof. MUDr. Jaroslavovi Kresán-

kovi, PhD., Weberovu cenu SFS prof. PharmDr. Jánovi Kyselovičovi, CSC., a Medailu PhMr. Vladimíra J. Žuffu PharmDr. Eve Šmicerovej. V ďalšej časti seminára bolo predstavenie novej knihy autorov Mgr. Branislava Krasnovského, PhD., PhDr. RNDr. Richarda R. Senčeka, PhD. a prof. Ing. Michala Uhera, DrSc.: Chemický priemysel v zrkadle dejín Slovenska (obr. 2).

V závere seminára odzneli príhovory členov a hostí SFS. Prof. Jahodár vyzdvihol vzájomnú spoluprácu medzi ČFS a SFS, zablahoželel SFS a vyjadril uznanie spoločnosti, osobitne jej predsedníctvu a všetkým jej členom za doteraz vykonanú prácu v prospech profesie farmaceuta. Zdôraznil intenzívnu spoluprácu SFS s ČFS a dodal, že ani rozdelenie republiky neubralo ich spoločným aktivitám. K príhovorom sa pridali aj prof. Kresánek, ktorý poďakoval SFS, že aj vďaka nej sa mu podarilo naplniť mnohé životné ciele. Po ukončení seminára pokračovala priateľská diskusia o ďalšej budúcnosti a aktivitách tejto jubilujúcej spoločnosti.

Prof. RNDr. Daniel Grančai, CSC.

Prehľadová práca

Syndróm lepiivých doštičiek

J. Sokol¹, J. Chudej¹, K. Biringer², M. Škereňová³,

L. Lisá¹, J. Staško¹, J. Danko², P. Kubisz¹

¹ Klinika hematológie a transfúziológie, Jesseniova lekárska fakulta, Univerzita Komenského, Univerzitná nemocnica Martin

² Gynekologicko-pôrodná klinika, Jesseniova lekárska fakulta, Univerzita Komenského, Univerzitná nemocnica Martin

³ Oddelenie klinickej biochémie, Jesseniova lekárska fakulta, Univerzita Komenského, Univerzitná nemocnica Martin

Úvod

Syndróm lepiivých doštičiek (SPS) je definovaný ako hyperagregabilnosť trombocytov po nízkych koncentráciách adenosindifosfátu (ADP) a/alebo adrenalinu, pričom agregácia po iných doštičkových induktorech je fyziologická (1, 2).

SPS sa zdá byť pomerne častou chorobou. Po rezistencii na aktivovaný proteín C sa považuje za druhý najčastejší vrodený trombofilný stav v populácii (3). SPS má autozómovo dominantný spôsob dedičnosti. Zvyčajne jeden rodič je nositeľom tejto choroby (2). Ide o chorobu vyvolanú poruchou funkcie trombocytov – trombocytopatiu, ktorá je spojená so zvýšeným rizikom predovšetkým artériových, menej často venózných trombóz (1). V mnohých prácach sa opakovanne zistilo, že trombózy pri SPS vznikajú aj v normálnych artériách bez známok aterosklerotického, event. iného organického postihnutia ciev.

Presná príčina SPS nie je dodnes známa. V súčasnosti sa uvažuje o tom, že v patogenéze SPS by mohlo ísť o defekt jedného alebo viacerých povrchových glykoproteínových receptorov (GP), ktorý vedie k ich zvýšenej citlivosti na doštičkové induktory a následne k abnormálnej agregabilnosti trombocytov. Predovšetkým abnormality GPIIb/IIIa (CD41/61) – receptora pre fibrinogén (klúčový GP pri doštičkovej agregácii) a GPIa/IIa – receptora pre kolagén (sprostredkuje adhéziu trombocytov na kolagén I. typu) sa skúmajú pomocou prietokovej cytometrie aj molekulovogenetických metód (4, 5).

U pacientov sa vyskytujú ako artériové, tak aj venózne trombózy, pričom tepnové sa zdajú byť o niečo častejšie. Typické sú (2,4):

- angina pectoris, infarkt myokardu (IM),
- náhla cievna mozgová príhoda (NCMP), tranzitórne ischemické ataky (TIA),
- trombóza retinálnych ciev – idiopatická trombotická,
- neuropatia (prechodná alebo trvalá),
- hlboká venóza trombóza s/bez pľúcnej embólie,
- syndróm straty plodu (fetal loss syndrome),
- trombóza periférnych tepien,
- ďalšie (napr. migréna).

Diagnóza SPS sa opiera o vyšetrenie agregácie trombocytov po ich aktivácii ADP a adrenalinom. Vyšetrenie sa robí pomocou agregometra. Agregometer pracuje na turbidimetrickom princípe – sle-

duje zmenu transmisie svetla vo vyšetrovanej vzorke v závislosti od percenta agregovaných trombocytov v čase. Agregácia trombocytov sa vyšetruje metódou podľa Mammena, pričom sa používajú 3 podprahové koncentrácie každého z induktorov. Ako vzorka sa používa PRP (plazma bohatá na trombocyty, platelet rich plasma). Pred meraním agregácie je potrebné vysadiť liečbu antitrombotickými liekmi minimálne na 7-10 dní (1, 6).

SPS klasifikujeme podľa toho, ktorý z doštičkových induktorov – ADP a/alebo adrenalin – vyvoláva zvýšenú agregáciu doštičiek (2,7). Rozlišujeme teda 3 typy SPS:

- SPS I. typ – zvýšená agregácia po adrenalinu aj ADP,
- SPS II. typ – zvýšená agregácia len po adrenalinu
- SPS III. typ – zvýšená agregácia len po ADP.

Liečba pacientov s SPS je spravidla kyselinou acetylsalicylovou (ASA) v nízkych dávkach, zvyčajne 100 mg 1-krát denne. Kyselina acetylsalicylová inhibuje funkciu doštičiek cestou ireverzibilnej blokády cyklooxygenázy 1 (COX-1), čím znižuje tvorbu tromboxánu A2 počas celého života doštičky (8). Vo väčšine prípadov dochádza k úprave doštičkovej hyperagregabilnosti. V praxi sa pacienti po začatí liečby vyšetrujú opakovanne, aby sa overila jej účinnosť. V zriedkavých prípadoch sa musí dávka ASA zvýšiť až na 325 mg denne (2). Ak aj pri tejto dávke pretrvávajú hyperagregabilnosť trombocytov, napríklad v prípade tzv. ASA-rezistencie, je možné použiť iné antitrombotické lieky.

Hodnotenie genetickej variability GP6 génu

Na klinike hematológie a transfúziológie Univerzitnej nemocnice Martin sa v súčasnosti zaoberáme hodnotením genetickej variability GP6 génu u pacientov s SPS a abortami. Vyšetrených bolo 27 pacientov s SPS a spontánnym abortom v porovnaní so 42 zdravými ženami (darcovia krvi) bez SPS a bez predchádzajúcej anamnézy venózne a/alebo artériovej trombózy a abortu. Diagnóza SPS bola stanovená za použitia agregometra (PACKS-4 agregometer, Helena Laboratories, USA) pomocou metódy a kritérií vypracovaných Mammenom et al. Predmetom záujmu bolo šesť jednonukleotidových polymorfizmov (SNPs) génu GP6 (rs1654410, rs1671153, rs1654419, rs11669150, rs12610286, rs1654431). Priemerný vek pacientov s SPS bol

32,07 ± 5,8 rokov. U zdravých kontrol bol s priemerným vekom 36,3 ± 12,4 rokov. Identifikovali sme 7 pacientov s SPS typom I (26%), 20 pacientov s SPS typom II (74%) a žiadneho pacienta s SPS typom III. Zistili sme signifikantne vyššiu frekvenciu troch SNP génu GP6 u pacientov s SPS (rs1671153, rs1654419, rs1613662).

Záver

Záverom môžeme konštatovať, že GPVI je zásadným doštičkovým membránovým glykoproteínom, ktorý zodpovedá za aktiváciu, adhéziu a agregáciu (9). Význam génovej variability GP6 génu zdôraznil už vo svojej metaanalýze Johnson et al. (10). Naša analýza sa zamerala na hodnotenie genetického vplyvu na funkciu krvných doštičiek. Identifikovali sme sedem lokusov spojených s agregáciou krvných doštičiek po stimulácii fyziologickými agonistami (ADP, adrenalin, kolagén) (10). Hoci je identifikovaný veľký počet SNPs v géne pre GP6, ich presný vzťah na funkciu doštičiek ostáva neznámy (11). Naše výsledky naznačujú, že globálna variabilita GP6 génu môže byť spojená s hyperagregabilitou doštičiek u žien s SPS a stratou plodu (12). Na potvrdenie tohto záveru sú však potrebné ďalšie štúdie.

Literatúra

1. Kubisz, P. a kol.: Hematológia a transfúziológia. Martin: Grada, Slovakia, s.r.o., 2006, s. 159-214.
2. Mammen, E.F.: Ten years' experience with the „Sticky platelet syndrome“. Clin. Appl. Thromb. Hemost., 1, 1995, č. 1, s. 66-72.
3. Bartošová, L. a kol.: Syndróm lepiivých doštičiek – jeho diagnostika a liečba. Lek. Obz., 56, 2008, č. 7-8, s. 512-513.
4. Kubisz, P., Ivanková, J., Holý, P. et al.: The glycoprotein IIIa PLA1/A2 polymorphism – a defect responsible for Sticky platelet syndrome? Clin. Appl. Thromb. Hemost., 12, 2006, č. 1, s. 117-119.
5. Kubisz, P., Musial, J., Staško, J. et al.: Sticky platelet syndrome (SPS) and platelet glycoprotein polymorphisms. XXII Congress of the Intern. Soc. on Thrombosis and Haemostasis, Ženeva, 6.-12. júl 2007.
6. Bick, R.L., Hoppensteadt, D.: Recurrent miscarriage syndrome due to blood coagulation protein/platelet defects: a review and update. Clin. Appl. Thromb. Hemost., 11, 2005, 1, s. 1-13.
7. Bick, R.L.: Sticky platelet syndrome: A common cause of unexplained arterial and venous thrombosis. Clin. Appl. Thromb. Hemost., 4, 1998, č. 2, s. 77-81.
8. McCabe White, M., Jennings, L.S.: Platelet protocols. Research and clinical laboratory procedures. San Diego, California: Academic Press, 1999, 116 s.
9. Varga-Szabo, D. a kol.: Cell Adhesion Mechanisms in Platelets. Arterioscler. Thromb. Vasc. Biol., 2008, 28(3), s. 403-412.
10. Johnson, A.D., Yanek, L.R., Chen, M.H. et al.: Genome-wide meta-analysis identifies seven loci associated with platelet aggregation in response to agonists. Nat. Genet., 2010, 42(7), s. 608-613.
11. Human glycoprotein VI single nucleotide polymorphisms. Available at: http://www.ensembl.org/Homo_sapiens/Gene/Summary?g=ENSG00000088053;r=19:55525-573-55549632/. Accessed 27.2.2012.
12. Sokol, J. a kol.: Platelet aggregation abnormalities in patients with fetal losses: the GP6 gene polymorphism. Fertil. Steril., 2012, 98(5), s. 1170-1174.

Do redakcie došlo 25.8.2013.

Adresa pre korešpondenciu:

MUDr. Juraj Sokol, Jesseniova lekárska fakulta UK, Malá Hora 4, 036 59 Martin
e-mail: juraj.sokol@me.com

Odborná informácia

Prehľad akcií v rámci hnutia za nefajčenie

Daniel Paulovič

Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou (ÚDZS) v Nitre

Úvod

WHO už takmer 20 rokov bojuje proti najrozšírenejšej závislosti - tabakizmu - viacerými akciami celosvetového rozsahu. Dôvodom týchto aktivít je jednak zvyšujúci sa počet fajčiarov vo svete (vyše 1,3 miliardy), závažnosť následkov fajčenia na ľudský organizmus a vysoká úmrtnosť a chorobnosť aktívnych aj pasívnych fajčiarov. Vo svete ročne zbytočne predčasne zomiera na následky fajčenia viac ako 3,5 - 4 milióny ľudí (v EÚ je to asi 650 000 osôb a v SR asi 110 000 ľudí). Počet fajčiarov vo svete stúpa vďaka rozvojovým krajinám Afriky, Ázie a Ameriky. V krajinách EÚ mierne klesá, aj vďaka protifajčiarskym aktivitám WHO a legislatívnym opatreniam, ktoré majú chrániť nefajčiarov pred účinkami tabakového dymu. Lídrom v boji proti fajčeniu je Severné Írsko. V súčasnosti sa tento boj rozšíril na celú EÚ vrátane Slovenska. U nás prijatá novela zákona o ochrane nefajčiarov dáva akú-takú záruku ochrany nefajčiarov, slabým článkom je však uplatňovanie a dodržiavanie zákona ako aj postih porušovateľov zákona. Samozrejmosťou by malo byť nefajčenie zdravotníckych pracovníkov v nemocniciach a zdravotníckych zariadeniach všetkých typov, školských pracovníkov na školách, ale aj všetkých účastníkov v stravovacích zariadeniach, na športoviskách, ale aj pri akomkoľvek zhromaždení osôb, vo vlakoch, lietadlách, na autobusových zastávkach, či na peších zónach miest a obcí. Cieľom týchto aktivít je vytvorenie nefajčiarskej spoločnosti (zatiaľ aspoň v EÚ), resp. zabezpečenie ochrany nefajčiarov a hlavne detí, mládeže a tehotných žien. Dobrým príkladom sú USA, kde počet fajčiarov je okolo 20 % (v EÚ viac ako 30 %). Zlý momentom je však stúpajúci počet fajčiacich žien a hlavne dievčat do veku 19 rokov, čo ohrozuje budúce pokolenia vo väčšine krajín sveta.

Protifajčiarske akcie u nás

Posledných 5 rokov robíme minimálne 3-4 akcie v boji proti fajčeniu. Okrem toho sa snažíme ako lekári v ambulanciách alebo pri lôžku pacienta pôsobiť na fajčiarov trpezlivým vysvetľovaním škodlivosti fajčenia a účinkov tabaku na ľudské zdravie. Je to mravčia práca, často nedocenená. Bolo by dobré, keby tieto aktivity podporili morálne (ale aj finančne) aj MZ a zdravotné poisťovne, pretože prevencia nám z každého investovaného eura prinesie 4 eurá úspor na nákladoch na zdravotnú starostlivosť. Mne osobne sa ako najúčinnnejšie akcie v boji proti fajčeniu javia vystúpenia odborníkov v televízii, rozhlasu a v periodickej tlači, pretože oslovujú veľký počet osôb.

Vlak pľúcneho zdravia. Od roku 2008 organizujeme v novembri pri príležitosti Medzinárodného dňa bez fajčenia tzv. vlak pľúcneho zdravia. Akcii predchádzalo veľa jednaní so železničiarimi, Úradmi verejného zdravotníctva, železničnými hygienikmi, SLS, ambulantnými pneumológmi, televíziou, rozhlasom, novinármi ako aj farmaceutickými spoločnosťami na sponzorovanie akcie, pretože ani poisťovne, ani MZ SR nemajú vyčlenené prostriedky na takúto prevenciu. Akcii predchádza vždy tlačová konferencia na MZ, ÚVZ, SZÚ za účasti novinárov a TV. Potom o 2-3 dni nastupujeme do vlaku z Bratislavy do Košíc a späť, kde sme opakovanne mali vyhradené 1 kupé ako mobilnú ambulanciu. Lekár pneumológ spolu so zdravotnou sestrou okrem poradenstva pri odvykaní od fajčenia a informácií o škodlivosti fajčenia meria záujemcom z radov cestujúcich spirometriu a obsah CO vo vydychanom vzduchu pomocou analyzátoru CO (smokelyzer). Televízia v Bratislave a Košiciach sa pridáva krátkym rozhovorom s aktérmi akcie a uverejňuje ho vo svojom vysielaní. Plagáty k akcii nám už niekoľko rokov sponzorsky robí Agrokomplex Nitra. Po návrate z akcie pneumológ vystupuje v nočných dialógoch v rozhlasu a niekoľkokrát aj v TV Markíza, TA3, STV1 v reláciách týkajúcich sa fajčenia (opakovanne sme sa zúčastnili na týchto reláciách spolu s prof. Krištúfkom) (obr. 1.).

Nezastaviteľný vlak pľúcneho zdravia. Tohto roku sme dňa 31.5. pri príležitosti Svetového dňa bez tabaku (tobacco free day) spolu

s organizáciou Ex-fajčiari sú nezastaviteľní, zorganizovali mimoriadny, tzv. **nezastaviteľný vlak pľúcneho zdravia** z Bratislavy do Vrútok. Organizácia zabezpečila zakúpenie lístkov do vlaku a panel vo vstupnej hale Hlavného nádražia v Bratislave, TV Markíza a darčkové predmety do vlaku. Pred uvedenou akciou bola tlačová konferencia v Bratislave 23.5.2013 v priestoroch Slovenského zastúpenia Európskej komisie (EK) v Bratislave na Palisádach za účasti zástupcov EK, riaditeľky kancelárie WHO pre SR MUDr. D. Sedláčkovej, MPH., prezidenta SLS prof. MUDr. P. Krištúfka, CSc., zástupcov ex-fajčiarov, novinárov a televízie.

Okrem pracovníkov Ex-fajčiarov sa akcie zúčastnili aj zástupcovia Úradu verejného zdravotníctva Ministerstva dopravy a spojov, železničnej spoločnosti Slovensko a Ing. Jakab z Kliniky funkčnej diagnostiky Univerzitnej nemocnice a SZU v Bratislave, ktorý robil spirometrické vyšetrenia. Vo vlaku sme urobili 38 spiometrií, resp. vyšetrení CO a podali informácie a rady asi 40 cestujúcim a zamestnancom železníc. U 17 osôb sme zachytili abnormality a odporučili sme im vyšetrenia u pneumológa, alergológa, internistu alebo otorinolaryngológa. Akcia sa stretla so záujmom médií aj obyvateľstva. Na železničnej stanici vo Vrútkach sa záujemcom venovala významná osobnosť protifajčiarskeho hnutia, odborná asistentka Kliniky pneumológie a fti-eológie Univerzitnej nemocnice z Martina, MUDr. E. Kavcová, PhD., ktorá aj so študentmi JLF radila záujemcom, ako sa stať nefajčiarom a podieľala sa na organizovaní akcie.

Sprievodné akcie - futbalový turnaj stredoškôľakov z Bratislavy. Organizujeme ho už 4 roky spolu s riaditeľkou OSŠ Ing. T. Mókosoovou. Turnaja sa zúčastnilo 8 škôl, finále bolo 28.5.2013 v Petržalke. Víťazi boli odmenení pohármi, dresmi a upomienkovými predmetmi s nefajčiarskou tematikou. Ceny víťazným družstvám odovzdali známy futbalový internacionál, pán Dušan Tittel (na foto prvý zľava v hornom

Obrázok 1. Tlačová konferencia k akcii Vlak pľúcneho zdravia.

Správy

World Medical Association

WMA urges all governments to adopt plain cigarette packs

The World Medical Association has urged the world's governments to follow the example of the Australian Government by introducing plain packaging of cigarettes. Delegates at the WMA's annual General Assembly in Bangkok, Thailand deplored the legal moves by the tobacco industry to oppose the Australian Government's legislation.

Dr. Mukesh Haikerwal, WMA Chair and an Australian general practitioner, said: 'Big tobacco has aggressively fought this significant public health initiative to curb the dangers of smoking. The WMA congratulates the Australian Government for showing leadership and resilience in refusing to bow to this pressure and successfully defending the legislation in the High Court of Australia.'

The WMA Assembly strongly supported the view that cigarette brand recognition is strongly linked to cigarette packaging and that plain packaging reduces the impact of branding, promotion and marketing of cigarettes.

Delegates also agreed a new policy statement declaring that physicians should inform their patients about the risks of using electronic cigarettes. The statement said that quality control processes used to manufacture e-cigarettes were either substandard or non-existent and few studies had been done to analyse the level of nicotine delivered to the user and the composition of the vapour produced.

Dr. Haikerwal said: 'Manufacturers and distributors mislead people into believing these devices are acceptable alternatives to scientifically proven cessation techniques. They are not. Unknown amounts of nicotine are delivered to the user, and the level of absorption is unclear, leading to potentially toxic levels of nicotine in the system.'

'There are better, proven safe ways to stop smoking. The safety effectiveness of e cigarettes has to be determined.'

Full text of Resolution:

<http://www.wma.net/en/30publications/10publicities/c21/index.html>

For further information please contact: website: www.wma.net

Obrázok 2. Organizátori a víťazi futbalového turnaja stredoškôľkov.

rade), riaditeľka Ing. Mókosová (tretia zľava) a MUDr. Daniel Paulovič, PhD., (predposledný zľava). Vlani odovzdávali víťazom ceny bývalý hráč FC Middlesbrough, pán Vladimír Kinder a starosta Petržalky Ing. V. Bajan. Cieľom turnaja bolo propagáciou zdravého životného štýlu poukázať na škodlivosť fajčenia na organizmus mladých ľudí. *Mottom bolo: Cigarety a drogy nie, šport áno!* V budúcom roku plánujeme s pomocou sponzorov zapojiť ešte väčší počet škôl do akcie, resp. organizovať celoslovenský turnaj (obr. 2).

Osobný príklad zdravotníkov - Lekárov a sestier je veľmi dôležitý. Aj preto sme zorganizovali futbalové stretnutie lekárov a internacionálov Interu Bratislava. Túto formu propagácie nefajčenia sme zvolili preto, aby sme sami išli príkladom mladým ľuďom. Zápas sa uskutočnil v sobotu 25.5.2013 na ihrisku športovej školy v Ružinove. Hralo sa na polovičnom futbalovom štadióne s menšími brámkami. Z našich kolegov pneumológov nastúpili v základnej zostave lekári Drugda, Paulovič, Petráš a Kabaivanov. V bojovnom a pre divákom príťažlivom zápase boli úspešnejší futbalisti Interu. Výsledok 6:4 však bol pre lekárov viac ako prijateľný. Budúci rok chceme tento zápas zopakovať aj s iným ligovým mužstvom internacionálov za väčšej účasti verejnosti a médií, možno spoločne s turnajom stredných škôl.

Medzinárodný deň bez fajčenia (15.11.). Vlak pľúcneho zdravia už organizujeme každoročne. Tento rok by sme chceli spolu s Pneumologickou – ftizeologickou spoločnosťou SLS zorganizovať spoločnú akciu aj k medzinárodnému dňu chronickej obštrukčnej choroby pľúc (CHOCHP), ktorá úzko súvisí s fajčením. Dobré skúsenosti máme aj s meraním spirometrie v Bratislave na námestí P.O. Hviezdoslava za účasti starostky starého mesta p. Rosovej, ako aj s meraním spirometrie poslancom v Národnej rade SR. Už tradične mal najlepšie spirometrické hod-

noty vitálnej kapacity a úsilného výdychu predseda zdravotného výboru NR SR, exminister zdravotníctva a primátor Košíc MUDr. R. Raši, PhD., MPH.

Prednášky a kvízy so žiakmi základných škôl (Nitra, Bratislava). V Nitre MUDr. Paulovič spolu s MUDr. Petranskou a Mgr. Bárekovou z Oddelenia podpory zdravia Úradu verejného zdravotníctva v Nitre zorganizovali pre stredné školy besedy, prednášky a premietanie filmu o fajčení s veľmi dobrou odozvou u študentov ako aj pedagógov zúčastnených škôl. Radi by sme niečo podobné zorganizovali aj v novembri spolu s vhodným športovým podujatím pre študentov.

Záver

Akákoľvek akcia na propagáciu nefajčenia, zdravého spôsobu života a aktívneho pohybu a športovania je efektívnejšia ako tá najlepšia diagnostika a liečba pľúcnych ochorení, ktoré vzniknú ako následok fajčenia. Príkladom v nefajčení by sme mali byť my, lekári a zdravotníci. Nulová tolerancia fajčenia je žiaduca najmä na pracoviskách a verejných priestranstvách, pretože stále platí:

Verba movent, exempla trahunt! (Slová hýbu, príklady priťahujú!)

Do redakcie došlo 2.6.2013.

Adresa pre korešpondenciu:

MUDr. Daniel Paulovič, PhD., Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou (ÚDZS) v Nitre.

Správy

Prenatálne dieťa: správa z konferencie

Termín „prenatálne dieťa“ celosvetovo zaviedol prof. MUDr. Peter G. Fedor-Freybergh, PhD., Dr.h.c. mult. Tento pojem súvisí s jeho koncepciou kontinuity ľudského života a tzv. primárneho dialógu medzi matkou a dieťaťom, v ktorom priznáva dieťaťu už pred narodením vysoké kompetencie vo všetkých jeho funkciách od počatia v ich nedeliteľnej kontinuite počas celého života. Profesor pôsobí ako riaditeľ Ústavu pre prenatálnu a perinatálnu psychológiu, medicínu a integrované neurovedy na Vysoké škole zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety.

11.-12. júna 2013 sa v stredisku vzdelávania a oddychu Kaskády pri Galante konal už 7. ročník medzinárodnej konferencie venovanej komplexnej bio-psycho-sociálnej problematike prenatálneho obdobia života „Prenatálne dieťa 7“. Hlavnou témou konferencie bola **Vzťahová väzba a násilie**. K tejto problematike prednieslo svoje prednášky 16 prednášajúcich z oblasti psychiatrie, psychológie a sociálnej práce. Konferencia Prenatálne dieťa tradične vychádza z poznatkov o kritickej dôležitosti prenatálnej fázy života, počas ktorej dochádza ku komplexnému bio-psycho-sociálnemu formovaniu jedinca.

Špecifiká konceptu vzťahovej väzby spolu s charakteristikou senzitivného rodiča v postnatálnom období predstavil psychiater doc. MUDr.

Jozef Hašto, PhD. Zdôraznil potrebu vnímania signálov, ktoré k nám dieťa vysiela, ich správnej interpretácie a promptnej a primeranej reakcie. Zaoberal sa aj súvislosťami medzi rodičovstvom a komplexnou empatiou, pôsobením oxytocínu v CNS a vplyvom výchovy na odolnosť jedinca v dospelosti. Bezpečný typ vzťahovej väzby predstavuje optimálny základ do ďalšieho života, uľahčuje rozvinutie komplexnej empatie a vytváranie uspokojivých dôverných vzťahov aj v dospelosti.

Hlavné tématické ohnisko v rámci témy *Vzťahová väzba a násilie* predstavovala problematika psychickej traumatizácie a emočného preťažovania dieťaťa. Pre dieťa je zvlášť tragická situácia, keď je opakovane traumatizované najbližšou vzťahovou osobou, u ktorej má tendenciu hľadať ochranu a upokojenie. Za dezorganizovanými typmi vzťahového správania je obvyčajne nejaká forma traumatizácie. Samostatnú kapitolu predstavuje trauma zo separácie pri pôrode. Problematike odlúčenia dieťaťa od matky pri pôrode sa venovala česká psychologička Mgr. Michaela Mrowetz.

Prednášajúci sa dotkli aj témy transgeneračného prenosu traumy. Psychiater MUDr. Radovan Hrubý, PhD., sa venoval najnovším neurovedeckým poznatkom v oblasti vývoja mozgu a ľudskej mysle v prenatálnom období. Uviedol, že dô-

sledky psychickej traumy sa pri určitej konštelácii môžu prenášať aj na ďalšie generácie. Ak bola matka vystavená ťažkému a dlhšie trvajúcemu stresu, napríklad v priebehu tehotnosti, môže to viesť k vyššej náchylnosti dieťaťa k výskytu určitých psychických porúch. Jedným z prínosných vedeckých odborov v tejto oblasti je epigenetika. Epigenetické výskumy ukazujú, že vplyvom rôznych faktorov (napr. prenatálny stres) môže dôjsť v DNA matky (ale aj v DNA jej dieťaťa) ešte počas vnútro maternicového vývoja k dodatočným úpravám (bez zmeny genetickej informácie) častí DNA, ktoré ovplyvňujú aktivitu génov podieľajúcich sa na patogenéze psychických porúch.

Praktické workshopy konferencie sa zamerali aj na situáciu detí z detských domovov, ktoré zážitok bezpečnej vzťahovej väzby nemajú. Naopak, veľmi často sú traumatizované predchádzajúcimi životnými skúsenosťami. Na záver zhodnotil prínos nových poznatkov a praktických odporúčaní, ktoré zazneli v priebehu konferencie, ako aj ďalšie vízie rozvoja starostlivosti o deti z detských domovov predseda spoločnosti Úsmev ako dar a vedúci Katedry prenatálnej a perinatálnej psychológie, medicíny a sociálnych vied na Vysoké škole zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, prof. MUDr. Jozef Mikloško, PhD.

Doc. MUDr. Jozef Hašto, PhD.,
MUDr. Radovan Hrubý, PhD.,
Mgr.art. Slavka Liptáková, ArtD.

Predstavujeme nové knihy

V. Ozorovský, R. Knezović, I. Solovič: Spoločnosť pre vzdelávanie pracovníkov v zdravotníctve. Vznik a decénium

Prof. MUDr. Ladislav Badalík, DrSc., bývalý námestník a tajomník VR MZ SR, zakladateľ Oddelenia klinickej epidemiológie a štatistiky v Národnom ústave tuberkulózy a respiračných chorôb, zakladateľ Katedry medicínskej pedagogiky ILF a Školy verejného zdravotníctva na Slovensku a súčasný prezident Slovenskej spoločnosti pre vzdelávanie pracovníkov v zdravotníctve pri SLS sa v tomto roku dožíva 75 rokov.

Pri príležitosti životného jubilea pána profesora vydal autorský kolektív v zložení doc. MUDr. Vojtech Ozorovský, CSc., PhD., Renáta Knezović, PhD., a doc. MUDr. Ivan Solovič, CSc., publikáciu s názvom: Spoločnosť pre vzdelávanie pracovníkov v zdravotníctve. Vznik a decénium.

Autori opisujú vznik a činnosť Slovenskej spoločnosti pre vzdelávanie pracovníkov v zdravotníctve pri SLS so zameraním na jej ostatné

decénium. História spoločnosti tu nie je presne vymedzená, poskytuje však množstvo dôležitých faktografických údajov.

V prvej kapitole sa venujú prehľadu vzdelávania pracovníkov v zdravotníctve vo všeobecnosti od roku 1920 po súčasnosť. Vznik a činnosť Spoločnosti pre výchovu pracovníkov v zdravotníctve Československej lekárskej spoločnosti J.E. Purkyně a neskôr v SR dokumentujú ďalšie dve kapitoly. Veľkú časť publikácie tvoria autentické dokumenty - pozvánky na konferencie, odborné semináre, pracovné schôdze, ako aj fotodokumentácia a prezenčné listiny, ktoré sa zachovali vďaka prof. Badalíkovi a ktoré poukazujú na bohatú činnosť spoločnosti. Zahraničné aktivity uzatvárajú výpočet aktivít tejto spoločnosti.

Autorom publikácie sa podarilo poukázať na to, že aj malá spoločnosť, akou Slovenská spoločnosť pre vzdelávanie pracovníkov v zdravotníctve pri SLS je, dokáže vytvoriť veľké množstvo

hodnotných vzdelávacích podujatí vo viacerých odboroch (sociálne lekárstvo, história medicíny, sociálna práca, medicínska pedagogika, medicínske právo, štatistika, verejné zdravotníctvo, ošetrovateľstvo, pôrodná asistancia, manažment v zdravotníctve, medicínska etika).

PhDr. Ivana Vojteková, PhD.
Ústav sociálneho lekárstva a lekárskej etiky
LF UK v Bratislave

Správy

World Medical Association

WMA general assembly

Delegates from almost 50 national medical associations attended the annual General Assembly of the WMA in Bangkok, Thailand from 10 to 13 October 2012. Among the issues discussed were:

Declaration of Helsinki

The meeting received an oral report on the process of revising the Declaration of Helsinki and plans for two expert conferences, in Cape Town in December and in Tokyo in February 2013. It was hoped to present the first draft revision of the Declaration to the next Council meeting in Bali in April 2013.

Organ transplants

Opposition to the idea of a commercial market in organs allowing donors to be paid for donating kidneys and other organs was reiterated. Revised policy document said that the only costs involved should be contributions towards funeral costs given to the family of those who donated after their death. New policy was adopted, setting out ways in which medical associations, physicians and others could increase the number of donor organs available in the world. It said that prisoners and others in institutions should be eligible to donate after death only in exceptional circumstances. Executed prisoners must not be considered as organ and/or tissue donors. Organs or tissue suspected to have been obtained through unlawful means must not be accepted for transplantation and transplant surgeons should refrain from transplanting organs and tissues that they know, or suspect, have not been procured in a legal and ethical manner.

Capital punishment

Physicians must not participate in executions and should not assist in the importation or prescription of drugs for execution, according to revised policy guidance. In a development of its policy opposing the use of capital punishment, the Assembly reaffirmed 'that it is unethical for physicians to participate in capital punishment, in any way, or during any step of the execution process, including its planning and the instruction and/or training of persons to perform executions'.

It said participation was incompatible with the physician's role as healer. But the guidance adds: 'As citizens, physicians have the right to form views about capital punishment based on their individual moral beliefs. As members of the medical profession, they must uphold the prohibition against participation in capital punishment.'

Collective action by physicians

New advice on the ethical implications of collec-

tive action by physicians was agreed, stating that physicians who take part in collective action are not exempt from their ethical or professional obligations to patients. If involved in collective action, national medical associations should act to minimize the harm to the public and ensure that essential and emergency health services, and the continuity of care, are provided throughout a strike.

Dr. Cecil Wilson, President of the WMA, said: 'Unfortunately it is a fact that collective action by physicians has become increasingly common in recent years as dissatisfaction with their working conditions has increased. This is always action taken in the last resort.'

What this guidance attempts to do is to advise physicians about their continuing duty to individual patients during times of collective action and the inevitable tension between their rights to improve the health system and their own working conditions and their duty not to cause harm.'

Violence in health sector

Healthcare institutions should adopt a zero-tolerance attitude to violence in the workplace, including the right for physicians to refuse to treat previously violent patients,

according to a new policy statement. It stated that healthcare institutions should develop and implement a protocol to deal with acts of violence.

Dr. Cecil Wilson said: 'Violence against physicians and other health professionals has become a real problem and cannot be tolerated. We are asking healthcare institutions to adopt a zero-tolerance policy for the workplace, with a system of prompt reporting and a mechanism to ensure that employees who report violence do not face reprisals.'

The prioritisation of vaccination

The meeting called for people to be educated on the benefits of immunisations and how to access services. In a new statement designed to counter recent opposition to vaccination, the WMA said that governments should be encouraged to commit resources to immunisation programmes and they should promote vaccination and the benefits of immunisation, targeting in particular those populations at risk who are difficult to reach.

Vaccination and immunisation had been acknowledged as an effective preventive strategy for several communicable diseases and were now being developed for the control of some non-communicable diseases.

The statement declared: 'The medical profession denounce any claims that are unfounded and inaccurate with respect to the possible dangers of vaccine administration. Claims such as these have resulted in diminished immunisation rates in some countries. The result is that the incidences of the diseases to be prevented have increased with serious consequences for a number of persons.'

Health care in armed conflict

Hospitals and health care facilities must be respected by all combatants during armed conflict and civil unrest, according to revised guidance for physicians. Medical ethics in times of armed conflict were identical to medical ethics in times of peace, and physicians' primary obligation was always to their patients. Physicians should refuse to obey an illegal or unethical order.

Governments, armed forces and others should comply with the Geneva Conventions during armed conflicts to ensure that physicians could provide care to everyone in need. This included a requirement to protect health care personnel and facilities. Physicians had to be granted access to patients, including patients in detention centres and prisons, and hospitals and health care facilities must be respected by all combatants at all times.

Sterilisation

The meeting called for concerted action by national medical associations to advocate against forced sterilisation. It said no-one should be subjected to coerced permanent sterilisation and that the decision to undergo contraception, including sterilisation, must be the sole decision of the individual concerned.

Abuse of psychiatry

The practice of detaining religious practitioners in psychiatric institutions and subjecting them to unnecessary psychiatric treatment as a punishment was condemned as unacceptable. A resolution noted with concern recent evidence of this happening from a number of countries.

Dr. Cecil Wilson said: 'Detention of this kind and the unwarranted treatment of religious practitioners is abusive, unethical and unacceptable. We urge all physicians and psychiatrists to resist involvement in these abusive practices and call on national medical associations to support their physician members who resist involvement in these abuses.'

President and president elect

Dr. Cecil Wilson was installed as President for 2012/13 and Dr. Margaret Mungherera, President of the Uganda Medical Association, was elected unopposed as President-elect.

**For further information please contact:
website: www.wma.net**

The World Medical Association is the independent confederation of national medical associations from 102 countries and represents more than nine million physicians. Acting on behalf of patients and physicians, the WMA endeavours to achieve the highest possible standards of medical care, ethics, education and health-related human rights for all people.

Správa ISSS Collaboration Group

Statement From The International Scientific Summer School Collaboration Group

Biomedical journals have become aware of the increased need for receiving manuscripts of higher quality in respect of research design and questions investigated. During the years of conducting International Scientific Summer Schools (ISSS), the number of journals that recognized ISSS as a promising way to address this issue has grown.

The journals supporting the ISSS initiative from the first ISSS held in 2006 were

- Journal of Electrocardiology
- Croatian Medical Journal
- The Anatolian Journal of Cardiology.

The journals joining the ISSS collaboration group currently are

- Balkan Medical Journal
- Monitor of Medicine of Slovak Medical Society
- Lietuvos bendrosios praktikos gydytojas (Lithuanian family doctor)
- MEDICINA
- Hippokratia.

By publishing this statement, the journals joining the ISSS collaboration group accept its goals and values, which are as follows:

Goals

- to sponsor and promote the ISSS research practicum;
- to support the ISSS training in designing methodologically sound research projects for young researchers and their mentors, especially those from countries where teaching research methodology and academic writing is not part of university curricula;

- to train young researchers and mentors as their potential authors able to submit manuscripts of high quality for publication;
- to consider ISSS-trained young researchers potential reviewers, able to provide high quality reviews of manuscripts;
- to create a platform for exchange of ideas and opinions between editors on areas of their common interest.

Values

- international collaboration and networking;
- interdisciplinary approach to research;
- high level of professionalism in research.

By joining the ISSS collaboration group, journals may increase their international visibility and contribute to increasing the quality of research performed.

In addition, the journals agree to:

- publish the announcement of the forthcoming ISSS events;
- publish the summaries on recent ISSS events;
- request for manuscript reviews by ISSS participants, as needed;
- organize and sponsor ISSS events in their countries, if possible;
- recommend participants and faculty to ISSS event.

International Scientific Summer School

Short description. The Summer School provides an interdisciplinary international environment for training skills required for preparing research study protocols, scientific manuscript and international collaboration. During four days, the participants experience a process of elaborating and presenting common research project. This process includes defining a research topic of common interest, selecting an adequate study design, selecting an adequate method of data collection, analysis and interpretation, and developing a feasible study plan and timeline for the projects, including the preparation of a research paper.

Eligible participants and methods. Eligible participants are undergraduate and postgraduate biomedical students and researchers from biomedical research in medicine, physiology, biophysics, engineering, computer science, etc. The participation is open also for mentors who would like to share the experience of this learning method.

The course consists of four workshops and is based on the Research Practicum of the Duke University, Durham, NC, USA. It combines plenary and small group discussions, project development and class presentation, and discussion on publishing scientific papers with representatives of medical scientific journals. Up to 20-25 participants work in groups to ensure an intensive interaction between participants and faculty. There is approximately equal number of local and foreign participants.

In the period before the Summer School, participants are recommended to read the Outcomes Research Practicum protocols and the Summer School Tutorial for the overall information.

Goals

- develop skills to carry out research projects, based on a practical, problem-based approach;
- increase communication skills, including the skills in argumentation, negotiation and critical appraisal in English language;
- develop skills in international research team building and networking, and establish enjoyable cross discipline/cross cultural collaboration; and
- encourage researchers to publish scientific papers.

Journal of Electrocardiology

(Eds.: Galen Wagner, Ljuba Bacharova)

The Anatolian Journal of Cardiology

(Eds.: Bilgin Timuralp, Gulmira Kudaiberdieva)

ISSS Faculty (Ed.: Sasa Misak)

Balkan Medical Journal

(Eds.: Cem Uzun, Mustafa Inan)

Monitor of Medicine SMS

(Eds.: Peter Krištúfek, Marián Bernadič)

Kronika Monitoru medicíny SLS

Zomrel prof. MUDr. Emil Matejiček, DrSc., Dr.h.c., nestor slovenskej a československej chirurgie

Vo veku 93 rokov zomrel 30. marca 2013 prof. MUDr. Emil Matejiček, DrSc., Dr.h.c., vynikajúci chirurg, vysokoškolský učiteľ, bývalý rektor UPJŠ v Košiciach a exminister zdravotníctva.

Emil Matejiček sa narodil 5.1.1920 v Púchove. Stredoškolské vzdelanie získal na Reálnom gymnázii v Trenčíne. Medicínu študoval na LF UK v Bratislave a LF KU v Prahe. Po promócií začal pracovať na chirurgickom oddelení Štátnej nemocnice v Košiciach ako sekundárny lekár (1946). Po vzniku lekárskej fakulty v Košiciach a zriadení chirurgickej kliniky na čele s prednostom prof. Kňazovickým sa stal odborným asistentom. Zapojoval sa do vedecko-výskumnej činnosti, zaslúžil sa o založenie oddelenia experimentálnej chirurgie a rozvinul experimentálnu činnosť zameranú na kardiovaskulárnu chirurgiu a transplantácie. Jeho práce v oblasti transplantácie orgánov a revaskulizácie myokardu boli v tom čase priekopnícke. Po obhajobe dizertačnej práce o revaskulizácii myokardu na pôde ČSAV v Prahe (1960) ako prvý lekár na Slovensku dosiahol titul doktor lekárskych vied. Roku 1963 sa stal docentom v obore chirurgie a roku 1963 bol menovaný za profesora chirurgie. Pri príležitosti 400 výročia narodenia Jana Jessenia (1967) založil tra-

díciu „Dies Jessenii“ v Košiciach s medzinárodnou účasťou.

Od roku 1960 pôsobil ako krajský odborník pre chirurgiu, bol prodekanom LF UPJŠ (1960-61), neskôr sa stal rektorom UPJŠ (1964-69) a významnou mierou sa podieľal na personálom a materiálom rozvoji univerzity. V rokoch 1972-1986 bol ministrom zdravotníctva SSR. Má veľké zásluhy na budovaní a skvalitňovaní nemocničnej, ambulantnej a kúpeľnej starostlivosti v jednotlivých regiónoch Slovenska. V pozícii ministra zdravotníctva sa zaslúžil o pokračovanie a dokončenie výstavby Fakultnej nemocnice s poliklinikou a budovy Lekárskej fakulty UPJŠ na Triede SNP 1 v Košiciach.

Funkciu prednostu chirurgickej kliniky zastával od r. 1965 do roku 1990, kedy odišiel do dôchodku. Pri budovaní a rozvíjaní vlastného pracoviska nekompromisne viedol svojich spolupracovníkov k dôslednej starostlivosti o pacientov k odbornému rastu a disciplíne. Vychoval 9 kandidátov vied, 3 doktorov vied, 7 docentov a 4 profesorov. Aktívne sa pričínal o vytvorenie neurochirurgickej kliniky, kliniky úrazovej chirurgie, kliniky plastickej chirurgie a zriadenie transplantáčného centra, kde urobil prvú transplantáciu obličiek v Košiciach (1988).

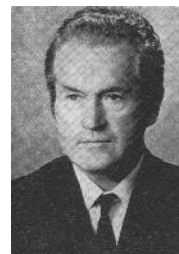
Prof. Matejiček bol činný, vytrvalý a so zanosťou sa púšťal do odbornej, vedeckej, pedagogickej a verejno-zdravotnej činnosti. Jeho vedecká a odborná činnosť bola ocenená mnohými vyznamenaniami domácich aj zahraničných univerzít a vedeckých inštitúcií. Krakovská Jageľonská univerzita mu udelila titul doctor honoris causa. Za dlhoročnú prácu v chirurgických spoločnostiach získal čestné členstvo Československej chirurgickej spoločnosti, Českej lekárskej spoločnosti JEP a bol zvolený za čestného člena viacerých zahraničných chirurgických spoločností. Za rozvoj chirurgie dostal Pribinov kríž II. triedy.

Prof. Matejiček pracoval s vytrvalosťou či už ako chirurg, vysokoškolský učiteľ, rektor alebo minister zdravotníctva. S nadšením sa púšťal do odbornej, vedeckej, pedagogickej a verejno-zdravotnej činnosti a jeho žiaci i chirurgická pospolitosť obdivovali jeho húževnatosť, cieľavedomosť, lásku k chirurgii a medicíne, zmysel pre disciplínu, poriadok a pracovitosť, ktoré ho sprevádzali celým životom.

Posledná rozlúčka so zosnulým prof. Matejičkom sa konala 5. apríla 2013 v obradnej sieni Krematória v Košiciach.

Češť jeho pamiatke!

Prof. MUDr. Július Vajó, DrSc.
II. chirurgická klinika LF UPJŠ Košice

Právne okienko Monitoru medicíny SLS

Výkon inej zárobkovej činnosti

(§ 83 Zákonníka práce)

Otázka: Môže zamestnanec popri svojom zamestnaní vykonávanom v pracovnom pomere vykonávať inú zárobkovú činnosť, ktorá ma k predmetu činnosti zamestnávateľa konkurenčný charakter?

Odpoveď:

Zamestnanec môže popri svojom zamestnaní vykonávanom v pracovnom pomere vykonávať inú zárobkovú činnosť, ktorá ma k predmetu činnosti zamestnávateľa konkurenčný charakter, ale len s predchádzajúcim súhlasom zamestnávateľa. Predchádzajúci súhlas musí byť udelený v písomnej forme. V prípade, že sa zamestnávateľ nevyjadrí zamestnancovi do 15 dní od doručenia jeho žiadosti, platí, že súhlas zamestnávateľ udelil.

Otázka: Môže zamestnávateľ odvolať písomný súhlas na vykonanie inej zárobkovej činnosti, ktorá ma k predmetu činnosti zamestnávateľa konkurenčný charakter, ktorý udelil zamestnancovi?

Odpoveď:

Áno, zamestnávateľ môže takýto písomne udelený súhlas písomne odvolať, ale len z vážnych dôvodov. V písomnom odvolaní musí uviesť tieto závažné dôvody. Zamestnanec je povinný po písomnom odvolaní zamestnávateľa bez zbytočného odkladu skončiť zárobkovú činnosť a to spôsobom vyplývajúcim z príslušných právnych predpisov.

Otázka: V ktorých prípadoch sa nevyžaduje súhlas zamestnávateľa na vykonávanie inej zárobkovej činnosti, ktorá ma k predmetu činnosti zamestnávateľa konkurenčný charakter?

Odpoveď:

Súhlas zamestnávateľa sa nevyžaduje na výkon vedeckej, pedagogickej, publicistickej, lektorskej, prednášateľskej, literárnej a umeleckej činnosti.

Odchodné

(§ 76a Zákonníka práce)

Otázka: Kedy patrí zamestnancovi odchodné a v akej výške?

Odpoveď:

Zamestnancovi patrí odchodné pri prvom skončení pracovného pomeru po vzniku nároku na starobný dôchodok, alebo invalidný dôchodok, ak pokles schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť je viac ako 70%. Zamestnanec je však povinný o poskytnutie odchodného požiadať zamestnávateľa a to pred skončením pracovného pomeru alebo najneskôr do 10 pracovných dní po jeho skončení. Odchodné je najmenej vo výške jeho priemerného mesačného zárobku. Zamestnávateľ môže výšku odchodného nad rámec Zákonníka práce upraviť vo vnútorných predpisoch zamestnávateľa alebo priamo v pracovnej zmluve.

Otázka: Patrí zamestnancovi nárok na odchodné aj v prípade skončenia pracovného pomeru z dôvodu priznania predčasného starobného dôchodku?

Odpoveď:

Áno, zamestnancovi patrí odchodné aj pri skončení pracovného pomeru, ak mu bol priznaný predčasný starobný dôchodok a to na základe žiadosti podanej pred skončením pracovného pomeru, alebo do desiatich dní po jeho skončení, najmenej vo výške jeho priemerného mesačného zárobku.

Odchodné zamestnancov patrí len od jedného zamestnávateľa.

Otázka: V ktorom prípade nie je zamestnávateľ povinný poskytnúť zamestnancovi odchodné?

Odpoveď:

Zamestnávateľ nie je povinný poskytnúť zamestnancovi odchodné, ak jeho pracovný pomer bol skončený okamžitým zrušením zo strany zamestnávateľa a to z dôvodu závažného porušenia pracovnej disciplíny alebo právoplatného odsúdenia pre úmyselný trestný čin.

Súkromie na pracovisku

(§ 13 Zákonníka práce)

Otázka: Čo je predmetom ochrany súkromia zamestnanca na pracovisku?

Odpoveď:

Predmetom ochrany súkromia zamestnanca na pracovisku a v spoločných priestoroch zamestnávateľa je okrem iného aj: monitorovanie, vykonávanie záznamu telefonických hovorov uskutočňovaných technickými zariadeniami zamestnávateľa a kontrola elektronickej pošty odoslanej z pracovnej elektronickej adresy a doručenej na túto adresu *bez toho, aby ho vopred upozornil*. Zamestnávateľ nesmie bez vážnych dôvodov spočívajúcich v osobitnej povahe činnosti - zamestnávateľ narušáť súkromie zamestnanca na pracovisku a v spoločných priestoroch zamestnávateľa tým, že ho monitoruje, vykonáva záznam telefonických hovorov uskutočňovaných technickými zariadeniami zamestnávateľa a kontroluje elektronicкую poštu odoslanú z pracovnej elektronickej adresy a doručení na túto adresu bez toho, aby ho vopred upozornil. Ak zamestnávateľ zavádza kontrolný mechanizmus, je povinný so zástupcami zamestnancov prerokovať: rozsah kontroly, spôsob jej uskutočnenia, dobu jej trvania a takisto je povinný informovať zamestnancov o rozsahu kontroly, spôsobe jej uskutočnenia ako i dobe jej trvania.

Otázka: Môže sa domáhať ochrany zamestnanec, ak bolo porušené jeho súkromie na pracovisku?

Odpoveď:

Ak sa zamestnanec domnieva, že jeho súkromie na pracovisku alebo v spoločných priestoroch bolo narušené nedodržaním podmienok uvedených v §13, odseku 4 Zákonníka práce, môže sa domáhať svojej ochrany na súde.

Právne okienko vedie
JUDr. Mária Mistríková
právnička SLS

Predstavujeme ocenenia SLS

Čestná cena akad. T.R. Nederlanda a Čestná plaketa T.R. Nederlanda: ocenenia SLS

Čestná cena akad. T. R. Nederlanda a Čestná plaketa akad. T.R. Nederlanda patria medzi najvyššie ocenenia, ktoré v súlade so Štatútom pôct a cien SLS udeľuje Prezídium SLS. Sú spojené s menom akademika Teofila Rudolfa Nederlanda (14.1.1915 – 29.10.2003), významného lekára, vedca, pedagóga, akademika SAV, člena korešpondenta ČSAV, zakladateľa moderných vedeckých a klinických odborov na Slovensku – klinickej biochémie, klinickej farmakobiochémie a klinickej farmakoterapie, predsedu Slovenského výboru Československej lekárskej spoločnosti J.E. Purkyně (1959-1969), prvého a dlhoročného predsedu Slovenskej lekárskej spoločnosti (1969-1987), ktorý sa podstatnou mierou zaslúžil o jej budovanie, rozvoj a šírenie dobrého mena v zahraničí. Koncom októbra uplynie 10 rokov od smrti tejto vzácnnej a výnimočnej osobnosti slovenskej medicíny, akou akad. T.R. Nederland bol. Ako prvý bol dňa 9.9.2013 slávnostne uvedený

do Dvorany slávy slovenskej medicíny v budove sídla SLS v Bratislave.

Čestná cena akad. T.R. Nederlanda je ocenením špičkových domácich alebo zahraničných odborníkov za výsledky ich dlhodobej vedeckej a odbornej práce v oblasti medicíny a farmácie, ktoré dosiahli všeobecné uznanie. Jej udeľovanie iniciovali prof. MUDr. Rastislav Dzúrik, DrSc., a prof. MUDr. Gustáv Čierny, DrSc., bývalí predsedovia Predsedníctva (v súčasnosti Prezídia) SLS, ktorí aj vypracovali Štatút jej udeľovania (1995). Prísne kritéria, na základe ktorých komisia posudzuje návrhy, schválil ešte počas svojho života akad. T.R. Nederland a v plnom rozsahu si ich osvojila aj súčasná reprezentácia SLS. Cena sa udeľuje raz ročne, spravidla na Kongrese SLS, spolu s diplomom a finančnou odmenou a je spojená s prednáškou laureáta ceny.

Čestnou cenou akad. T.R. Nederlanda boli doteraz ocenené tieto osobnosti slovenskej medi-

cíny: prof. MUDr. R. Korec, DrSc., (1996), prof. MUDr. R. Dzúrik, DrSc., (1997), prof. MUDr. V. Zvara, DrSc., (1998), prof. MUDr. J. Korpáš, DrSc., (1999), prof. MUDr. L. Borecký, DrSc., (2000), prof. MUDr. Z. Oláh, DrSc., (2001), prof. MUDr. J. Štefanovič, DrSc., (2002), doc. MUDr. I. Ruttkay-Nedecký, DrSc., (2003), prof. MUDr. G. Čierny, DrSc., prof. MUDr. V. Zikmund, DrSc., (2005), prof. MUDr. A. Kapellerová, DrSc., (2006), prof. MUDr. J. Mazúch, DrSc., (2007), prof. MUDr. I. Ďuriš, DrSc., (2008), prof. MUDr. M. Mydlík, DrSc., (2009), prof. MUDr. RNDr. R. Pullmann, CSc., (2010), prof. MUDr. A. Sakalová, DrSc., (2011), prof. MUDr. M. Mikulecký, DrSc., (2012) a prof. MUDr. Igor Riečanský, CSc., (2013).

Čestná plaketa akad. T.R. Nederlanda je poctou, ktorú Prezídium SLS udeľuje od roku 1995 právnickým a fyzickým osobám (pri životnom jubileu nad 60 rokov veku) za zásluhy o rozvoj SLS ako celku, alebo niektorej z jej organizačných zložiek (odborných spoločností/sekcí, spolkov lekárov a farmaceutov), ktoré dosiahli vysoký stupeň všeobecného uznania. Autorom plakety je známy slovenský medailér, akademický sochár Marián Polonský.

Blahoželáme

Prezídium SLS srdečne blahoželá

Prof. Dr.h.c. MUDr. Jánovi Brezovi, DrSc., k udeleniu ceny Európskej asociácie urológov „**EAU Frans Debruyne Life Time Achievement Award 2013**“. Cenu mu odovzdal predseda Európskej urolologickej spoločnosti prof. Per-Anders Abrahamsson na slávnostnom otvorení 28. kongresu Európskej urolologickej spoločnosti dňa 15.3.2013 v Miláne. Prof. Breza získal toto prestížne ocenenie ako v poradí ôsmy európsky urológ a prvý urológ zo Strednej a Východnej Európy. Cena EAU sa udeľuje za dlhodobý a významný prínos k rozvoju činnosti EAU.

Akademickému sochárovi Mgr. art. Mariánovi Polonskému k významnému životnému jubileu (70 rokov), ktorého sa dožil v plnom pracovnom nasadení 23.8.2013. Mgr. art. M. Polonský je medzinárodne uznávaný všestranný umelec, predovšetkým medailér, sochár, keramikár, ale i fotograf. Jeho vynikajúcu medailérsku tvorbu a plastiky pozná a obdivuje aj široká medicínska verejnosť, je napríklad aj autorom najvyššej pocty SLS - Čestnej plakety T.R. Nederlanda, ktorú predstavujeme na titulnej strane nášho časopisu.

Obrázok 1. Predseda Európskej urolologickej spoločnosti prof. Per-Anders Abrahamsson odovzdáva prof. Dr.h.c. MUDr. Jánovi Brezovi, DrSc., prestížnu cenu Európskej asociácie urológov (15.3.2013, Milano).

Informujeme

Nové logo SLS

Úrad priemyselného vlastníctva SR zapísal do registra ochranných známkok, podľa § 33 odst. 1 zákona č. 506/2009 Z.z. o ochranných známkach, nové logo SLS s ochrannou známkou číslo 234 330. Z dôvodu zjednodušenia bolo logo SLS v slovenskej a v anglickej verzii zlúčené. Platnosť pôvodných log SLS v slovenskej a anglickej verzii zanikla.

SLS
SkMA

Kronika Monitoru medicíny SLS

Prof. Dr.h.c. RNDr. Jozef Čižmárik, PhD., sedemdesiatnik

V ostatnom čase si široká multidisciplinárna vedecká a odborná komunita pripomenula sedemdesiatiny Prof. Dr.h.c. RNDr. Jozefa Čižmárika, PhD., prezidenta Slovenskej farmaceutickej spoločnosti.

Jubilant sa narodil 17.3.1943 v Šoporni, okres Galanta. V rokoch 1957-1961 študoval na Strednej priemyselnej škole chemickej v Bratislave. Po maturite pracoval rok ako laborant na Katedre farmaceutickej chémie Farmaceutickej fakulty UK (KFCh FaF) v Bratislave. V období 1962-1967 študoval na FaF UK v Bratislave. Počas štúdiá sa stal predsedom Rady študentskej vedeckej a odbornej činnosti (1963) a aktívne sa podieľal na organizovaní prvých 13 FK ŠVOČ na FaF UK. Po promócii (1967) sa stal interným vedeckým aspirantom na KFCh FaF UK. Špecializoval sa na syntézu chemických liečiv. Školiteľom mu bol doc. RNDr. PhMr. Alois Borovanský, CSc. R. 1967 sa stal doktorom prírodovedy (RNDr.), r. 1974 získal PhD. (CSc.), r. 1979 sa stal docentom a r. 1989 profesorom farmaceutickej chémie FaF UK. Stal sa prvým Slovákom, ktorému bola táto vedecko-pedagogická hodnosť udelená v danom vednom odbore. Roku 2007 mu SAV priznala stupeň I. vedúci vedecký pracovník a r. 2011 mu Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave udelila Čestný titul Doctor honoris causa (Dr.h.c.).

Od roku 1967 až doteraz pôsobí na Katedre farmaceutickej chémie FaF UK. Zastával akademickú funkciu 1. prodekana FaF UK (1980-1987) a prorektora UK pre výchovno-vzdelávaciu činnosť (1987-1990). Opakovane vykonával aj funkciu vedúceho KFCh FaF UK (1986-1990 a 1995-2010). V období rokov 1992-2000 bol členom Akademického senátu FaF UK, pričom bol zvolený aj za jeho predsedu (1995-1998).

V pedagogickej oblasti pôsobí ako prednášateľ a examinátor farmaceutickej chémie. Prednášal aj molekulové základy vývoja liečiv, technológiu syntetických liečiv, projekciu liečiv a i dejiny farmácie a v bakalárskom programe prednáša aj predmet Základy chémie materiálov II. Bol školiteľom 12 doktorandov, konzultantom viac ako 30 uchádzačov o profesijné doktoráty a vedúci viac ako 50 diplomových prác. Je autorom diela Osobnosti apidológie I. (2003), Osobnosti farmaceutických vied: Milan Lehký (2013) a spoluautor učebnice Teoretické základy farmaceutickej chémie (1999), publikácie Šoporná, minulosť a súčasnosť 1251-2001 (2001), Aktívny osemdesiatnik (2011), 60 rokov Farmaceutickej fakulty v Bratislave (1952-2012) (2012) a 8 titulov učebných pomôcok a skrípt.

Vo vedeckovýskumnej oblasti sa dlhodobo, systematicky a intenzívne venuje štúdiu derivátov a analógov substituovanej kyseliny fenylkar-

bámovej ako potenciálnych liečiv a výskumu včelích produktov so zameraním na ich chemické, technologické aspekty a biologické a farmakologické účinky. Impozantná je jeho publikačná aktivita. Doteraz je autorom alebo spoluautorom 405 pôvodných vedeckých experimentálnych prác, 31 súborných prehľadov a má 16 patentov. Tieto jeho práce sú doteraz 610-krát citované, z toho 300-krát v SCI, Hirschov index má 14. Okrem toho je autorom 1480 odborných článkov z oblasti farmácie, apidológie a histórie.

Od roku 1963 je členom Slovenskej chemickej spoločnosti (SCHS), v ktorej bol medzi zakladateľmi Asociácie slovenských chemických a farmaceutických spoločností (2000). V období rokov 2002-2005 bol jej predsedom. Je členom edičnej rady časopisu ChemZi. Členom Slovenskej farmaceutickej spoločnosti (SFS) je od r. 1967, jej prezidentom od r. 1999, v súčasnosti je Čestným členom a Čestným predsedom Sekcie farmaceutickej chémie.

Je členom Vedeckej rady FaF UK, Bratislava, VR Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave a Ústavu včelárstva v Liptovskom Hrádku. Od roku 1985 je členom chemickej a predsedom terminologickej sekcie Liekopisnej komisie pri ŠÚKL, podieľal sa na tvorbe ČsL IV a SL I. Od roku 1987 je členom redakčnej rady časopisu Česká a Slovenská farmacie, v období rokov 2002-2008 bol zodpovedným redaktorom periodika Acta Facultatis Pharmaceuticae Universitatis Comenianae, od r. 2011 je členom redakčnej rady tohto periodika a od r. 2010 je členom redakčnej rady časopisu Monitor medicíny SLS.

Od r. 1967 je členom Slovenského zväzu včelárov (SZV) v Bratislave, kde bol členom Predsedníctva ÚV SZV (1973-1978) a predsedom Komisie pre včelársku vedu, techniku a využitie včelích produktov. V r. 1995-2002 bol predsedom SZV a v r. 1998-2002 bol prezidentom Apislávie - Federácie stredoeurópskych včelárskych organizácií. V r. 1991-2002 bol predsedom redakčnej rady časopisu Včelár a v súčasnosti je Čestným predsedom jeho redakčnej rady. Z apidológie (náuky o včelách) uverejnil okolo 800 článkov.

Za svoju doterajšiu všestrannú činnosť boli jubilantovi udelené viaceré ocenenia. Ich prehľad do roku 2003 som opísal v príspevku Česká a Slovenská farmacie (52, 2003, s. 262-263), a preto uvádzam iba niektoré, ktoré získal po tomto období. R. 2004 bol ocenený Pamätnou medailou k 85. výročia UK v Bratislave, r. 2005 získal Jesseniovu cenu Slovenskej lekárskej spoločnosti (SLS), Medail za záslugi dľa učelni Akadémie Medycznej v Poznańi a stal sa Čestným členom Litovskej farmaceutickej spoloč-

nosti. R. 2006 získal Osobitné uznanie za výskum - celoživotné dielo v akcii Vedec roka SR 2005, r. 2007 mu SLS udelila Čestnú plaketu T.R.Niederlanda. Medailou prof. Dr. Ing. Miloša Marku mu udelila Slovenská spoločnosť priemyselnej chémie. V tom istom roku získal aj Cenu SAV za popularizáciu vedy a Striebornú medailu Univerzity Karlovej v Prahe. R. 2008 sa stal Čestným členom Slovenskej chemickej spoločnosti, Českej spoločnosti chemickej a Slovenskej lekárskej spoločnosti, Sodalom honoris causa societatis medicorum Slovacaorum a bola mu udelená Strieborná medaila Galenosa FaF UK. R. 2009 mu rektor UK udelil Zlatú medailu Univerzity Komenského. R. 2010 dostal Pamätnú medailu 90. výročia vzniku Spolku slovenských lekárov v Bratislave. R. 2011 bol ocenený Medailou prof. Daniela Belluša (SCHS), Cenou prof. MUDr. Karola Virsika (SLS), Čestnou plaketou SAV Dionýza Ilkoviča za zásluhy vo fyzikálno-chemických vedách a FaF VFU Brno mu udelila Pamätnú plaketu. R. 2012 dostal Zlatú medailu Galenosa FaFUK, Pamätnú medailu UCM Trnava a Medailu Juraja Fándlyho za celoživotné dielo pre rozvoj včelárstva.

Vážený jubilant, dovoľ mi, aby som Ti k významnému životnému výročiu srdečne zablahoželal, poďakoval doterajšiu prácu a poprial predovšetkým pevné zdravie a elán do ďalších rokov aktívneho života.

J. Lehotay

Prezídium SLS a redakcia Monitoru medicíny SLS sa pripájajú k laudácii a osobitne pri tejto príležitosti gratulujú prof. Dr.h.c. RNDr. Jozefovi Čižmárikovi, PhD., aj k udeľeniu štátneho vyznamenania „Medailou prezidenta Slovenskej republiky“, ktorú mu dňa 20.5.2013 odovzdal prezident SR Ivan Gašparovič za významné zásluhy o rozvoj vedy a vzdelávania v oblasti farmaceutických vied.

Kronika Monitoru medicíny SLS

K životnému jubileu

prof. MUDr. Jozefa Rovenského, DrSc., FRCP

Popredný slovenský lekár - reumatológ, pedagóg, autor mnohých vedeckých monografií a článkov, predseda redakčnej rady časopisu Rheumatologia, člen Prezídia SLS a dlhoročný riaditeľ Národného ústavu reumatických chorôb v Piešťanoch a hlavný odborník MZ SR pre reumatológiu, spoluzakladateľ a dlhoročný prezident Ligy proti reumatizmu na Slovensku prof. MUDr. Jozef Rovenský, DrSc., sa v máji 2013 dožil sedemdesiatky.

Narodil sa v Humennom 31.5.1943 v učiteľskej rodine. Jeho životná cesta viedla cez stredoškolské štúdiá vo Zvolene k štúdiu medicíny na Lekárskej fakulte Masarykovej univerzity v Brne, kde promoval roku 1966. Už počas štúdia prejavil záujem o vedeckú prácu na Katedre farmakológie LF MU, ktorá sa neskôr stala jeho celoživotnou záľubou. Vedeckú prácu rozvíjal aj počas práce na Internom oddelení KÚNZ v Banskej Bystrici. Bolo teda úplne prirodzené, že roku 1969 zakotvil vo Výskumnom ústave reumatických chorôb v Piešťanoch, ktorý viedol prof. MUDr. Š. Siťaj, DrSc. Stal sa skúseným reumatológom a vedeckým pracovníkom. Prispela k tomu jeho usilovnosť a neustály záujem o nové poznatky. Prof. Rovenský bol neúnavný v nadväzovaní vedeckej spolupráce doma i v zahraničí. Absolvoval dlhodobý študijný pobyt na Reumatologickej klinike v Manchestri. Od 1. 11. 1986 pôsobil vo funkcii vedúceho biologického odboru Štátneho ústavu pre kontrolu liečiv v Bratislave. Od 2. 5. 1990 sa stal riaditeľom VÚRCH (po Š. Siťajovi 1952 - 1984 a I. Ondrašíkovi 1984 - 1990). 13. 11. 1991 bol na ustanovujúcom zhromaždení Ligy proti reumatizmu (LPR) zvolený za jej predsedu. Roku 1992 mu bol udelený titul "Muž roka 1992", ktorý získal od International Biographical Centre (Cambridge) a American Biographical Institute za práce, ktoré sú v medzinárodných časopisoch najviac citované. Autor šiestich monografií, vyše 220 odborných prác, z toho viac ako štyri desiatky v zahraničí, uverejnil viac ako sto odborných publikácií, predniesol vyše 350 odborných prednášok. Je čestným členom Českej reumatologickej spoločnosti (1996), Slovenskej ortopedickej spoločnosti (1994), opakovane bol zvolený za člena Prezídia Slovenskej lekárskej spoločnosti, celkovo pôsobí vo viac ako dvadsiatich odborných komisiách.

Reumatológia a imunológia sa mu stali životným osudom. Zúčastňoval sa na klinickom a experimentálnom vývoji viacerých imunomodulačných látok. Vedecká práca v laboratóriu ho však neoddielala od postele chorého, práve naopak, dokázal účelne spojiť klinickú prax s laboratórnym výskumom na prospech svojich pacientov. Súbežne naplňal svoju medicínsku

kvalifikáciu atestáciami a vedecký zámer úspešnou obhajobou kandidátskej dizertačnej práce Klinicko-imunologická syndromológia pri vybraných reumatických ochoreniach (LF FP v Olo-mouci, 1976).

Roku 1975 odišiel na dlhodobý študijný pobyt k dr. P.J.L. Holtovi do Manchestru, kde v známom reumatologickom centre rozširoval svoju reumatologickú a imunologickú erudíciu. Po návrate sa vo Výskumnom ústave reumatických chorôb zriadilo experimentálne balneologické pracovisko a prof. Rovenský bol poverený jeho vedením. Umožnilo mu to samostatnejšiu vedeckú prácu s malým kolektívom. V spolupráci s erudovanými pracovníkmi Endokrinologického ústavu SAV v Bratislave priniesol viacero poznatkov o reaktivite organizmu na balneologickú záťaž.

Jeho pôsobenie v Piešťanoch bolo na niekoľko rokov prerušené pracou vo funkcii vedúceho biologického odboru Štátneho ústavu pre kontrolu liečiv v Bratislave (1986-1990), kde pokračovala jeho cieľavedomá vedecká práca. Výsledky z tohto obdobia zhrnul do viacerých monografií o spontánných autoimunitných modelových chorobách a o niektorých typoch imunomodulačnej liečby pri autoimunitných chorobách. Zameranie v Štátnom ústave pre kontrolu liečiv ho viedlo k intenzívnejšiemu záujmu o predklinické a klinické testovanie imunopreparátov. Zúčastnil sa na založení Subkomisie pre imunopreparáty na Slovensku, ktorú dlhé roky viedol.

Uprostred aktívnej vedeckej práce v Štátnom ústave pre kontrolu liečiv sa zúčastnil na riadnom súbehu Ministerstva zdravotníctva SR a ku dňu 2.5.1990 ho menovali za riaditeľa Výskumného ústavu reumatických chorôb v Piešťanoch. Prebral vedenie ústavu v zložitom období transformácie zdravotníckych systémov a financovania vedeckej práce. V novej funkcii sa osvedčil ako skúsený riadiaci pracovník, vedec, pedagóg a lekár, ktorý úspešne vytvoril podmienky pre tvorivú vedecko-výskumnú a klinickú prácu. Nadviazal nielen na tradičné výskumné smery piešťanského ústavu, ale zameriaval sa aj na novú problematiku, napr. výskum patogenézy autoimunitných chorôb a ich modernej liečby, klinickej syndromológie reumatických chorôb vyššieho veku, problematiky tehotnosti pri reumatických chorobách a metodiku postgraduálneho vzdelávania v reumatológii.

Roku 1991 získal veniam docendi na LF MU v Brne (habilitačná práca: Modely spontánnej autoimunitizácie) a v marci 1993 úspešne obhájil doktorskú dizertačnú prácu (Imunomodulačné postupy pri zápalových reumatických chorobách). Roku 1995 sa stal univerzitným profeso-

rom vnútorného lekárstva (LF MU v Brne). Dosiahnutie najvyššej vysokoškolskej vedecko-pedagogickej hodnosti profesora je logickým dôsledkom jeho pedagogickej a rozsiahlej publikačnej činnosti, ako aj sústredenej klinickej práce.

Nemožno nespomenúť, že súbežné dobudovanie nedokončenej novostavby ústavu roku 1993 a jeho vybavenie modernou zdravotníckou technikou vyžadovalo pri stále sa zvyšujúcich ekonomických nákladoch mimoriadne úsilie. Rovnako náročné bolo zaradenie ústavu od júna 2002 do vyššej kategórie v pozícii Národný ústav reumatických chorôb.

Prof. MUDr. Jozef Rovenský, DrSc., je neúnavným pedagógom. Mnoho rokov prednáša na lekárske fakultách v Brne, Bratislave, Martine a aj na Trnavskej univerzite. Je členom Vedeckej rady JLF UK v Martine, LF SZU v Bratislave i Trnavskej univerzity. Stal sa vedúcim Subkatedry reumatológie IVZ (SZU) a dnes už vychováva tretiu generáciu slovenských lekárov - reumatológov. Počas jeho pôsobenia vo funkcii riaditeľa získalo 17 pracovníkov titul PhD., 6 spolupracovníkov sa habilitovalo a z nich 2 sa stali univerzitnými profesormi v odbore verejné zdravotníctvo a laboratórne vyšetrovacie metódy.

Jeho publikačná aktivita je obdivuhodná. Tvorí ju celý rad monografií a viac ako 220 pôvodných vedeckých prác. Plne sa venuje organizátorskej práci ako predsedu Slovenskej reumatologickej spoločnosti SLS, je členom mnohých redakčných rád odborných domácich i zahraničných časopisov, má výrazný podiel na vybudovaní odbornej prestíže časopisu Rheumatologia ako jej dlhoročný predseda redakčnej rady. Je čestným členom Slovenskej ortopedickej spoločnosti a Českej reumatologickej spoločnosti. Je zapojený do medzinárodného reumatologického života ako člen 2 stálych výborov Európskej ligy proti reumatizmu pre výučbu a publikačnú činnosť a pre medzinárodné klinické štúdie.

Prof. MUDr. Jozef Rovenský, DrSc., FRCP, je obetavý človek, vynikajúci vedec a lekár, ktorý

vytvoril ucelené dielo v oblasti reumatológie, imunológie, experimentálnej reumoendokrinológie a imunofarmakológie (so spolupracovníkmi) a zaslúžil sa o výchovu novej generácie slovenských reumatológov na poli vedeckom, pedagogickom, ale aj liečebno-preventívnom.

Vážený jubilant, milý Jozef, v mene priateľov, spolupracovníkov, členov prezídia SLS i celej Slovenskej lekárskej spoločnosti, ale aj redakcií Monitoru medi-

cíny SLS, Rheumatologie a Bulletinu Ligy proti reumatizmu SR Ti z úprimného srdca prajeme pevné zdravie, stálu invenciu, ale aj pohodu v rodinnom živote a pocit uspokojenia z dobre vykonanej práce pre dobro iných a ešte veľa úspechov vo vedeckej aj klinickej práci, ktoré posúvajú slovenskú reumatológiu stále dopredu.

Ad multos annos!

*Marián Bernadič, Pavol Masaryk,
Peter Krišťufek, Želmíra Mácová,
Helena Bernadičová*

Kronika Monitoru medicíny SLS

Odišiel nestor slovenskej stomatológie profesor Ján Ležovič

7. marca 2013 odišiel vo veku nedožitých 93 rokov života prof. MUDr. Ján Ležovič, DrSc., nestor slovenskej stomatológie, pedagóg postgraduálneho vzdelávania, vedec, uznávaný odborník, publicista a organizátor slovenskej stomatológie.

Prof. Ležovič sa narodil 23. marca 1920 v obci Dolné Naštice v okrese Topoľčany. Základnú školu vychodil v Bratislave. Maturoval na gymnáziu v Malackách. Všeobecné lekárstvo študoval r. 1940-1947 na LF SU v Bratislave. Po promócii začal lekársku činnosť na pôrodnici v Košiciach (1947-48). Po ukončení základnej prezenčnej vojenskej služby zakotvil v Bratislave, kde prijal miesto na Stomatologickej klinike LF v Štátnej nemocnici u prof. MUDr. Vincenta Besedu. Za docenta bol vymenovaný r. 1954. Po smrti prof. Besedu r. 1956 sa doc. Ležovič stal prednostom Stomatologickej kliniky. Roku 1959 sa doc. Ležovič stal vedúcim Katedry stomatológie Slovenského ústavu pre doškoľovanie lekárov a jeho interným pracovníkom zostal až do odchodu do dôchodu r. 1990.

R. 1963 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu na tému Priemyselná fluoróza. Potom roku 1966 sa stal doktorom lekárskej vied obhajobou práce Chirurgická terapia parodontózy. Roku 1968 bol vymenovaný za vysokoškolského profesora v odbore stomatológia. Z veľkého množstva viacerých funkcií, ktoré prof. Ležovič zastával, spomenieme aspoň niektoré: Od r. 1958 bol hlavným odborníkom pre stomatológiu Poverenia SNR pre zdravotníctvo a od r. 1969 Ministerstva zdravotníctva SR. Túto funkciu zastával až do roku 1990. Bol tiež predsedom Komisie pre obhajoby doktorských dizertačných prác, predsedom Slovenskej stomatologickej spoločnosti, členom Vedeckej rady MZ, členom vedeckej rady SÚDL a i. Osobitne vysoko hodnotíme jeho činnosť v Slovenskej stomatologickej spoločnosti.

Prof. Ležovič bol najstarším dlhoročným aktívnym členom a funkcionárom Slovenskej stomatologickej spoločnosti. V 50. rokoch minulého storočia bol jej zakladajúcim členom. Dve

funkčné obdobia vykonával funkciu predsedu tejto spoločnosti. Pre vedúcu funkciu v tejto spoločnosti, ktorá má na starosti odbornú úroveň slovenskej stomatológie a vzdelávanie stomatológov a zubných lekárov na Slovensku, mal vynikajúce predpoklady. Bol totiž trvalo vedecky aktívny a prednáškovo a publikačne mimoriadne aktívny. V rámci vedecko-výskumnej činnosti sa zaoberal problematikou celej ústnej dutiny a okolitých orgánov, najmä dentálnou fokálnou infekciou, fluorózou, terapiou parodontálnych chorôb a dentálnou implantológiou. Výsledky svojho bádania a životné odborné skúsenosti odozneli na obrovskom množstve prednášok v rámci odborných podujatí našej spoločnosti a a rámci mnohých zaujímavých odborných diskusií. Neoceniteľné sú aj publikácie prof. Ležoviča, jeho vedecké a odborné články v odborných periodikách. Spomenieme autorstvo prvej slovenskej učebnice detského zubného lekárstva v 50. rokoch minulého storočia. Odbornú literatúru ďalej obohatil o 4 zväzky monografie Novosti v stomatológii, ktorá slúžila v 70. a 80. rokoch ako študijný materiál pre atestantov a študentov stomatológie.

R. 2005 vydal s kolektívom spoluautorov monografiu Detské zubné lekárstvo, ktorej druhé doplnené a aktualizované vydanie vyšlo v minulom roku. Táto publikácia slúži ako základný učebný materiál pre študentov zubného lekárstva na lekárskej fakultách, pri špecializačnom štúdiu detského zubného lekárstva a pri kontinuálnom vzdelávaní stomatológov a zubných lekárov.

Prof. Ležovič publikačne spracoval tiež históriu stomatológie a vydal aj svoje životné spomienky najmä na obdobie, kedy stál na čele Slovenskej stomatologickej spoločnosti.

Prof. Ležovič sa stal prirodzenou autoritou, ktorá svojou odbornosťou smerovala zameranie a prácu tejto odbornej spoločnosti na dlhé roky. Zabezpečoval nielen jej koncepciu a programy odborných podujatí, ale organizoval mnohé sympózia a konferencie a zodpovedal za od-

bornú úroveň stomatológie na Slovensku. Svoju prácu synchronizoval s prácou v rámci dlhoročnej funkcie hlavného odborníka pre stomatológiu v SR.

Za posledných dvadsať rokov sa prof. Ležovič naďalej angažoval v práci Spoločnosti a aktívne sa zúčastňoval sústavného kontinuálneho vzdelávania slovenských stomatológov a zubných lekárov.

Prof. Ležovič za svoju všestrannú úspešnú odbornú, organizačnú a spoločenskú činnosť právom získal všetky možné druhy vyznamenaní a ocenení. Prof. Ležovič tri desaťročia stál na čele slovenskej stomatológie. Formoval odborne celé generácie slovenských stomatológov a nezmatateľne sa zapísal do jej histórie pre svoje vedecké, odborné, pedagogické a organizátorské schopnosti. Bol neuveriteľne aktívny, pracovitý a vitálny až do posledných chvíľ svojho života.

Prof. Ležovičovi vďačíme za všetko, čo vykonal pre slovenskú stomatológiu a osobitne za záslužnú činnosť v našej odbornej spoločnosti. Zostáva trvale zapísaný v análoch slovenskej stomatológie a v našich myšliach a srdciach.

*Prof. MUDr. Vladimír Javorka, CSc.
prezident Slovenskej stomatologickej spoločnosti*

Kronika Monitoru medicíny SLS

Odišiel prof. MUDr. Arnošt Hromec, DrSc. (1924 - 2013)

Profesor A. Hromec mi počas môjho štúdia na LF UK v Bratislave asi v akademickom roku 1970-71 prednášal "hematológiu" v rámci prednášok z internej medicíny. Bol to pohľadný pán učiteľ, prednášal zrozumiteľne, zaujímavo a pre študenta jasne. Patril k skvelým výnimkám, vedel čo si študent zapamätá a čo mu z tohto pododboru treba povedať.

Neskôr, a to v jeseni 1976, keď som nastúpil ako mladý sekundár na I. internú kliniku LF UK, som mal prvú nočnú službu práve s prof. Hromcom. Mal som však už skúsenosti s nočnými službami na Internej klinike v Martine (2 roky). Hlásil som sa mu pred 14,30 h pri "preberaní" služby. Žiadal si, aby som ho informoval o pacientoch "dole" na našej príjmovej ambulancii, ktorých v službe budem vyšetrovať (pred odchodom domov alebo pred prijatím). Služba nebola ľahká. Hneď v prvých dvoch hodinách sme prijali posthemoragický šok pri cirhóze pečene na chirurgickú kliniku, ťažkú sepsu na našu internizku a akútne zlyhanie srdca pri ťažkej hy-

perenzii na koronárku. Pokladal som za "vyznamenanie", a teda i "odatestovanie", že môj postup odsúhlasil a následne o 18,00 h "zrušil" potrebu ho o všetkom informovať. I potom mi viackrát poradil pri vizitách, či pri mojich otázkach a výzvach. Spomínam preto na neho aj ako na svojho veľkého učiteľa a lekára.

Pedagogiku našej kliniky (stáže, semináre a pod.) viedol niekoľko dekád. Tieto úlohy zabezpečoval príkladne. Študenti boli spokojní. V týchto povinnostiach pre študentov nerobil rozdiel medzi asistentami alebo zdravotníkmi (len tí druhí mali o niečo menej stáží).

Prof. Hromec sa autorsky podieľal na najvýznamnejších učebniciach z internej medicíny. Bola to nedávno vydaná Interná medicína (Kiňová, Ďuriš, Hulín a spol., 2013) aj ešte predtým Princípy internej medicíny 1.-3. (Ďuriš, Hulín, Bernadič, 2001). V 60. rokoch vychádzala podobná Interná medicína, kde prof. Hromec písal hematológiu a časti z propedeutiky. Stál celý svoj profesijný život pri výchove študentov me-

dicíny, pri ich postgraduálnej výchove, ale i pri výchove kandidátov vied, doktorov vied, docentov a profesorov. V bratislavskom zdravotníctve pôsobil skoro 50 rokov. Slovenskú medicínu reprezentoval úspešne aj v zahraničí - hlavne v Nemecku a vo Veľkej Británii. Chcem mu vzdať obdiv za tieto činnosti a poďakovať mu.

K pacientom sa choval vždy úctivo a zdvorilo a jeho vystupovanie bolo výnimočné. Bol chodnému radcom i veľkou oporou v jeho starostiach. Dobré viem, ako ho pacienti mali radi.

Jeho vzťah k rodine bol príkladný, nadovšetko miloval svoju manželku Vierku a bol vzorom aj pre svoje dve deti - Vierku a Juraja. Veľmi sa tešil zo svojich 4 vnúčat a 3 pravnúčat, s ktorými mal veľmi dobré kontakty a vzťahy.

Posledné roky svojho plodného života bol limitovaný viacerými chorobami, najmä však závažným ochorením srdca. Napriek tomu sa stále snažil byť maximálne sebestačný a užitočný pre druhých. Miloval život a vedel sa úprimne potešiť z každej maličkosti. Jeho odchodom strácajú všetci, ktorí ho poznali a najmä tí, ktorí ho mali radi. Navždy zostane zapísaný v našich myšliach a srdciach.

Pevne veríme, že sa s ním ešte niekedy, a zrejme niekde inde, stretneme.

Ján Murín

Kronika Monitoru medicíny SLS

K nedožitému 90. narodeninám prof. MUDr. Emila Kmetyho, DrSc.

Skôr narodeným príslušníkom medicínskej obce sú meno a činnosť prof. Kmetyho dobre známe. Jednak z osobných kontaktov s ním, zo spolkovej činnosti, najmä Mikrobiologicko-epidemiologickej spoločnosti SLS, ale aj ako člena Predsedníctva SLS, či ako zakladateľa Sapientia klubu na Lekárskej fakulte UK v Bratislave, kde sa stretávajú najmä bývalí pracovníci fakulty. Bol členom početných vedeckých rád a mnohí ho poznajú aj ako prispievateľa do Monitoru medicíny SLS (predtým Medicínskeho monitoru), v ktorom vytvoril svoju osobitnú rubriku Extrasystolica s portrétmi a úsmevnými príhodami významných pedagógov – profesorov našej Alma mater. V rokoch 1995–1999 uverejnil 15 takýchto portrétov, ktoré sa tešili veľkej obľube čitateľov. Tým mladším kolegom, ktorí už nemali možnosť osobne ho poznať, je vhodné priblížiť prof. Kmetyho, ktorý patrí medzi výrazné pedagogické a odborné medicínske osobnosti nedávnej minulosti, aspoň v základných črtách.

Mladý Emil Kmety (6.9.1923 - 11.1.2003) sa už ako medik zapájal do vedecko-výskumnej práce v Ústave hygieny LF UK, kde ho vtedajší vedúci prof. V. Mucha nasmeroval na štúdium leptospír a leptospiróz, ktoré sa v tom čase vyskytovali vo

forme veľkých epidémií najmä na východnom Slovensku. Zaviedol laboratórnu diagnostiku (sérológickú i kultivačnú) týchto ochorení, ktorú robil - neskôr so spolupracovníkmi - pre celé Slovensko i priľahlú časť Moravy. Pátral po rezervoároch tejto zoonózy najmä medzi zemnými cicavcami na celom území Slovenska. Výsledkom viacročnej práce bolo zistenie výskytu a izolovanie 18 sérovarov leptospír, z nich štyroch dovtedy neznámych, ktoré akceptovala Subcommittee on the Taxonomy of Leptospira ako osobitné sérovary. Osobitnú zmienku si zasluhuje Kmetyho práca na úseku taxonómie týchto mikroorganizmov. Na odlišovanie jednotlivých sérovarov (dnes ich je známych na celom svete vyše 200) vypracoval ich diferenciáciu pomocou faktorových sér, čo znamenalo spresnenie ich odlišovania podľa kvalitatívnych charakteristík namiesto dovtedy používaných iba kvantitatívnych znakov. Uznávaním jeho práce bola aj skutočnosť, že bol dlhé roky členom spomenutej Taxonomickojej subkomisie, istý čas aj jej predsedom, a taktiež členom Panela zoonóz SZO. Roky bolo jeho pracovisko Spolupracujúcim centrom FAO/WHO pre epidemiológiu leptospiróz. Bolo len logickým dôsledkom týchto aktivít,

že po zavedení genotypizácie leptospír bol jeden z 19 genotypov nazvaný jeho menom – *Leptospira kmetyi*.

V medzinárodných odborných kruhoch sa hovorilo, že v Bratislave vytvoril leptospirologickú školu. Jeho spolupracovníci riešili ďalšie problémy, ako prípravu a vakcíny proti leptospirózam pre humánne použitie, epidemiologický význam premenlivosti biochemických vlastností a antigénnej štruktúry leptospír, otázky skríženej imunity pri leptospírových nákazách, prenos virulencie leptospír v transformačných pokusoch, taxonómiu saprofytných leptospír a ďalšie aktuálne otázky.

Spolupracovníkov však usmerňoval aj na riešenie iných ako leptospirologických problémov, najmä zoonóz. Desiatročia sa študovala a stále študuje prírodná ohniskovosť a epidemiológia *tularémie*, aj v spolupráci so zahraničnými pracovníkmi, čo prinieslo viaceré originálne výsledky. Neskôr sa pozornosť obrátila aj na izoláciu legionel v zdravotníckych zariadeniach a na laboratórnu diagnostiku *legionelózy* na Slovensku. No inicioval aj štúdium všeobecnejších problémov zdravotníctva ako *podiel infekčných chorôb na úmrtnosti a chorobnosti populácie Slovenska*, či *podiel infekčných chorôb na pracovnej absencii zamestnancov Univerzity Komenského v Bratislave*. Riešila sa aj otázka *spoločenského významu podpory pri ošetrovaní člena rodiny*.

V poslednom období svojej vedeckej práce, zhruba od roka 1985, teda iba pár rokov od objavenia *Borrelia burgdorferii*, sa prof. Kmety venoval ďalšej preferovanej zoonóze – *lymskej borelióze*. Na celom území Slovenska preskúmal výskyt borélií v kliešťoch, čo viedlo k poznatku, že niet okresu, kde by sa nezistili kliešte infestované týmito agensami, no stupeň ich premorenosti v určitej oblasti má cyklický charakter. Začal so sérologickou diagnostikou týchto ochorení u ľudí, pričom používal aj endemický kmeň borélií, ktorý sám izoloval. So spolupracovníkmi stanovil aj tzv. ekologický index ako markér stupňa možnosti nákazy ľudí boréliami v určitej oblasti.

Medzinárodné uznanie odborných kvalít prof. Kmetyho našlo odraz aj v tom, že SZO mu umožnila koncom 60. rokov viacmesačný pobyt v Center of Diseases Control v USA a o pár rokov neskôr ho poverila aj expertíznou činnosťou na Kube. Stal sa aj čestným členom Rakúskej spoločnosti pre mikrobiológiu, hygienu a preventívnu medicínu ako aj Spoločnosti NDR pre mikrobiológiu a epidemiológiu; na odborných podujatiach týchto spoločností často prednášal. Pochopiteľne, že i doma získal mnoho vyznamenaní a ocenení či už v rezortoch školstva alebo zdravotníctva.

Výskumná činnosť prof. Kmetyho sa premietla do viac ako 140 publikácií, ktoré obsahovali vždy rozsiahlejšie výsledky výskumu a nie iba jednotlivých pozorovaní. Mnohé z nich uverejnil v zahraničných časopisoch. Akoby ho vo vedeckej práci bolo hnať dopredu Vergiliovo „Felix qui potuit rerum cognoscere causas“. Zistené nové poznatky mali vždy slúžiť aj medicínskej praxi, v ktorej sa mali overiť. Formuloval ich vždy jasne, zrozumiteľne, no úsporne. To vyžadoval aj od spolupracovníkov. Jeho práce mali výrazný ohlas aj vo svetovej odbornej literatúre – niekoľko stoviek citácií evidovaných v SCI. Viaceré z nich sa citujú dodnes.

Prof. Kmety patril k prvej povojnovej generácii slovenských a československých epidemiológov. Ako asistent Ústavu hygieny LF UK, bol čoskoro po promócii, od r. 1952, poverený výučbou epidemiológie po prvý raz ako samostatného študijného predmetu. Bol zaniieteným prívržencom evolučnej koncepcie tohto vedného odboru,

ktorý do konečnej podoby sformuloval L.V. Gromaševskij. Keď sa neskôr malé oddelenie epidemiológie ústavu hygieny spojilo s ústavom mikrobiológie a vznikol ústav mikrobiológie a epidemiológie, bol ako čerstvo vymenovaný docent poverený jeho vedením. Po personálnom dobudovaní sa obe zložky spoločného ústavu osamostatnili a E. Kmety sa stal vedúcim ústavu (1962), a zakrátko na to Katedry epidemiológie LF UK. Po kreovaní tohto prvého samostatného pracoviska epidemiológie, vznikali postupne na lekárskech fakultách v bývalom Česko-Slovensku analogické ústavy či katedry. Na úlohu vedúceho, ktorý mal vybudovať nový ústav, bol vtedajší docent Kmety dobre odborne a tiež po stránke jazykovej pripravený. Ovládal viacero svetových jazykov, čo mu umožňovalo nadväzovať veľmi početné zahraničné kontakty. Toho svedkom je aj ústavná kniha návštev, najmä zahraničných. Na pracovisku, ktoré viedol, mohol naplno rozvinúť svoje výskumné predstavy a aktivity. Po vzniku Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine (1962) založil a viedol viac rokov aj jej ústav epidemiológie.

Pochopiteľne, systematická výučba nového predmetu si vyžadovala aj vhodné učebné texty. Po viacerých vydaniach stále obnovovaných a dopĺňaných skript prešiel napokon k napísaniu celoštátnej učebnice všeobecnej epidemiológie, ktorý vyšla v dvoch vydaniach a zaplnila citeľnú viac desaťročí trvajúcu medzeru na tomto úseku. Podobne so spoluautormi napísal aj učebnicu špeciálnej epidemiológie.

Prednášky pre medikov si starostlivo pripravoval a stále dopĺňal aktuálnymi poznatkami. V štylizáciách bol presný a úsporný, rešpektujúc v praxi Homérovo „Vela hovoriť a veľa povedať nie je to isté“. Jeho pedagogickou zásadou bola triáda: kvalitný teoretický i praktický výučbový proces, dobré učebnice a na skúškach požiadavka solídnych vedomostí. Bol pokladaný za náročného examinátora.

Medicínska činnosť prof. Kmetyho však nebola ohraničená iba múrmi lekárskej fakulty. V roku 1970 inicioval založenie Komisie vlády SSR pre koordináciu práce na úseku boja proti ochoreniam prenosným zo zvierat na ľudí a prakticky ako podpredseda aj viedol jej činnosť. Surveillance sa týkala 14 zoonóz. V československých pomeroch išlo o priekopnícku prácu, jej výsledky poskytovali dôležitý pohľad na dynamiku výskytu najdôležitejších zoonóz u ľudí a zvierat, a s ňou súvisiacich príčin, na základe čoho sa mohli vykonávať protiepidemické i protiepidemické opatrenia. On sám robil aj redaktorskú a editorskú prácu každoročne spracovaných a publikovaných výsledkov.

Z osobných vlastností bola závideniahodná jeho presnosť, pracovitosť, systematickosť a cieľavedomosť v práci. Tieto vlastnosti doplnené invenciou a znalosťou cudzích jazykov boli základom jeho úspešnej činnosti. Vďaka svojej príslovečnej komunikatívosti, ako aj zmyslu pre humor (aj na úkor vlastnej osoby!), ktorý akoby prerážal cez domnelú prísnu strohosť, pociťo-

vanú niektorými ľuďmi, vedel si získať spolupracovníkov z rôznych vedných odborov a medzi nimi i viacerých priateľov.

Príznačná bola jeho žičlivosť. Kto prejavil záujem o prácu a venoval sa jej, mal odbornú cestu otvorenú. Svojím prístupom k práci dokázal strhnúť aj spolupracovníkov, takže v jeho čase na pracovisku vyrástli dvaja profesori a doktori lekárskeho vied, traja docenti a šiesti kandidáti vied.

Prof. Kmety mal rád plnokrvný život. Obluboval lyžovanie i tenis, chodil na vernisáže výstav, hodne fyzicky pracoval vo svojej peknej a udržiavanej záhrade. Mal rád aj dobré jedlo a v ostatných rokoch, na rozdiel od minulosti, si pri oslavách doprial aj pohárik šampanského či obľúbeného tramínu, pričom zvykol aj deklamovať: „Čo pre oheň komín, to pre hrdlo tramín“. A nado všetko obľuboval dobrý humor, ktorý aj sám rozdával plným priehŕstím.

Vedeckej práci ostal prof. Kmety verný aj po tom, čo sa mu začiatkom 90. rokov „revoluční“ študenti ako človeku síce s vysokým morálnym kreditom, bez akýchkoľvek väzieb na minulý režim, ale náročnému a nepodkupnému examinátorovi a tiež vystupujúcemu proti nie vždy zodpovedným predstavám o ďalšom dianí na fakulte „odplatili“ tým, že ho eliminovali z pedagogického procesu. Zakrátko na to „vypadol“ aj zo zoznamu honorovaných pedagógov. Aj keď to neniesol ľahko, trval na svojom presvedčení, že pedagóg na lekárskej fakulte musí spĺňať nielen kritériá lekárskej etiky, ale aj etiky vysokoškolského učiteľa.

Z pracoviska, ktoré založil a zo svojho laboratória i svojej pracovne odišiel prof. Kmety v lete roku 2000, hoci aj potom do ústavu sporadicky dochádzal a zaujímal sa o dianie v ňom. Jeho životná púť sa zavŕšila v januári pred desiatimi rokmi, keď stále ešte v dobrej fyzickej a psychickej kondícii pri nešťastnom páde vo svojom byte utrpel smrteľný úraz. Odišla tak významná osobnosť Univerzity Komenského, jej Lekárskej fakulty i slovenskej – najmä preventívnej – medicíny. Kiež by sme mali takýchto vedeckých a pedagogických osobností viac!

Prof. MUDr. Pavol Bakoss, DrSc.
Ústav epidemiológie LF UK v Bratislave

Kronika Monitoru medicíny SLS

Spomienka na Profesora MUDr. Jaroslava Šterzla, DrSc. (1925 - 2012)

V minulom roku odišiel spomedzi nás významný československý imunológ a mikrobiológ, bývalý vedúci Imunologického oddelenia Mikrobiologického ústavu ČSAV (MBU ČSAV) a začas i riaditeľ MBU ČSAV prof. MUDr. Jaroslav Šterzl, DrSc. Jeho odchod si pripomenuli nielen českí a slovenskí imunológovia, ale aj imunológovia v mnohých štátoch sveta, pretože mnohé zahraničné Imunologické spoločnosti mu udelili čestné členstvo (americká, nemecká, francúzska, Medzinárodná spoločnosť vývojovej a porovnávacej imunológie, Americká asociácia experimentálnej biológie) a dostal tiež čestné členstvo za spoluprácu s WHO. Bol členom mnohých spoločností a redakčných rád. Bola to osobnosť nemiernie nadaná a pracovitá, ktorá v zložitých podmienkach organizovala medzinárodné stretnutia imunológov z celého sveta, ktoré ovplyvnili nielen čs. imunológiu, ale i európsku a celosvetovú.

Narodil sa v Plzni v učiteľskej rodine (1925) a po maturite pracoval určitý čas ako laborant na Ústave patológie LF UK v Plzni. Po skončení II. svetovej vojny študoval na Lekárskej fakulte KU v Prahe a už počas štúdia pracoval ako vedecká pomocná sila na Ústave mikrobiológie pod vedením prof. F. Patočku. Po promócii pracoval ako odborný asistent a potom prešiel za

ašpiranta na MBU ČSAV, kde r. 1953 obhájil kandidátsku dizertačnú prácu. Najskôr riešil otázky prirodzenej imunity živých systémov a hlavne človeka, neskôr boli predmetom jeho záujmu prvé stupne tvorby protilátok. Vypracoval mnohé funkčné modely, ktoré vzbudili pozornosť svetovej imunologickej pospolitosti. Výsledky pražskej imunologickej školy reprezentoval na svetových imunologických fórach a organizovaním sympózií v ČSR, ktoré sa stali medzinikom európskej i svetovej imunológie.

Predvídavo založil i Oddelenie gnotobiológie, kde sa na bezmikróbových zvieratách realizovali originálne práce pri hľadaní odpovede o úlohu vrodenej imunitných mechanizmov a mechanizmov, ktoré sú indukované mikroorganizmami a faktormi prostredia. Výsledky boli prednesené na svetových imunologických podujatiach a publikované v popredných svetových časopisoch (Nature, Advances in Immunology, J. Immunology a pod.). Prof. J. Šterzl nemyslel iba na svoje pracovisko, ale aj na pracoviská na Slovensku. Spolu s akad. I. Máľkom určili smer mikrobiológie na Slovensku, snažili sa pomáhať pracoviskám personálne, materiálne aj ideovo a tak vzniklo pracovisko na LF UK, ktoré sa dlho pokladalo za súčasť „materského“ pražského pracoviska. Na všetkých bilaterálnych a širších

podujatiach sa zúčastňovali aj pracovníci zo Slovenska, čo ovplyvňovalo i ďalší vývoj budovania imunológie. Keď bolo treba, prišiel osobne prednášať na LF UK v Bratislave, ale i v Martine. Pri týchto podujatiach vždy urobil prednášku aj pre širšiu verejnosť, na ktorej sa zúčastnilo veľa záujemcov. Slovenská imunológia spomína na neho s uznaním, pretože jej úroveň umožnila v praxi realizovať mnohé diagnostické a terapeutické úlohy, ako sú transplantácie, odhalenie ochorení s imunopatologickým základom (HANE, defekty C, defekty fagocytózy a iné). Prof. J. Šterzl ťažko prijímal politické rozhodovanie o delení ČSFR a pri delení Imunologickej spoločnosti ovplyvnil i materiálne delenie absolútne korektné, hoci financie pochádzali z Imunologického oddelenia ČSAV. Všetci z jeho školy s vďakou na neho spomínajú a mnohí žiaci zastávajú v ČR i SR a v zahraničí významné funkcie. Jeho meno i v zahraničí malo veľkú váhu a mnohým nám otváralo dvere pri návštevách popredných inštitúcií v zahraničí. Jaroslav Šterzl odišiel. Stratili sme v ňom významného predstaviteľa nielen českej a československej, ale aj slovenskej vedy. S vďakou a s veľkým smútkom na neho spomínáme. Stretnutia s ním sú nezabudnuteľné. S vďakou na neho spomína i celá biomedicínska pospolitosť, pretože jeho činnosť ovplyvnila široký okruh medicínskych i biologických odborov. Pochovaný je v rodinnej hrobke.

Jaroslav, slovenskí žiaci, priatelia a spolupracovníci Ti vzdávajú poctu i touto krátkou spomienkou a nezabudnú na Teba a na Tvoj neopakovateľný ľudský profil.

Ján Štefanovič

Kronika Monitoru medicíny SLS

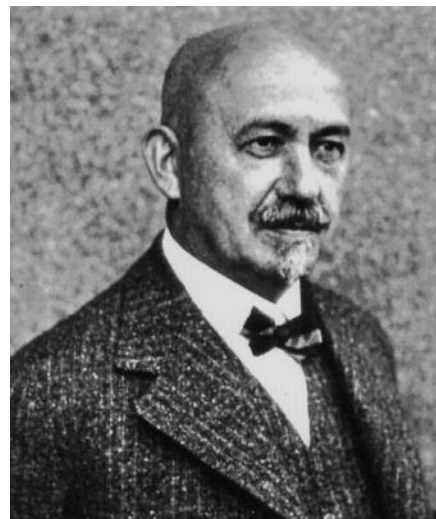
Lékař a politik MUDr. Jan Bohuslav Kraicz

Osobnosť MUDr. Jana Bohuslava Kraicze se svými životními osudy je široké laické veřejnosti, ale i odborným lékařským kruhům, prakticky neznámá. Proto se pokusím v následujících řádcích o podání zevrubných informací o tomto lékaři.

MUDr. Jan Bohuslav Kraicz se narodil dne 8. dubna 1869 v Hošťálkové, vesnici v okrese Vsetín, do rodiny ev. faráře Jana Jiřího z Kraiců, který zde působil. Ten pocházel ze slovenské Modry. Jako přesvědčený pansláv byl ale uherskými úřady vypuzen ze Slovenska na východní Moravu. Podrobnější pohled do širšího rodokmenu pak prozradí další zajímavosti. Prabratrancem MUDr. Kraicze byl Milan Rastislav Štefánik. Jejich společným předkem je ev. farář v Sobotišti Ján Šulek, opět silně národnostně uvědomělý.

Jan Bohuslav Kraicz začal studovat Gymna-

sium ve Valašském Meziříčí a v roce 1888 zde složil maturitu. Téhož roku se dal zapsat na lékařskou fakultu. Příchod do Prahy mu otevřel kromě světa lékařství i svět politiky a politického zápasu, kterému Kraicz zcela propadl. Navázal pevné přátelské pouto se studentem medicíny Ivanem Hálkem, synem básníka Vítězslava Háška, který později také působil na Slovensku a říkalo se mu „kysucký lékař“. Kraicz se aktivně účastnil studentského života zejména vydáváním studentských časopisů ve zcela evidentně zjitřené době. V roce 1893 vypukly v Praze protidynastické bouře, byl vyhlášen výjimečný stav a začal proces s příslušníky hnutí Omladina. Kraicz se zapojil i do sporů o Manifest české moderny. Již na přelomu let 1889-1890 došlo k osudovému seznámení J.B. Kraicze s profesorem T.G. Masarykem, které později přerostlo

v celoživotní přátelství. V roce 1899 byla v Polné zavražděna Anežka Hrušová a z vraždy byl podezírán Žid Leopold Hilsner. Náhlá ve společnosti vedla k domněnce, že se jednalo o rituální vraždu s cílem získat krev křesťanského děvčete. Masaryk veřejně vystoupil proti primitivnímu

antisemitizmu a popudil proti sobe zfanatizovanému veřejnému mínění. Kraicz a Hálek zůstali v té době jako jedni z mála Masarykovými věrnými stoupenci. Kraiczův zájem o veřejný život ale vedl k tomu, že oddaloval studium medicíny. To se mu podařilo ukončit až v roce 1902, tedy čtrnáct let po složení maturity. V roce 1905 se Kraicz přestěhoval do Valašského Meziříčí, kde začal vykonávat lékařskou praxi. I zde v poměrech maloměsta se ihned zapojil do veřejného života. Téhož roku přijel na Valašsko na dovolenou i T.G. Masaryk s rodinou. Tento pobyt předznamenal zásadním způsobem další Masarykovo politické působení a to v těsné spolupráci s MUDr. Kraiczem. V roce 1907 byly vypsané volby do vídeňské říšské rady. Masaryk přijal kandidaturu za třináct takzvaných valašských měst (některá z nich přímo k Valašsku nepatřila). Po tvrdém předvolebním boji Masaryk porazil klerikálního protikandidáta Viléma Povondru z Kroměříže a stal se poslancem. Kraicz vydával noviny „Palacký“, v nichž šířil Masarykovy myšlenky a řečeno dnešním politickým slovníkem vedl ve svém domě ve Valašském Meziříčí jeho poslaneckou kancelář. Masaryk ve své funkci poslance neklamal. K jeho největším úspěchům patří

osvobození padesáti tří neprávem obviněných Srbů a Chorvatů z velezrady, kterým hrozil trest smrti. Za svá neohrožená vystoupení se stal Masaryk miláčkem jihoslovanských národů a také respektovanou osobností u evropských politiků. To pak Masaryk zúročil v době světové války v jeho úsilí o rozbití Rakouska-Uherska. V roce 1911 byly vypsané nové volby. I do nich vstoupil Masaryk po Kraiczově boku. Vlivem úspěšné poslanecké činnosti v uplynulém období Masaryk ve stejném volebním obvodu svůj poslanecký mandát hladce obhájil. Touto volbou vykonali voliči na Valašsku čin, jehož velikost si v době voleb ještě nemohli uvědomit. Nebyla to Praha, ale tehdy chudé a zapomenuté Valašsko, které poskytlo prof. Masarykovi politický mandát a s ním i politickou legitimaci, s nimiž mohl ve světové válce za hranicemi vystupovat jako zastupce svého národa a jednat jeho jménem o jeho svobodu. Světová válka Kraicze a Masaryka rozdělila. Masaryk odešel do emigrace a Kraicz s nálepkou radikálního politika a samozřejmě Masarykova přítele musel narukovat na strážné místo v Knittelfeldu ve Štýrsku. Zde byl sběrný tábor pro válečné zajatce a Kraicz jako civilní lékař (tedy nikoliv jako voják) ošetřoval ra-

něné. Po válce došlo samozřejmě k výrazným změnám. Masaryk se stal prezidentem samostatného Československa. Kraicz byl pověřen Alicí Masarykovou, aby na Slovensku vybudoval strukturu orgánů Československého červeného kříže. Od roku 1921 začal pracovat jako ministrský rada na expozituru ministerstva zdravotnictví v Bratislavě, od roku 1923 byl jejím přednostou. Počátkem roku 1927 se dostala do vlády Hlinkova Slovenská ľudová strana a ministrem zdravotnictví byl jmenován Dr. Jozef Tiso. Ten dobře věděl, že Kraicz je Masarykův muž a znal i Kraiczovy antiklerikální postoje z minulých let. Tiso zaútočil na Kraicze ve stranickém periodiku Slováč. V mediální přestřelce Kraicze bránil například Slovenský deník a Slovenská politika. Tiso nakonec rozhodl o přeložení MUDr. Kraicze do Státního zdravotního ústavu v Praze. Kraicz tedy stejně jako jeho otec ve své době se stal nepohodlným některým politickým kruhům a musel rovněž Slovensko opustit. Brzy nato MUDr. Kraicz dne 29.4.1929 zemřel. Je pohřben na evangelickém hřbitově u Koží brány v Bratislavě.

*JUDr. Josef Kramář
Valašské Meziříčí*

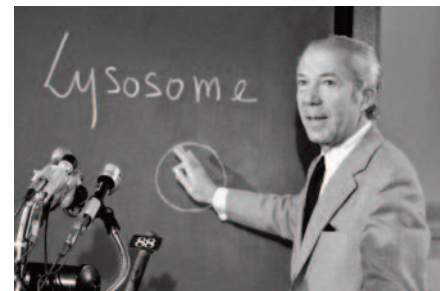
Kronika Monitoru medicíny SLS

Zomrel nositeľ Nobelovej ceny za medicínu Christian DeDuke (1917-2013)

Christian DeDuke, významný belgický vedec, objaviteľ lyzozómov a peroxizómov v bunke, sa vo veku 95 rokov pri zhoršujúcom zdravotnom stave dobrovoľne rozhodol ukončiť svoj život. Profesor DeDuke dostal v roku 1974 Nobelovu cenu spolu s ďalšími dvoma vedcami za objasnenie funkčného a štrukturálneho usporiadania bunky (lyzozóm, peroxizóm).

Christian DeDuke sa narodil 2. októbra 1917 v Thames-Ditton, blízko Londýna. Detstvo prežil v Antverpách a medicínu vyštudoval v Louvaine. Bol vynikajúcim študentom a už počas štúdia začal pracovať v laboratóriu na objasnení mechanizmu účinku inzulínu. Štúdium tejto problematiky ho tak zaujalo, že po promócií obetoval lekársku kariéru a pokračoval vo výskume. V rokoch 1946-1947 strávil 18 mesiacov v Nobelovom lekárskom inštitúte v Štokholme pod vedením nositeľa Nobelovej ceny (1955) za objavy účinkov oxidačných enzýmov Huga Theorella. Potom sa dostal na Washingtonskú Univerzitu v St. Louis do prestížneho biochemického laboratória manželov Coriiovcov. Manželia Coriiovci, absolventi nemeckej Karlovej Univerzity v Prahe, práve v tom období dostali Nobelovu cenu za objasnenie katalytickej premeny glykogénu. Po krátkom pobyte u Coriiovcov sa vrátil späť do Louvainu, kde založil výskumné laboratórium a pokračoval v začatej práci o účinkoch inzulínu. Vtedy ešte netušil, že náhoda

zmení smer jeho výskumu a že sa mu podarí odhaliť doposiaľ nepoznané organely v bunke. Úvodom k histórii týchto objavov je potrebné pripomenúť, že v 40. rokoch minulého storočia napriek pomerne veľkému pokroku v biochémií ostávala fyziológia bunky a morfológia jej subcelulárnych štruktúr neznáma. Skoro simultánne sa výskum v tejto oblasti sústredil na zdokonaľovanie elektrónovej mikroskopie a využitie frakčnej centrifugácie. Technika ultracentrifugácie bola pôvodne vyvinutá na stanovenie molekulovej hmotnosti makromolekúl. Albert Claude ako prvý použil túto metódu na separáciu bunkových organel. Po separácii bolo možné analyzovať chemické zloženie a metabolickú aktivitu bunkových frakcií. DeDuke pri použití frakčnej centrifugácie zistil nerovnomernú koncentráciu enzýmu kyslej fosfatázy v jednotlivých frakciách. Toto náhodné pozorovanie „latencie“ kyslej fosfatázy ho mimoriadne zaujalo a snažil sa ho objasniť. V krátkom čase DeDuke dokázal, že latencia kyslej fosfatázy bola spôsobená jej sekvenciou za membránou, čo bránilo jej prístupu do substrátu. Opakovanými meraniami dospel k poznaniu, že tzv. latencia je podmienená obkolesujúcou subcelulárnou štruktúrou, v ktorej sa tento enzým nachádza. Pretože dovtedy nebolo nič podobné opísané, uvedomil si, že dospel k výnimočnému pozorovaniu a začal tento problém intenzívne skúmať. Dokonca za-

nechal celý svoj predošlý výskum mechanizmu účinku inzulínu. Záhadou bolo, v ktorej subcelulárnej časti bola kyslá fosfatáza sekvencovaná. Dokázal, že to nie je mitochondria ani iné dovtedy známe subcelulárne štruktúry. Po ďalších 5 rokoch intenzívneho výskumu dospel k objavu novej subcelulárnej partikuly, ktorá obsahovala kyslú fosfatázu a nazval ju lyzozóm. Neskôr objavil organelu obsahujúcu oxidázy produkujúce peroxid vodíka, ktorej dal meno peroxizóm. Spolu s profesorom DeDukem dostali Nobelovu cenu aj Albert Claude za zdokonalenie frakčnej centrifugácie a George Emil Palade, ktorý pomocou elektrónového mikroskopu objavil ribozómy, v ktorých prebieha proteosyntéza. Profesor DeDuke už v roku 1964 predpovedal možnosť liečby lyzozómových porúch: „Akákoľvek látka, ktorá vstúpi intracelulárne endocytózou pravdepodobne skončí v lyzozómech. To otvára mnoho možností vzájomnej interakcie, vrátane náhrady enzýmu“. Jeho predpoveď sa splnila a v roku 1991 sa s veľkým úspechom realizovala enzýmová substitučná liečba prvej lyzozómovej poruchy, Gaucherovej choroby.

*Doc. MUDr. V. Bzdúch, CSc.
I. detská klinika LF UK a DFNSP, Bratislava*

Predstavujeme nové knihy

P.G. Fedor-Freybergh: Prenatálne dieťa.

Psychosomatické charakteristiky prenatálneho a perinatálneho obdobia ako prostredia dieťaťa

Autorom knihy je vedec a lekár prof. MUDr. Peter G. Fedor – Freybergh, PhD., Dr.h.c. mult. Publikácia vychádza prakticky nezmenená oproti prvému vydaniu, ktoré autor napísal r. 1980 v nemeckom jazyku. K opätovnému vydaniu knihy došlo pre narastajúci záujem odbornej verejnosti o problematiku prenatálnej medicíny. Obsah diela nestratil nič zo svojej aktuálnosti a predstavuje neobyčajný prínos pre slovenskú medicínsku literatúru, v ktorej sa dielo podobného charakteru dosiaľ neobjavilo. Čitateľ v publikácii nájde základné myšlienky, smery a vízie rozvoja prenatálnej a perinatálnej psychológie a medicíny. Autor ako prvý na svete použil pojem „prenatálne dieťa“ a túto publikáciu možno považovať za jeho myšlienkový a argumentačný obsah. Prostredníctvom vedeckých argumentov z oblasti medicíny, gynekológie, psychológie, endokrinológie, psychoneuroimunológie a neurovied nám ponúka unikátny pohľad na prenatálne obdobie ľudského života. V priebehu tehotenstva predstavuje prostredie matrice a vyvíjajúceho dieťaťa unikátny ekologický systém, v ktorom sa odohrávajú kritické regulácie a procesy, počas ktorých prebieha kontinuálny „dialóg“ medzi matkou a dieťaťom na všetkých úrovniach. Dieťa už in utero spracúva podnety všetkých kvalít, ktoré sa odohrávajú v organizme matky a jej okolí a ich spracovanie je adekvátne funkčnej a štrukturálnej integrity dieťaťa. Autor zdôrazňuje, že dieťa v maternici je pre matku aj sociálnym partnerom, ktorý s ňou vedie kontinuálny dialóg prostredníctvom jedinečných „informačných kanálov“. Dieťa je teda už počas svojej prenatálnej existencie bio-

logické, psychologické, ale aj sociálne individuum, čím ľudský život nadobúda svoju jedinečnosť už od samého začiatku. Ako autor uvádza, dieťa sa v maternici učí a pripravuje na postnatálny život a cvičí adaptívne mechanizmy, ktoré sú potrebné na prežitie. Bez adaptácie nemôže prežiť a k tomu, aby sa mohlo prenatálne dieťa adaptovať, musí získať skúsenosti, k čomu potrebuje pamäť. Už v prenatálnom období života teda dochádza aj k formovaniu základných neurobehaviorálnych charakteristík jedinca, ktoré vytvárajú predpoklady pre unikátny rozvoj ľudskej mysle. Ďalšou mimoriadnou myšlienkou autora je koncepcia kontinua ľudského života. Chápe ho ako nedeliteľné kontinuum od samého počiatku až do jeho konca. Zdôrazňuje, že antropologické, psychologické a medicínske pochopenie človeka ako celku v jeho psychosomatickej jednote je možné len v jeho kontinuite, kde každý úsek života je následkom predchádzajúceho a súčasne prípravou na ďalší úsek. Prenatálnemu obdobiu života pripisuje autor kritický význam a chápe ho ako jedinečný priestor pre primárnu prevenciu somatických, psychických a sociálnych porúch v postnatálnom živote.

Knihu možno vnímať ako nevšedne inšpiratívne obohatenie poznatkov nielen pre lekárov, psychológov a vedcov, ale vlastne pre každého, koho uchvátili tajomstvá ľudského života už v jeho počiatkoch.

MUDr. Radovan Hrubý, PhD.

Predstavujeme nové knihy

Beata Mladosičová a kolektív: Kardioonkológia

Bratislava: SAP, 2012, 248 s. ISBN 978-80-8095-080-4

Na jeseň 2012 sa nám dostala do rúk dlho očakávaná monografia Kardioonkológia, ktorá vyplňa medzeru 10 rokov, ktoré uplynuli od vydania knihy L. Elbl a kol. Poškodení srdce protinádorovou liečbou. Editorka a hlavná autorka monografie doc. MUDr. Beata Mladosičová, CSc., vedúca Oddelenia klinickej patofyziológie pri ÚPF LFUK v Bratislave, sa systematicky venuje patofyziológii nádorov a patogenéze kardiologických následkov protinádorovej liečby. Je uznávanou odborníčkou v tejto oblasti doma aj v zahraničí. Takisto jej spoluautori patria k renomovaným odborníkom v oblasti patologickej fyziológie, onkológie, kardiológie, angiológie, internej medicíny, hematológie a imunológie.

Monografia je rozdelená do 19 kapitol, ktoré poskytujú komplexný pohľad na problematiku kardioonkológie. Text je logicky členený, doplnený prehľadnými tabuľkami a obrázkami. V úvodných kapitolách autori predstavujú srdce ako multiceulárny a multisignálny systém a definujú kardiotoxickú. V nasledujúcich kapitolách sa zaoberajú kardiotoxickou antracyklínov a iných klasických protinádorových farmák. Podrobne je rozobraná cieľená (biologická) liečba, ktorá predstavuje významný pokrok v liečbe malignít. Ďalšie kapitoly sú venované kardiovaskulárnym komplikáciám indukovaným tamoxifenom, aromatázovými inhibítormi a cytokínmi, radiačnému poškodeniu srdca a kardiovaskulárnym komplikáciám po transplantácii krvotvorných kmeňových buniek. Osobitná pozornosť sa venuje venóznemu tromboembolizmu a cievny mozgovým príhodám u onkologických pacientov. V ďalšej časti knihy sa autori zaoberajú diagnostickými možnosťami kardiotoxicity protinádorovej liečby, monitorovaním kardiálnej funkcie po klasickej chemoterapii, cieľenej liečbe a rádioterapii. V ostatných kapitolách autori rozoberajú liečbu najzávažnejších kardiovaskulárných ochorení u onkologických pacientov, rôzne kardiovaskulárne problémy onkologických pacientov a aj úskalia protinádorovej liečby v staršom veku. Posledná kapitola sa venuje predklinickým modelom kardiotoxicity (z hľadiska logickej stavby by mohla byť zaradená na začiatok). Za každou kapitolou je zoznam literatúry, na konci knihy je zoznam skratiek, tabuliek a obrázkov.

Monografia Kardioonkológia je vynikajúcim komplexným dielom z hľadiska teórie a klinickej praxe, ktoré zaujme všetkých čitateľov – predovšetkým kardiológov, onkológov a internistov. Vzhľadom na výbornú didaktiku sa publikácia veľmi dobre uplatní v pregraduálnom a postgraduálnom štúdiu.

Doc. MUDr. Rudolf Kohn, CSc.
Onkologický ústav sv. Alžbety, Bratislava

Rozlúčili sme sa...

S hlbokým zármutkom sme prijali správu o úmrtí našej kolegyne, pani Soni Kozákovej, vedúcej Kongresového oddelenia Slovenskej lekárskej spoločnosti, ktorá nás po ťažkej chorobe navždy opustila dňa 21.4.2013. Jej odchodom sme stratili skúsenú zamestnankyňu, ktorá takmer 36 rokov spolupracovala s odbornou medicínskou verejnosťou pri zabezpečovaní odborných vzdelávacích aktivít a trvale sa tým zapísala do histórie SLS. Budeme si ju s vďakou pripomínať.

Češť jej pamiatke!

Predstavujeme nové knihy

História univerzitnej nemocnice Louisa Pasteura v Košiciach

Koncom roka 2012 vyšla významná monografia „História Univerzitnej nemocnice Louisa Pasteura v Košiciach“ autorov prof. MUDr. Miroslava Mydlíka, DrSc., a prof. MUDr. Júliusa Vajó, DrSc. (UPJŠ: Košice, 428 s., ISBN 978-80-7097-976-1). Autori vydali hodnotnú a dobre dokumentovanú knihu o histórii Univerzitnej nemocnice Louisa Pasteura, Košickej univerzity a Lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach. Nie je ľahké získať historické podklady a ucelený pohľad z posledných storočí a zvlášť XX. storočia, kde rýchly rozvoj, vedecko-technická revolúcia, nové medicínske objavy a nové technické vymoženosti posunuli všetky medicínske disciplíny míľovými krokmi dopredu. Autori a ich spolupracovníci túto úlohu výborne zvládli aj z historického pohľadu, aj z pohľadu súčasnej medicíny.

Košice boli po stáročia významným kultúrnym, hospodárskym a politickým centrom, kde sa už od 13. storočia stretávame so špitálmi (hospital) a inými inštitúciami (chudobince) zameranými na starostlivosť o chorých a chudobných. 7.8.1660 bola potvrdená Univerzita v Košiciach – *Universitas Cassoviensis* Zlatou bulou (*bullá aurea*) uhorským kráľom a rímskym cisárom Leopoldom I., ktorý jej udelil veľké privilégia a práva. V tom čase to bola najvýchodnejšia univerzita v Európe.

Dôležitým míľnikom v historickom vývoji Štátnej nemocnice v Košiciach bol rok 1948, kedy bola v Košiciach zriadená pobočka Lekárskej fakulty Slovenskej univerzity v Bratislave. Na zriadení Lekárskej fakulty v Košiciach mali veľkú zásluhu medzi inými najmä prof. MUDr. Ján Kňazovický a doc. MUDr. Teodor Schwartz. Výučba sa začala zápisom študentov 3. a 4. ročníka (32 poslucháčov). V šk. r. 1949/50 na Lekárskej fakulte v Košiciach boli už otvorené všetky ročníky.

Prvým dekanom Lekárskej fakulty v Košiciach sa stal prof. MUDr. Ján Kňazovický. Poverenie školstva v Bratislave poverilo vedením kliník a ústavov v Košiciach týchto prednostov: Chirurgická klinika - prof. MUDr. Ján Kňazovický; Interná klinika - prim. MUDr. František Pór; Ortopedická klinika - doc. MUDr. Jaroslav Štepán; Pôrodná klinika - doc. MUDr. Teodor Schwartz; Psychiatrická klinika - doc. MUDr. Zoltán Klimó; Očná klinika - doc. MUDr. Jozef Pajtáš; Kožná klinika - doc. MUDr. Eugen Malý; Ušná klinika - doc. MUDr. Michal Sivák; Neurologická klinika - MUDr. Jaroslav Hympan; Zubná klinika - MUDr. Ernest Ružička; Detská klinika - MUDr. Ferdinand Démant; Laryngologická klinika - prim. MUDr. Michal Šuster; Ústav pre patologickú anatómiu - Dr. Igor Kutlík; Ústav pre farmakológiu - Dr. MrPh. Miłosz Lukasiwicz; Ústav pre mikrobiológiu - MUDr. Ladislav Dubay; Ústav pre súdne lekárstvo - MUDr. Jozef Lukáči.

Z hľadiska histórie Lekárskej fakulty v Košiciach bol dôležitý dátum 28.11.1959, keď bola založená

Univerzita P.J. Šafárika. Univerzita dostala meno po Pavlovi Jozefovi Šafárikovi (1795-1861), rodákovi z Kobeliarova (okres Rožňava), významnom národnom buditeľovi, básnikovi, jazykovedcovi, historikovi a národopiscovi slovenského národa. Prvým rektorom UPJŠ bol prof., MUDr. Jozef Pajtáš.

Významnou udalosťou pre rozvoj LF UPJŠ bola výstavba nových objektov Fakultnej nemocnice s poliklinikou a Lekárskej fakulty, ktoré sa začali stavať r. 1966. V januári 1981 bola otvorená lôžková časť nemocnice s poliklinikou s 1107 posteľami s architektonicky dominujúcim objektom nemocničného monobloku s dvadsiatimi podlažiami. R. 1984 bol otvorený aj blok teoretických kateder Lekárskej fakulty. V nových priestoroch sa vytvorili mimoriadne vhodné podmienky na moderné formy výučbového procesu študentov LF ako aj postgraduálnych foriem štúdia pre lekárov. Pre všetky kliniky v nových priestorových podmienkach vznikli výborné možnosti ich ďalšieho rozvoja, z čoho najviac profitovali pacienti.

Nová Univerzitná nemocnica L. Pasteura (Trieda SNP 1) v Košiciach umožnila široký rozvoj jednotlivých kliník, oddelení a ústavov paraklinických a teoretických, čo sa prejavilo rozvojom vedecko-výskumnej a liečebno-preventívnej činnosti. Univerzitná nemocnica L. Pasteura a LF UPJŠ v Košiciach vychovala množstvo vysoko erudovaných odborníkov a vedcov uznávaných doma i v zahraničí prakticky zo všetkých medicínskych odborov na jednotlivých klinikách a ústavoch v Košiciach. Bohatú činnosť jednotlivých kliník a ústavov LF UPJŠ podrobne opísali v monografii hlavní autori prof. Mydlík a prof. Vajó. Spomeniem len niektoré veľké kliniky Univerzitnej nemocnice v Košiciach: internú a chirurgickú.

Históriu internej kliniky podrobne analyzuje prof. Mydlík. Zakladateľom a prvým prednostom Internej kliniky a vedúcim Katedry vnútorného lekárstva na novozaloženej Lekárskej fakulte v Košiciach sa stal prof. MUDr. František Pór. Okrem vedecko-výskumnej činnosti sa venoval budovaniu ďalších odborov vnútorného lekárstva na Internej klinike v Košiciach (kardiológii, nefrológii, hematológii, reumatológii, gastroenterológii a iným). Treba zdôrazniť, že prof. Pór vytvoril na východnom Slovensku internistickú školu v pravom slova zmysle. Z jeho žiakov sa 3 stali doktormi lekárskeho vied (M. Takáč, M. Mydlík, J. Kollár), 7 profesormi vnútorného lekárstva (M. Takáč, P. Schweitzer, G. Matejíčková, M. Mydlík, M. Tajtková, B. Bohuš, J. Zimáček) a 13 docentmi vnútorného lekárstva (E. Neubauer, J. Burger, J. Orčo, B. Gomboš, T. Hildebrand, F. Mikuš, M. Bilčíková, L. Benický, J. Kollár, J. Mechír, J. Mriňák, M. Torma, J. Štubňa), 7 prednostami interných kliník (M. Takáč, G. Matejíčková, J. Mriňák, M. Torma, J. Mechír, T. Hildebrand, M. Mydlík).

Zaujímavá a bohatá je tiež história Chirurgickej kliniky v Košiciach. Prvým primárom novovytvorených Štátnej nemocnice a súčasne aj jej riaditeľom sa stal MUDr. Jozef Uram, žiak prof. Herczla z Nemocnice Sv. Rocha v Budapešti. R. 1929 primárom už vtedy 192-posteľového chirurgického oddelenia Štátnej nemocnice v Košiciach (najväčšieho chirurgického oddelenia na Slovensku) sa stal prof. MUDr. Ján Kňazovický, odchovanec prof. MUDr. S. Kostlivého z LF UK v Bratislave. Prof. Kňazovický bol odborne vyspelý chirurg, vedecký pracovník a vysokoškolský učiteľ. Počas okupácie Košíc od roku 1938 krátku dobu vykonával funkciu primára chirurgického oddelenia MUDr. Ladislav Nemessányi, po ňom profesor chirurgie MUDr. Alexander Lumniczer, dobre známy ako úspešný športový strelec a účastník olympiády v Paríži (1924). U prof. Lumniczera pracoval aj MUDr. Vojtech Farkaš, neskorší primár chirurgického oddelenia v Rožňave a krajský chirurg v Košickom kraji. Po skončení druhej svetovej vojny sa primárom chirurgického oddelenia v Košiciach stal prof. Pavol Šteiner, ktorý sa vrátil z Londýna. 30.8.1946 sa prof. Kňazovický vrátil z Martina do Košíc a prof. Šteiner nastúpil do Martina (miesta si vymenili). Prof. MUDr. Šteiner, DrSc., sa stal v Martine prvým prednostom Katedry chirurgických disciplín a šéfom chirurgickej kliniky Ústavu pre ďalšie vzdelávanie lekárov a farmaceutov v Martine a neskôr aj zakladateľom LF UK v Martine. Prof. Kňazovický v Košiciach rozvíjal modernú chirurgiu, mal výborné organizačné schopnosti, zastával funkciu primára chirurgického oddelenia a zároveň aj riaditeľa Štátnej nemocnice v Košiciach. Chirurgická klinika LF v Košiciach bola zriadená na báze chirurgického oddelenia Štátnej nemocnice a jej prednostom sa 1.9.1948 stal prof. Kňazovický, ktorý bol súčasne aj prvým dekanom LF v Košiciach. Prof. Kňazovický založil vedecké laboratórium pri chirurgickej klinike. Laboratórium sa zameriavalo na transplantáciu tkanív a orgánov, reverzibilitu ischémie orgánov, implantáciu cievnych štepov, zmeny vnútorného prostredia a na metabolizmus bielkovín. Doc. MUDr. E. Matejíček sa zameriaval na revaskularizáciu myokardu a ako prvý lekár na Slovensku dosiahol r. 1960 vedeckú hodnotu doktora lekárskeho vied. Veľmi úspešná bola vedecká činnosť laboratória a spolupráca s n.p. Imuna Šarišské Michalany, o ktorú sa zaslúžil doc. MUDr. J. Andrašina. Táto spolupráca umožnila vyriešiť výrobu, klinicky preskúšať a overiť účinnosť ľudského albumínu, plazmínu, fibrínu, gamaglobulínu, tetanického anatoxínu a ďalších preparátov. Vo vedeckom laboratóriu sa uskutočnili prvé experimentálne transplantácie orgánov (obličiek a srdca) v bývalej ČSSR. Od r. 1965 došlo k zlúčeniu vedeckého laboratória chirurgickej kliniky s vedeckými laboratóriami ostatných kliník a k vzniku Ústavu experimentálnej medicíny UPJŠ, vedúci prof. MUDr. E. Matejíček, DrSc. Po odchode prof. MUDr. J. Kňazovického do dôchodku bol na základe výberového konania r. 1965 do funkcie prednostu chirurgickej kliniky v Košiciach menovaný prof. MUDr. Emil Matejíček, ktorý vykonával aj funkciu rektora UPJŠ (1964-1969) a funkciu mi-

nistra zdravotníctva SSR (1972-1986). R. 1974 bol odovzdaný do užívania nový chirurgický monoblok s 225 lôžkami, čo prispelo ku skvalitneniu liečebno-preventívnej starostlivosti. Vďaka angažovanosti prof. MUDr. E. Matejíčka, DrSc., ktorý sa z pozície ministra zdravotníctva významne zaslúžil o výstavbu nových nemocničných a fakultných objektov, bola 21.12.1973 na Triede SNP 1 otvorená poliklinika – prvá časť novej FNŠP. Lôžková časť bola slávnostne otvorená 26.1.1981. V septembri 1984 bol otvorený blok A teoretických ústavov. Hlavné objekty LF UPJŠ sú umiestnené v dvoch budovách – v 12-podlažnom bloku A a v 9-podlažnom bloku B, ktoré sú komunikačne prepojené s pracoviskami FN. V bloku A sú umiestnené teoretické ústavy, dekanát LF a riaditeľstvo FNŠP. Výučbová časť je centralizovaná v dolných troch podlažiach budovy a stavebne nadväzuje na aulu pre 800 poslucháčov, 4 posluchárne pre 200 poslucháčov, 2 posluchárne pre 100 poslucháčov a dve seminárne miestnosti pre 50 osôb. Lôžková časť NŠP má 1107 postelí. Umiestnená je v dominiujúcej časti nemocničného monobloku. Zriadením týchto súčastí LF UPJŠ a FN sa vytvorili vhodné podmienky na realizáciu nielen vedecko-výskumných činností, ale aj spoločnej vedecko-výskumnej základne teoretických, predklinických, paraklinických a klinických odborov a to v priamej nadväznosti na liečebno-preventívne a pedagogické činnosti. V nových priestoroch sa vytvorili mimoriadne vhodné podmienky na moderné formy výučby medikov a zabezpečenie postgraduálnych foriem štúdia pre lekárov.

V Univerzitnej nemocnici L. Pasteura v Košiciach (Trieda SNP 1) je 14 kliník, 8 oddelení spoločných

vyšetrovacích a liečebných zložiek a 14 poliklinických oddelení. Na Rastislavovej ul. 43 (dolná nemocnica) je 11 kliník, 15 oddelení a 7 oddelení spoločných vyšetrovacích a liečebných zložiek a stanica rýchlej zdravotnej pomoci. Po odsťahovaní Chirurgickej kliniky z Rastislavovej 43 do nových priestorov na Triede SNP 1 (1982) sa v priestoroch chirurgického monobloku na Rastislavovej zriadila Klinika detskej chirurgie a jej prednostom sa stal doc. MUDr. Jozef Andrašina, CSC. Neskôr sa premenovala na II. chirurgickú kliniku so zameraním na hrudnú chirurgiu a všeobecnú chirurgiu a jej prednostom sa stal prof. MUDr. Július Vajó, DrSc. Prof. Vajó bol hlavným odborníkom MZ pre chirurgiu a zároveň aj prorektorom UPJŠ v Košiciach (1996–2005). Venoval sa hrudnej, cievnnej a všeobecnej chirurgii. Po odchode do dôchodku (2005) bol za prednostu II. chirurgickej kliniky menovaný doc. MUDr. Jozef Belák, PhD.

I. chirurgická klinika LF UPJŠ pôsobila od r. 1982 v nových priestoroch a mala 158 lôžok. Po odchode prof. Matejíčka do dôchodku bol do funkcie jej prednostu menovaný prof. J. Bober, CSC. (1990). Po odchode prof. Bobera do dôchodku sa stal novým prednostom prof. MUDr. Jozef Radoňák, CSC. (2008).

Veľkým pokrokom bolo zriadenie Oddelenia kardiouchirurgie a cievnnej chirurgie v Košiciach. Prvým primárom kardiouchirurgického oddelenia bol MUDr. Vasil Čorňák. Kardiouchirurgické oddelenie Kardiocentra bolo otvorené v októbri 1997 a prvá operácia srdca bola vykonaná 22.10.1997 v ECC – sutúra defektu predsieňového septa. Od januára 2002 pôsobil ako primár kardiouchirurgie MUDr. M. Hulman, ktorý prišiel z Bratislavy. Po od-

chode prim. Hulmana späť na bratislavskú kardiouchirurgiu sa v júli 2007 stal primárom oddelenia MUDr. František Sabol. Významným medzníkom je 2.3.2009, keď bola založená Klinika srdcovej chirurgie LF UPJŠ a VÚSCH, a.s., ako prvá klinika srdcovej chirurgie na Slovensku v rámci lekárskech fakúlt, prednosta MUDr. František Sabol, PhD. V súčasnosti má v modernej budove (Ondavská 8) 34 lôžok a 4 operačné sály. Moderné priestory so špičkovým prístrojovým vybavením spĺňajú aj tie najprísnejšie kritériá špičkovej kardiouchirurgie. Už r. 2010 tu bolo vykonaných 1047 operácií srdca.

Prednostkou Kliniky cievnnej chirurgie LF UPJŠ je prof. MUDr. Mária Frankovičová, PhD., ktorá 16.1.2011 získala prestížne ocenenie Krištáľové krídlo za rozvoj cievnnej chirurgie, mikrochirurgie a transplantačnej chirurgie ako prvá profesorka chirurgie v dejinách slovenskej medicíny. Klinika má 15 lôžok a 4 lôžka JIS vybavené modernou monitorovacou technikou. Na klinike bolo r. 2011 vykonaných 1207 cievnnych operácií. Pracovisko je akreditované MZ SR v cievnnej chirurgii od 12. 8. 2008 a na jar 2010 sa na klinike po prvýkrát konali atestačné skúšky z cievnnej chirurgie.

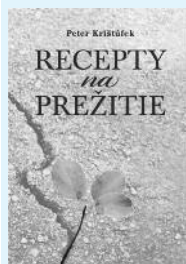
Záverom chcem pripomenúť, že ku Košiciam a zvlášť k LF UPJŠ mám veľmi pozitívny vzťah, kde som ukončil svoje medicínske štúdium (1954–1960) a moja alma mater významne ovplyvnila moje medicínske zameranie chirurgickým smerom. Prajem LF UPJŠ a Univerzitnej nemocnici L. Pasteura ďalší rozkvet a veľa úspechov v ďalšej činnosti.

Prof. MUDr. Július Mazuch, DrSc.
Chirurgická klinika JLF UK a UNM v Martine

Predstavujeme nové knihy

Peter Krištúfek: Recepty na prežitie.

Bratislava: Príroda, 2013

V dnešnom uponáhľanom svete, ktorý už dávno stratil svoje ideály a v ktorom sa pomaly strácame aj my, je mimoriadne dôležité nájsť ostrovček istoty, ľudskosti, pomenovanie toho, čo nás obchádza a čerstvý závan vzduchu, ktorý sa dá nielen dýchať, ale je aj osviežením ducha. Takto by som jednou vetou predstavil knižočku, ktorú všetci dôverne poznáme ešte pred jej zverejnením, pretože obsahuje súbor úvodníkov nášho časopisu Monitor medicíny SLS. Každý úvodník je samostatným dielom, jeho obsahom je život, myšlienka, ktorá si zasluhuje našu pozornosť, je skutočnosťou, v ktorej žijeme a má literárny rozmer. Súbor úvodníkov získava ďalší rozmer. Je to komplexný pohľad na to, čo sme žili a riešili – a dnes je možno (malo by byť) doriešené. Je to

sumár našej práce. Reprezentuje nás človek, ktorý žije v tejto spoločnosti, ktorý dôverne pozná život s jeho radostami i strastami, ktorý riadi najväčšiu odbornú lekársku spoločnosť a sám ako lekár pozná medicínu i pacienta, zložitosti poskytovania zdravotnej starostlivosti i úskalia celoživotného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov. Pozná bolesti pacienta i spoločnosti z oboch strán. Autor ako prezident odbornej spoločnosti nastoľuje riešenia tých najzávažnejších otázok a na druhej strane ponúka priamočiare zrozumiteľné a jasné riešenia človeka - občana tejto krajiny, ktorých logika a jednoduchosť sú zároveň ich zdôvodnením. Toto videnie už mnohí stratili (politici iste), mnohí ho nikdy nemali, ale práve toto videnie je diagnózou našej doby a návodom na jej liečbu a prevenciu ďalšieho tápania. Skutočnosť, že pozitívne ohlasy našich čitateľov na úvodníky v Monitore viedli autora k vydaniu tejto zbierky, je potvrdením napísaného.

MUDr. E. Rovenský, pneumológ, v závere knižky píše (vyberám): Dobrý vtíp netreba komentovať. Domnievam sa, že podobne je to aj s mozaikou tejto Petrovej tvorby. Každý článok je niečím originálnym – témou, vtípom, cieľnou iróniou, trefným postrehom, guidelinom (odporúčením), ako robiť veci správne - či aspoň lepšie a bezbolestnejšie.

Čo je však pre každú sentenciu, pasáž či celý

článok charakteristické, je Petrova vlastná myšlienka, citlivá úvaha, jasný postoj k veci a v neposlednom rade okultné alebo zjavné posolstvo! Čítajme a bavme sa spolu s Petrom a tešme sa na pokračovanie!

Pripájam aj názor dr. P. Kasalovského, novinára: Zborník úvodníkov prof. MUDr. Petra Krištúfka, CSC., je akoby zrkadlovým obrazom spoločnosti a jedného z jej občanov.

Neprikrášľuje skutočnosť, nepasuje sa do funkcie „Vševedka“. Vidí svojimi očami a prednáša názory poplatné zdravému rozumu najobyčajnejšieho občana. Autor sa však vyhýba absolutizácii vlastných názorov ako jediných právd. Za všetkým hľadá (a nachádza) človeka a jeho kvalitu. Po prečítaní už niekoľkých úvodníkov sa človek mení na mierneho optimistu a za takúto šancu sa treba autorovi pokloniť.

Záverom nielen podčiarkujem slová citovaných profesionálov, ale vyslovujem aj presvedčenie, že sa črtá nová tradícia, ktorá bude pokračovať v ďalších aktuálnych úvodníkoch (určite) a následných knižných publikáciách (dúfam) ako svedectvo doby, ako spomienky na budúcnosť, ktoré budeme môcť porovnávať s minulosťou i budúcou skutočnosťou.

Prof. MUDr. Marián Bernadič, CSC.
Odborný redaktor Monitoru medicíny SLS

Predstavujeme nové knihy

Boris Krahulec, Ľudovít Gašpar, Viera Štvrtinová a kol.: Manažment pacienta so syndrómom diabetickej nohy

Bratislava: VEDA, Vydavateľstvo SAV, 2013, 400 s. ISBN 978-80-224-1293-3

Kniha „Manažment pacienta so syndrómom diabetickej nohy“ od autorov doc. Boris Krahulec, doc. Ľudovít Gašpar a prof. Viera Štvrtinová a kol. je rozsiahle monotematické dielo, ktoré prináša teoretické a praktické klinické poznatky o syndróme diabetickej nohy (SDN) v kontexte najnovších poznatkov. Napísanie knihy je zavŕšením viac ako 20-ročnej činnosti Ambulancie pre diabeticke nohy pri II. internej klinike LF UK a UNB. Autori teoretické poznatky dokladajú vlastnými klinickými pozorovaniami a skúsenosťami. Kniha je koncipovaná komplexne – od anatómie dolnej končatiny (Kubíková), cez definíciu SDN, epidemiológiu, etiopatogenézu a klinické prejavy a základy podiatrie (Krahulec a Štrbová). II. interná klinika LF UK udáva trend a vývoj modernej podiatrie na Slovensku a spolupracuje so špičkovými podiatrickými pracoviskami aj v ČR. Preto autori navrhujú aj komplexný manažment pacienta so SDN a ka-

pitolu dopĺňajú vlastnými výsledkami aplikovaného výskumu v tejto oblasti. Prezentácia vlastných výsledkov obohacuje a podstatne rozširuje záber knihy a dáva jej rámec vedeckej monografie. Autori niektoré kapitoly koncipujú ako vedecké state v odborných časopisoch (výsledky, diskusia, literatúra). Ďalšie kapitoly prinášajú pohľad viacerých zúčastnených odborníkov na SDN – predovšetkým diabetológa (Krahulec), zdravotnej sestry (Níznerová), angiológa (Štvrtinová), radiológa (Javorka a Mižičková), neurológa (Kučera), dermatológa (Šimaljaková), chirurga (Vrtík a Čambal), infekcií (Krahulec a Štrbová). Včlenená je aj kapitola transkutánnej oxymetrie a diagnostiky SDN (Gašpar). Záver knihy tvoria kapitoly, ktoré sa venujú liečbe SDN (Vrtík a Čambal), psychologickému prístupu k pacientovi (Fülleová), protetickej liečbe (Palmaj a spol.) a rehabilitácii pacientov (Hornáček).

Kniha je výborne polygraficky spracovaná, farebné obrázky a množstvo tabuliek je včlenených priamo do textu. V závere kapitoly je bohatá odporučená literatúra, kde možno nájsť aj vlastné publikácie autorov. Je na škodu, že v závere nie je vecný index, ktorý k takémuto formátu vedeckej monografie určite patrí.

Hlavnému editorovi a autorovi doc. Krahulcovi sa spolu so spolupracovníkmi podarilo splniť neľahkú úlohu, spracovať náročnú problematiku SDN do ucelenej monografie, ktorá je prehľadná, aktuálna, inštruktívna, edukačná a čitateľa zaujme na prvé nazretie. Netreba zdôrazňovať, že ide o prvú takto spracovanú monografiu venovanú SDN na Slovensku. Dielo je už teraz významným obohatením diabetologickej spisby. Odporúčam knihu do pozornosti nielen špecialistov diabetológov na všetkých stupňoch, ale aj všeobecných lekárov a vôbec všetkých lekárov, ktorí sa s touto problematikou vo svojej klinickej praxi stretávajú. Kniha môže byť cenným zdrojom informácií aj pregraduálnom a postgraduálnom vzdelávaní – či už medikov alebo lekárov. V neposlednom rade je dôležitým študijným zdrojom aj pre diabetologické sestry, ktoré sa o týchto pacientov na lôžkových oddeleniach starajú.

Prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc.
Prednosta Ústavu patologickej fyziológie
LF UK v Bratislave

Predstavujeme nové knihy

P. Beňo, D. Tarcsiová, S. Capíková: Komunikácia so sluchovo postihnutými v zdravotníctve a sociálnej práci

Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2012. 182 s. ISBN 978-80-8082-510-2

Osoby so sluchovým postihnutím tvoria skupinu populácie, ktorá má svoje sociálne, kultúrne a jazykové špecifiká. Efektívna komunikácia so sluchovo postihnutými osobami si vyžaduje poznanie týchto špecifik a osobitné komunikačné zručnosti a schopnosti, ktorým sa treba učiť. Od pracovníkov pomáhajúcich profesií sa očakáva, že ovládajú zásady komunikácie so sluchovo postihnutými pacientmi /klientmi. V praxi však táto komunikácia často zlyhá. Je preto potrebné oceniť prínos prezentovanej publikácie, ktorá výrazne prispieva k zvýšeniu povedomia o tejto problematike a sprostredkúva poznatky potrebné k efektívnej komunikácii so sluchovo postihnutými.

Tematicky je publikácia rozdelená na tri časti. Prvá časť je venovaná právnym súvislostiam poskytovania zdravotnej starostlivosti pacientom

s postihnutím sluchu. S. Capíková zdôrazňuje, že pacient so sluchovým postihnutím má rovnaké práva a povinnosti ako ostatní pacienti a súčasne ako príslušník špecifickej sociálnej skupiny je nositeľom menšinových práv. Autorka prináša komplexný prehľad a výklad právnych predpisov z rôznych oblastí upravujúcich tieto práva, do pozornosti dáva aj medzinárodné dokumenty. Samostatná kapitola je venovaná uplatňovaniu zásady rovnakého zaobchádzania u pacienta s postihnutím sluchu, ktorý sa z dôvodu svojho postihnutia často stáva obeťou diskriminácie pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Táto diskriminácia v zmysle nefunkčnej komunikácie sa týka najmä práva na poskytovanie informácií. Nepočujúce osoby majú vo verejnom styku zo zákona právo na tlmočníka posunkovej reči. V publikácii je komentovaný

výklad tohto zákona vo vzťahu k poskytovaní zdravotnej a sociálnej starostlivosti. V závere autorka formuluje rad odporúčaní, nastoľuje tiež otázky „dobrej organizačnej kultúry“ v zdravotníckych zariadeniach.

Anatómii a fyziológii sluchového orgánu, ale aj medicínskym a neurofyziologickým aspektom a typológii sluchového postihnutia sú venované prvé kapitoly druhej časti publikácie, ktoré sú podľa D. Tarcsiovej dôležité pre porozumenie straty sluchu a jej dôsledkov. Pre efektívnu komunikáciu v zdravotníctve a sociálnej práci je nevyhnutné, aby pracovníci vedeli, akú formu komunikácie používa pacient/klient so sluchovým postihnutím a zabezpečili mu podmienky pre jej úspešnú realizáciu. To si vyžaduje poznatky o špecifikách a charakteristikách primárnych (písma, hovorený jazyk, posunkový jazyk resp. slovenský posunkový jazyk) a sekundárnych komunikačných foriem (posunková slovenčina, prstové znaky, odzeralie), ktoré nám približuje autorka v ďalších kapitolách. Nezapustiteľné miesto v komunikácii sluchovo postihnutých má neverbálna komunikácia. Dôležitú úlohu pri prekonávaní komunikačnej bariéry majú kompenzačné pomôcky a využívanie personálnej podpory tlmočníkov a osobných asistentov. Dostupnosť tlmočnických služieb pre nepočujúcich a ich financovanie však ostáva podľa autorky stále problematické.

V poslednej časti publikácie sa P. Beňo, ktorý sa sám ako nepočujúci vedec a pedagóg stretáva s rôznymi bariérami, ktoré sluchové postihnutie prináša, zameriava na problematiku komunikačných zručností u pracovníkov v zdravotníctve a sociálnej práci. Nedostatok komunikačných zručností u pracovníkov pomáhajúcich profesií má za následok vznik komunikačnej bariéry, s ktorou sa sluchovo postihnutí pacienti často stretávajú. Toto potvrdzujú aj ich publikované výpovede a výsledky autorovho prieskumu prezentované v závere publikácie. P. Beňo zároveň uvádza zásady úspešnej komunikácie so slu-

chovo postihnutými pacientmi, ako aj možnosti prekonávania komunikačných bariér v praxi (ambulancia prvého kontaktu, objednávanie cez SMS, e-mail, prítomnosť tlmočníka, informovanie písomnou formou).

Publikácia je zdrojom neoceniteľných informácií potrebných k úspešnej komunikácii so sluchovo postihnutými pacientmi/klientmi v zdravotníctve a sociálnej práci, ktoré možno využiť pri vzdelávaní aj v praxi pracovníkov pomáhajúcich profesií. Publikácia približuje problematiku komunikácie s pacientmi s postihnutím sluchu aj širokej odbornej a laickej verejnosti. Prínosom

publikácie je, že viaceré poznatky, ako napr. právne súvislosti poskytovania zdravotnej starostlivosti, zásady komunikácie, možno aplikovať aj na celú skupinu zdravotne postihnutých osôb a mnohé sa týkajú všetkých pacientov bez rozdielu.

MUDr. Michaela Kostičová, PhD., MPH
Ústav sociálneho lekárstva a lekárskej etiky
LF UK v Bratislave

Predstavujeme nové knihy

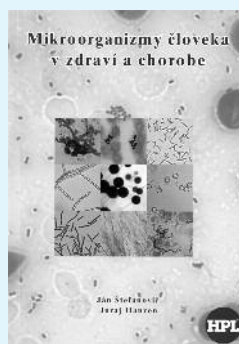
J. Štefanovič, J. Hanzen: Mikroorganizmy človeka v zdraví a chorobe

Bratislava: HPL Servis spol. s r.o., 2012, 191 strán,
ISBN 978-80-971151-0-4

Vždy, keď dostanem novú knihu, veľmi sa poteším. Osobitne, keď mi knihu venuje môj obľúbený učiteľ, dokonca učiteľ, ktorý ma skúšal mikrobiológiu, virológiu a imunológiu počas štúdia na lekárskej fakulte. Knihu prof. J. Štefanoviča a dr. Hanzena *Mikroorganizmy človeka v zdraví a chorobe* som pozorne prečítal v prázdninovom čase a nebolo to vôbec „prázdňinové“ čítanie. Autori s nadhľadom uvádzajú širšie i celkom detailné, známe i najnovšie súvislosti o pôsobení mikroorganizmov na svet ako taký a osobitne na ľudský organizmus. Nie sú to len ochorenia, ktoré autori vymenúvajú, sú to aj mnohé pozitívne, dokonca nevyhnutné vplyvy mikroorganizmov na človeka. Mikroorganizmy sú dôležitou súčasťou ekologického vzťahu, v ktorom sa mikroorganizmy a človek nachádzajú v spoločnom prostredí, ktoré spoločne nielen naplňujú, ale aj vytvárajú. S dielom prof. J. Štefanoviča som sa desaťročia stretával na lekárskej fakulte od mikrobiológie, cez virológiu až po vznikajúcu imunológiu. Tento záber vypovedá o vklade akademika Štefanoviča do medicíny. Prof. Štefanovič dokáže vo svojich učebniciach integrovať nové poznatky do systému, vie ich podávať ako skúsený pedagóg spôsobom, ktorý akceptujú nielen študenti, ale aj učitelia iných odborov. V jeho podaní sa mikrobiológia mení na síce zložitý, ale zákonitý systém, v ktorom sa objavujú mikroeologické vzťahy mikroroganizmov a človeka žijúceho v určitom prostredí na prospech udržania zdravia.

Autorský kolektív si vytýčil náročnú úlohu - „predstaviť“ interakcie mikroorganizmov s pro-

stredím ako ekologické, vyvážené a prospešné. Dnes možno jednoznačne konštatovať, že postnatálny život človeka bez prítomnosti mikroorganizmov nie je možný. Mikroorganizmy sú zodpovedné za selekciu, genetický polymorfizmus, proliferáciu buniek, expresiu geneticky determinovaných vlastností a za funkčnosť jednotlivých systémov ľudského tela. Mikrobiológiu autori pretavujú z jej vedeckej podstaty do jej praktickej zrozumiteľnej podoby nielen pre študentov, ale pre všetkých, ktorí sa s ňou vo svojej práci stretávajú. Autori prejavili schopnosť skúsených vysokoškolských pedagógov a najzložitejšie vzťahy uvádzajú v ich prirodzených súvislostiach a základnom význame, prezentujú mikrobiológiu v kontexte základných poznatkov súčasnej teoretickej a klinickej medicíny. Prezentované dielo obsahuje základné informácie o mikroekológii človeka, mikrobiocenóze, autochtonnom osídlení organizmu a regulácii kolonizácie človeka mikroorganizmami. V stručnosti predstavujú imunitné a fyziologické mechanizmy človeka ako základ obranyschopnosti, látky s protimikrobiálnym účinkom. V ďalších kapitolách sú na báze analýzy vzťahov medzi mikroorganizmami priblížené aj princípy ich rezistencie proti faktorom obranyschopnosti histiteľa. Veľmi podrobná a užitočná je časť o osídlení orgánov a systémov ľudského tela mikroorganizmami (koža, dutiny, GIT, respiračný trakt, urogenitálny systém, KVS, nervový systém, zmysly, sepsa. Samostatné kapitoly autori venujú sexuálne prenosným infekciám, onkogenéze a civilizačným ochoreniam. Dôležitá je kapitola o bezmikróbných (germ-

free) zvieratách – informácie z gnotobiológie. Pred kapitolou mikroorganizmy a ich zložky využívané ako lieky je časť venovaná probiotikám, prebiotikám a synbiotikám. Predposlednú kapitolu tvoria otvorené otázky flóry mikroorganizmov človeka (bioterorizmus, nebezpečné kmene, enterotypy, ATB, imunosupresia). V závere autori uvádzajú taxonómiu a klasifikáciu mikroorganizmov, priónové nákazy, princípy a postupy pri izolácii, identifikácii a typizácii mikroorganizmov.

Autori predstavujú mikrobiológiu síce na malom priestore, ale s veľkou perspektívou a širokým záberom, ktorý dovoľuje spájať mikrobiológiu cez molekulárnu biológiu až k základom modernej medicíny. Stále viac sa prejavujú vplyvy životného prostredia na funkcie imunitného systému. Potvrdzuje sa význam „komunikácie“ imunitného systému so životným prostredím (častejší výskyt alergických chorôb u ľudí bez prirodzeného kontaktu so svojím životným prostredím).

Vysoko oceňujem toto dielo aj z pohľadu učiteľa, ktorý vníma snahu študenta porozumieť zákonitostiam životného prostredia a jeho vplyvu na ľudský organizmus. Som presvedčený, že táto publikácia sa stane vyhľadávaným študijným materiálom a štartovacou učebnicou pre štúdium celého radu medicínskych a biologických vedných odborov. Odporúčam prezentovanú publikáciu ako základný učebný text pre študentov medicíny, pre študentov zdravotníckych a prírodovedných, ale aj ďalších biomedicínskych študijných programov. Som presvedčený, že po učebnici siahnu radi aj stredoškolskí a vysokoškolskí učitelia, ktorí najnovšie poznatky z nej zapracujú do svojich prednášok a seminárov na osoh svojich študentov a mikrobiológie. Ešte raz ďakujem za skvelú knižku, pán profesor!

Prof. MUDr. Marián Bernadič, CSc.

Program Spolku slovenských lekárov v Bratislave

7.10.2013

Klinicko – patologickoanatomická konferencia

Predseda – Prof. MUDr. L. Danihel, PhD.

14.10.2013

Večer Spolku českých lékařů Praha na tému: Současná problematika nádorového onemocnění prsu – mezioborová spolupráce

Predseda – Prof. MUDr. R. Gürlich, CSc.

1. Gürlich R.: Úvod
2. Vedral T.: Mamologická poradna chirurgické kliniky jako součást péče o pacientky s nádorovým onemocněním prsu
3. Vedral T., Fornůsek F., Večeřová L.: Úskalí nehmotných lézí prsu z pohledu chirurga – kasuistiky
4. Večeřová L., Zemanová G.: Miniinvasivní výkony v mamodiagnostice
5. Nejedlý A.: Možnosti rekonstrukce prsu po mastektomii
6. Brychta M.: Karcinom prsu v mladém věku – kasuistiky

Program pripravila Chirurgická klinika 3. LF UK a FN Královské Vinohrady, Praha

21.10.2013

Večer Ústavu epidemiologie LFUK

Predseda – Doc. MUDr. M. Špaleková, PhD.

1. Jareková J., Bakoss P.: Leptospirozy na Slovensku
2. Výrosteková V., Rajczyová Z., Macháčková E., Guryčová D.: Kliešťami prenášané nákazy hlásené na Slovensku
3. Špaleková M., Jareková J., Kotrbancová M.: Analýza hlásených ohrození ľudí besnotou na Slovensku
4. Kocianová E., Špitalská E., Sekeyová Z.: Rickettsiázy na Slovensku

28.10.2013

Večer Kliniky plastickej chirurgie LFUK, UNB a SZU

Predseda – Doc. MUDr. J. Fedeleš, PhD.

1. Fedeleš J., Fedeleš J., Jr., Palenčár D., Payer J., Jr.: Abdominoplastika u obeznych pacientov
2. Palenčár D., Fedeleš J., Hulín I., Simonová K.: Perforátorové laloky
3. Fedeleš J., Jr., Fedeleš J., Payer J., Jr., Macho P.: Korekcia rázštepových deformít
4. Payer J., Jr., Križko M., Žiak P., Mendel M., Fedeleš J.: Prediktabilita výsledkov pri lipotransfere do pier
5. Boháč M., Trška R., Križko M., Payer J., Jr., Palenčár D., Minarovech V., Fedeleš J.: Porovnanie kvality života u pacientok s hypertrofiou prsníkov pred a po redukčnej operácii

4.11.2013

Večer I. otorinolaryngologickej kliniky LF UK a UNB: prezentácie tém doktorandského štúdia (školicelia: prof. MUDr. M. Profant, CSc., a doc. MUDr. Z. Kabátová, CSc.)

Predseda – Doc. MUDr. Z. Kabátová, CSc.

1. Šatková L.: Vplyv ventilačnej trubičky na nálež na blanke bubienka
2. Pospíšilová Z.: Využitie VEMP v diferenciálnej diagnostike závratových stavov
3. Varga L.: Genetika senzorineurálnych porúch sluchu – epidemiológia na Slovensku, možnosti a význam diagnostiky
4. Kunzo S.: Funkcia Eustachovej trubice u detí s rázštepom podnebia
5. Mačaj M.: Vplyv vakcinácie pneumokokovými vakcínami na otitídy u detí do 5 rokov na Slovensku

11.11.2013

Večer V. internej kliniky LF UK a UNB

Predseda – Prof. MUDr. J. Payer, CSc.

1. Jackuliak P., Killinger Z., Payer J.: Diabetes mellitus a osteoporóza
2. Kužma M., Kužmová Z., Zelinková Z., Killinger Z., Vaňuga P., Lazúrová I., Tomková S., Payer J.: Vplyv rastového hormónu na kvantitatívne a kvalitatívne parametre kosti
3. Šturdík I., Adamcová M., Kollerová J., Koller T., Payer J.: Hyponatriémie – incidencia a príčiny na oddelení internej medicíny
4. Dlesk A., Kamenský G., Lazúrová I., Kužma M., Payer J.: Vplyv liečby rastovým hormónom na zmenu morfológie a funkcie ľavej komory u pacientov s deficitom rastového hormónu získaného v dospelosti

18.11.2013

Večer II. gynekologicko-pôrodníckej kliniky LF UK a UNB

Predseda – Prof. MUDr. K. Holomáň, CSc.

1. Holomáň K.: Spomienka na prof. MUDr. Dušana Brucháča, CSc.
2. Gábor M., Redecha M., Jr., Križko M., Jr., Papcun P., Holomáň K.: Ultrazvukové hodnotenie nadobličiek plodu ako marker predpovedania predčasného pôrodu
3. Chuda M., Dráb M., Redecha M., Jr.: Tromboembolické komplikácie po vaginálnom pôrode a po cisárskom reze
4. Sedliaková Z., Poláčková M., Holomáň K.: Význam jazvy na maternici v manažmente tehotnosti
5. Bártošová M., Ondráš F., Zinger Ch., Pohlodek K.: Nové prognostické markery DCIS

25.11.2013

Večer Ústavu súdneho lekárstva LF UK

Predseda: Prof. MUDr. Š. Galbavý, DrSc.

1. Kuruc R., Šidlo J., Zdarilek M., Galbavý Š.: Využitie rádiologických zobrazovacích metód v súdnom lekárstve
2. Zdarilek M., Šidlo J., Kuruc R., Galbavý Š.: Fatálne následky pádov/skokov z výšky v kontexte požívania omamných a psychotropných látok
3. Rekeň V., Moravský N., Šidlo J., Galbavý Š.: Experimentálna balistika v podmienkach súdneho lekárstva v Bratislave
4. Valová M., Galbavý Š., Šidlo J.: Karbonická anhydrida IX a karcinóm ovária

Vážení pán doktor / doktorka !

Odborné večery sa konajú v Malej posluchárni NTÚ LFUK, Bratislava, Sasinkova 4, vždy v pondelok o 17,00 hodine.

Výbor Spolku v snahe zabezpečiť vhodný program na pravidelné odborné večery (január – marec 2014) si Vás dovoľuje požiadať o nahlásenie príspevkov na adresu vedeckého sekretára Spolku doc. MUDr. V. Bzdúcha, CSc. (I.detská klinika LF UK a DFNSP, Limbová 1, 833 40 Bratislava 37).

V návrhu uvedte autorov, názov prednášky alebo panelovej diskusie, ďalej pracovisko (odbornú spoločnosť) ktoré garantuje program a Vám vyhovujúci predbežný termín zaradenia prednášky, ako aj spätnú adresu a e-mail. Homepage Spolku slovenských lekárov v Bratislave: www.sslba.sk

Slovenská akreditačná rada pre kontinuálne medicínske vzdelávanie prideliť 2 kredity za účasť na odbornom večeri Spolku slovenských lekárov.

Program odborných spoločností SLS september - december 2013

SEPTEMBER 2013

Každý pondelok o 17,00 hod.

Bratislava, Malá poslucháreň NTÚ LFUK

Odborný večer Spolku slovenských lekárov v Bratislave

Kontakt: Doc. MUDr. Vladimír Bzdúch, CSc.
DFNSP I. Detská klinika
Limbová 1, 833 40 Bratislava
tel.: 02/59371103

e-mail: bzduch@gmail.com, www.sslba.sk

Organizuje Spolok slovenských lekárov v Bratislave.

september - Bratislava

VI. Makovického deň

Téma: Zdravotnícka politika

Kontakt: Doc. MUDr. Vojtech Ozorovský, CSc.
Ústav sociálneho lekárstva a lekárskej etiky LFUK
Sasinkova 2, 813 72 Bratislava 1
tel.: 02/59357616

e-mail: vojtech.ozorovsky@fmed.uniba.sk

Organizuje Slovenská spoločnosť sociálneho lekárstva v spolupráci so SZU a Slovenskou spoločnosťou pre vzdelávanie pracovníkov v zdravotníctve.

september - Bratislava

38. dni zdravotnej výchovy I. Stodolu

Téma: Aktuálne problémy v zdravotnej výchove podľa témy WHO pre rok 2012

Kontakt: Doc. MUDr. Vojtech Ozorovský, CSc.
Ústav sociálneho lekárstva a lekárskej etiky LFUK
Sasinkova 2, 813 72 Bratislava 1
tel.: 02/59357616

e-mail: vojtech.ozorovsky@fmed.uniba.sk

Organizuje Úrad verejného zdravotníctva SR v spolupráci so Slovenskou spoločnosťou sociálneho lekárstva.

september - október - Liptovský Mikuláš

11. ročník edukačného stretnutia sestier pracujúcich v diabetológii

Téma: Self-monitoring

Kontakt: Mgr. Eva Szabóová, tel.: 0907498493,
e-mail: eva.szaboova58@gmail.com

Organizuje Sekcia sestier pracujúcich v diabetológii Slovenskej spoločnosti sestier a pôrodných asistentiek.

3. september - Martin

Edukačné sympóziu z grantu spoločnosti MSD

4. september - Bratislava

Edukačné sympóziu z grantu spoločnosti MSD

Téma: O krok ďalej s medicínou dôkazov

Kontakt: Doc. MUDr. Martin Redecha, PhD.
tel.: 02/68672575
e-mail: mredecha@zmail.sk

Organizuje Slovenská gynekologicko-pôrodná spoločnosť.

4.-5. september - Lučenec

Dráhy a aktívne body na dolných končatinách

Téma: Podrobný opis a funkcie jednotlivých bodov a dráh na DK

Kontakt: MUDr. Dagmar Balková
Bernolákova 2, 984 01 Lučenec
tel.: 0904 533408
e-mail: balkovad@gmail.com

Organizuje Slovenská spoločnosť akupunktúry v spolupráci s Katedrou akupunktúry LF ÚTČM SZU.

september - Makarska, Chorvátsko

The 8th International Symposium NITRIC OXIDE: from basic regulations to lifestyle-related diseases

Téma: Cardiovascular and neuronal signalling, metabolic disorders, behavioural disorders, vascular and cardiac functions, effect of lifestyle, stress and natural products

Kontakt: RNDr. Iveta Bernatova, DrSc.
ÚNPF SAV, Sienkiewiczova 1, Bratislava
tel.: 02/32296013
e-mail: iveta.bernatova@savba.sk

Organizuje Ústav normálnej a patologickej fyziológie SAV, Bratislava v spolupráci so Slovenskou fyziologickou spoločnosťou.

10. september - Košice

Edukačné sympóziu z grantu spoločnosti MSD

11. september - Poprad

Edukačné sympóziu z grantu spoločnosti MSD

Téma: O krok ďalej s medicínou dôkazov

Kontakt: Doc. MUDr. Martin Redecha, PhD.
tel.: 02/68672575, e-mail: mredecha@zmail.sk

Organizuje Slovenská gynekologicko-pôrodná spoločnosť.

11. september - Bratislava,

MZ SR kongresová sála

3. medzinárodné vedecké a edukačné sympóziu o bioregeneračnej medicíne

Téma: Bioregeneračná medicína aplikovaná v klinickej praxi

Kontakt: Doc. MUDr. Jaroslava Wendlová, CSc.
tel.: 0948 524337
e-mail: jwendlova@mail.t-com.sk

Organizuje Slovenská spoločnosť pre bioregeneračnú medicínu v spolupráci s Richter Gedeon, s.r.o. Slovakia.

11.-13. september - Martin

45. dni posudkového lekárstva

Téma: Posudková problematika u vybraných druhov zdravotných postihnutí. Varia

Kontakt: MUDr. Veronika Majtánová
OLPČ, Sociálna poisťovňa ústredie
29. augusta 8-10, 813 66 Bratislava
tel.: 0906 173112, 0915 710017
e-mail: veronika.majtanova@socpoist.sk

MUDr. Margita Kollárová
OLPČ, Sociálna poisťovňa pobočka
Námestie SNP 4, 036 25 Martin
tel.: 043/4215113

e-mail: margita.kollarova@socpoist.sk

Organizuje Slovenská spoločnosť posudkového lekárstva v spolupráci s: Sociálna poisťovňa ústredie Bratislava, Sociálna poisťovňa, pobočka Martin.

13. september - Lučenec

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Lučenec

IV. Aliho gynekologický deň

Kontakt: MUDr. P. Bielik, PhD.
Nám. Republiky 14, 984 39 Lučenec
tel.: 047/4311630

Organizuje Spolok lekárov Lučenec.

14.-15. september - Bardejov

27. Hildebrandove bardejovské gastroenterologické dni

Téma: Deň zaujímavých gastroenterologických kazuistik. Horúce témy v gastroenterológii

Kontakt:
Emília Kurucová
Cukrová 3, 813 22 Bratislava
tel.: 02/52635603 (kl.120), fax: 02/52635611
e-mail: kurucova@sls.sk

Organizuje Slovenská gastroenterologická spoločnosť.

17. september - Nitra

Edukačné sympóziu z grantu spoločnosti MSD

Téma: O krok ďalej s medicínou dôkazov

Kontakt: Doc. MUDr. Martin Redecha, PhD.
tel.: 02/68672575, e-mail: mredecha@zmail.sk

Organizuje Slovenská gynekologicko-pôrodná spoločnosť.

18. september - Martin

Vedecko-odborná schôdza Spolku lekárov Martin

Téma: Kazuistiky

Kontakt: Prof. MUDr. Mária Szilágyiová, CSc.
KlaCM UNM a JLF UK, Martin
tel.: 043/4203223

Organizuje Spolok lekárov Martin, Klinika infektológie a cestovnej medicíny UNM.

18. september - Dolný Kubín

Veľká zasadačka DONsP

Odborné vzdelávacie podujatie Spolku lekárov Orava

Téma: Gynekologické oddelenie.

Kontakt: MUDr. Drahomíra Blahová
DONsP, Dolný Kubín
e-mail: sekretarslo@gmail.com

Organizuje Spolok lekárov Orava.

19. september - Lučenec

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Lučenec

Téma: III. DKL SZU. Varia.

Kontakt: Prof. MUDr. Kralinský, PhD.
Nám. Republiky 14, 984 39 Lučenec
tel.: 047/4311485

Organizuje Spolok lekárov Lučenec.

19. september - Michalovce**Veľká zasadačka NSP Š. Kukuru, a.s.****Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Michalovce**

Téma: Infekčné oddelenie.

Kontakt: MUDr. Dana Jurečková
Špitálska 2, 071 01 Michalovce
tel.: 056/6416370
e-mail: jureckovad@gmail.com

Organizuje Spolok lekárov Michalovce v spolupráci s: RLK Košice.

20. september - Bratislava**VITA NOVA 3. ročník medzinárodného biénale reprodukčnej medicíny**

Téma: Problematika liečby infertility

Kontakt: MUDr. Peter Harbulák, PhD.
tel.: 02/50102900, e-mail: gyn-fiv@gyn-fiv.sk

Organizuje Slovenská gynekologicko-pôrodná spoločnosť v spolupráci s: GYN-FIV, s.r.o., Centrum pre gynekológiu a asistovanú reprodukciu.

20. – 21. september - Staré Hory**Doškoľovacie a rekreačné zariadenie SP****28. celoštátna konferencia Spoločnosti dorastového lekárstva SLS s medzinárodnou účasťou**

Téma: Imunológia, alergológia, pneumológia. Varia

Kontakt: Doc. MUDr. Katarína Furková, CSc., mim.prof.
tel.: 02/68672677,
e-mail: katedrapediatric@gmail.com
Ing. Helena Šurinová
Samedí, s.r.o., Stromová 13, 831 01 Bratislava
tel.: 02/55647247, 0910 230209
e-mail: surinova@samedí.sk

Organizuje Slovenská spoločnosť dorastového lekárstva v spolupráci s Lekárskou fakultou SZU, Samedí, s.r.o.

20.-22. september - Sielnica**Hematologická konferencia 2013**

Téma: Myelodysplastické a myeloproliferatívne ochorenia, mnohopočetný myelóm-diagnostika a liečba.

Kontakt: MUDr. Igor Vico, Rowex, s.r.o.
Hlaváčikova 39, 841 05 Bratislava
tel.: 02/64461470, e-mail: rowex@rowex.sk

Organizuje Slovenská hematologická a transfuziologická spoločnosť.

20.-22. september - Bardejovské kúpele**Dni praktickej obezitológie 2013**

Téma: Diagnostika, liečba, prevencia obezity. Zdravá výživa a najnovšie trendy v terapii obezity

Kontakt: Doc. MUDr. Mária Belovičová, PhD.
tel.: 0917 605486
MUDr. Peter Marko, MPH
tel.: 0905 840000
MUDr. Ivan Majerčák
tel.: 0905 615901, tel.: 054/4773402
e-mail: mriab9@gmail.com

Organizuje Slovenská spoločnosť všeobecného lekárstva pre dospelých SLS, Liga proti obezite SR v spolupráci s: Bardejovské kúpele a.s.

23.- 25. september - Kúpele Nový Smokovec XXI. vedecko-odborná konferencia s medzinárodnou účasťou: Životné podmienky a zdravie

Téma: Životné prostredie a zdravie, výživa a zdravie, ochrana zdravia pri práci, ochrana a podpora zdravia detí a mládeže, faktory životného štýlu a zdravie, výchova a vzdelávanie vo verejnom zdravotníctve, varia

Kontakt: Prof. MUDr. Ľudmila Ševčíková, CSc.
Ústav hygieny LF UK Bratislava
Špitálska 24, 813 72 Bratislava
tel.: 02/ 59357464, fax: 02/ 59357550
e-mail: hygiena.sekretariat@fmed.uniba.sk

Organizuje Slovenská spoločnosť hygienikov v spolupráci s: Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Poprade.

25. september - Martin, VP UNM**Vedecko-odborná schôdza Spolku lekárov Martin**

Téma: Deň všeobecného lekárstva - varia

Kontakt: Doc. MUDr. Ľubomír Vladár, PhD.
tel.: 0915 800691
e-mail: doktor.vladar@gmail.com

Organizuje Spolok lekárov Martin v spolupráci s: všeobecní lekári okresov Martin a Turčianske Teplice.

25. september - Ružomberok**Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Ružomberok**

Téma: Aktuálny v anestéziológii a intenzívnej medicíne.

Kontakt: MUDr. Roman Podoba
Klinika radiačnej a klinickej onkológie, ÚVN – FN
gen. M. Vesela 21, 034 26 Ružomberok
tel.: 044/4382233, e-mail: podobar@uvn.sk

Organizuje Spolok lekárov Ružomberok.

25. september - Trenčín**Vedecká schôdza Spolku lekárov Trenčín**

Téma: Očná problematika

Kontakt: MUDr. Terézia Drobná, Trenčín
tel.: 032/6566243, e-mail: terezia.drobna@fntn.sk

Organizuje Spolok lekárov Trenčín.

25. september - Dunajská Streda, Perfects Pracovná schôdza Spolku lekárov Dunajská Streda

Kontakt: MUDr. Edit Rajzák
NsP Detské oddelenie, Dunajská Streda
tel.: 031/5571215, 490

Organizuje Spolok lekárov Dunajská Streda v spolupráci s: Riaditeľstvo NsP Dunajská Streda, a.s.

25. – 28. september - Bratislava**Hotel Double Tree by Hilton****XXX. zjazd slovenských a českých alergológov a klinických imunológov s medzinárodnou účasťou**

Kontakt: Prof. MUDr. Peter Pružinec, CSc.
Katedra klinickej a imunologickej a alergológie
Americké námestie 3, 811 07 Bratislava
tel./fax: 2/52966093, 0905 658777
e-mail: peter@bonusccs.sk

Organizuje Slovenská spoločnosť alergológie a klinickej imunológie v spolupráci s Českou spoločnosťou alergologie a klinické imunologie ČLS JEP.

26. september - LF UPJŠ a DFN Košice**7. pracovná konferencia II. kliniky detí a dorastu a V. Démantov deň**

Téma: Aktuálna problematika v pediatrii, hraničné

odbory, novinky

Kontakt: Doc. MUDr. Milan Kuchta, CSc., mim. prof.
II. klinika detí a dorastu LF UPJŠ a DFN
Trieda SNP 1, 04011 Košice
tel.: 055/2352682, e-mail: kuchta@lf.upjs.sk

Organizuje Slovenská pediatričná spoločnosť v spolupráci s DFN Košice, LF UPJŠ Košice.

26. september - Nitra, Agroinštitút**48. nitriansky lekárske deň**

Téma: Liečba „šitá na mieru“. Individualizovaná liečba pacienta

Kontakt: Prof. MUDr. Anna Líšková, PhD.
ÚKM FN Nitra
Špitálska 6, 950 01 Nitra
tel.: 037/6545700
e-mail: lisikova@fnnitra.sk

Organizuje Spolok lekárov Ponitrie v spolupráci s Regionálnou lekárskou komorou Nitra.

26. september - Bojnice, Hotel pod Zámkom Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Prievidza

Téma: Interné odd. NsP Prievidza.

Kontakt: MUDr. Ladislav Frankovič
Psychiatrické oddelenie, NsP Prievidza
Nemocnica so sídlom v Bojniciach
tel.: 046/5112548, 0918 717729
e-mail: ladislav@frankovic.sk

Organizuje Spolok lekárov Prievidza.

26. september - Rožňava, Zasadacia sála NsP Vedecká pracovná schôdza Spolku gemerských lekárov v Rožňave

Téma: Nové poznatky v psychiatrii.

Kontakt: MUDr. Anna Šoltéssová
NsP sv. Barbory, Špitálska 1, 048 01 Rožňava
e-mail: srlk.roznava@gmail.com

Organizuje Spolok gemerských lekárov v Rožňave v spolupráci so Subregionálnou lekárskou komorou v Rožňave, NsP sv. Barbory v Rožňave.

26. september - Trebišov**Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Trebišov**

Téma: Nové postupy v laparoskopii

Kontakt: MUDr. Andrej Ferenčík
Chirurgické odd. NsP Trebišov, a.s.,
075 01 Trebišov
tel.: 056/6660510

Organizuje Spolok lekárov Trebišov v spolupráci s Regionálnou lekárskou komorou Košice, NsP Trebišov, a.s.

26. september - Trnava, FN jedáleň**Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Trnava**

Téma: Zaujímavé kazuistiky a vybrané témy v odbore

Kontakt: Doc. MUDr. Anna Strehárová, PhD., mim. prof.
Infekčná klinika FN
A. Žarnova 11, 917 75 Trnava
tel.: 033/5938725

Organizuje Spolok lekárov Trnava v spolupráci s Očným oddelením ÚDZS, TU.

26.-27. september - Donovaly**XXIV. Izakovičov memoriál**

Organizuje Slovenská spoločnosť lekárskej genetiky.

26.-27. september - Martin**Lányiho neurorádiologický deň (LAND)**

Téma: Neurorádiologické vyšetrovacie a intervenčné metódy

Kontakt: MUDr. Kamil Zeleňák, PhD.
tel.: 043/4203621
e-mail: zelenak@unm.sk

Organizuje Rádiologická klinika JLF a UNM Martin v spolupráci s JLF UK, Slovenská rádiologická spoločnosť, Spolok lekárov Martin, UNM.

26.-28.september - Žilina, Hotel Holiday Inn
57. zjazd slovenských a českých reumatológov

Téma: Komorbidita pri reumatoidnej artritíde a systémových chorobách spojiva. Osteoporóza. Biomarkery zápalových reumatických chorôb. Reumochirurgia. Varia.

Kontakt: Prof. MUDr. Jozef Rovenský, DrSc., FRCP
Gabriela Hajdušiková
Národný ústav reumatických chorôb
Nábr. I. Krasku 4, 921 01 Piešťany
tel.: 033/7969103, fax: 033/21192
e-mail: gabriela.hajdusikova@nurch.sk

Organizuje Slovenská reumatologická spoločnosť.

26.- 28. september - Trnava
X. Lábadýho sexuologické dni

Témy: Sexualita v ohrození.

Kontakt: MUDr. Dana Šedivá
Psych odd., FN Trnava
e-mail: dana.sediva@gmail.com

Organizuje Slovenská sexuologická spoločnosť v spolupráci so Slovenskou urologickou spoločnosťou a Slovenskou gynekologicko-pôrodnickou spoločnosťou.

27.-28.september -Bratislava**Možnosti spolupráce klinického logopéda a fyzioterapeuta prvky Bobath terapie v praxi**

Téma: Teoretické a praktické rozšírenie klinicko-logopedickej terapie

Kontakt: PhDr. Zuzana Jandová
Kozia 28, 811 02 Bratislava
tel.: 0905 552083
e-mail: z.oleksakova@gmail.com
www.logopedia.sk

Organizuje Sekcia klinickej logopédie Slovenskej spoločnosti pre otorinolaryngológiu a chirurgiu hlavy a krku v spolupráci s Logopedickým centrom ASOBI-Logopédia, s.r.o. Bratislava.

28. september - Žilina**Kongresová hala MÚ****XIX. vakcinačný deň Slovenskej republiky**

Téma: Aktuálne problémy zabezpečenia Imunizačného programu v SR

Kontakt:

Prof. MUDr. Henrieta Hudečková, PhD., MPH
Ústav verejného zdravotníctva
JLF UK Martin
Sklabinská 26, 036 01 Martin
tel.: 043/2633616, 604,630
e-mail: henrieta.hudeckova@jfmf.uniba.sk

Organizuje Slovenská epidemiologická a vakcinologická spoločnosť v spolupráci s Ústavom verejného zdravotníctva JLF UK Martin, Slovenskou pediatrickou spoločnosťou, Regionálnym úradom verejného zdravotníctva Žilina a Regionálnym úradom verejného zdravotníctva Martin.

29. september - Bardejov, NsP Sv. Jakuba n.o.
Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Bardejove

Téma: Röntgenologická

Kontakt: MUDr. Marcel Litavec
Detské odd., NsP sv. Jakuba n.o.
Sv. Jakuba 21, 085 01 Bardejov
tel.: 054/4788685
e-mail: marcellitavec@nsp-bardejov.sk
MUDr. A. Havrilla
RDG odd.
tel.: 054/4788182

Organizuje Spolok lekárov v Bardejove.

OKTÓBER 2013

Každý pondelok o 17,00 hod.

Bratislava, Malá poslucháreň NTÚ LFUK

Odborný večer Spolku slovenských lekárov v Bratislave

Kontakt: Doc. MUDr. Vladimír Bzdúch, CSc.
DFNsP I. Detská klinika
Limbová 1, 833 40 Bratislava
tel.: 02/59371103
e-mail: bzduch@gmail.com, www.sslba.sk

Organizuje Spolok slovenských lekárov v Bratislave.

október - Trnava, Pazmaneum**X. chirurgický deň Trnava**

Téma: Súčasný pohľad na open abdomen s možnosťou vacuum selingu. Komplikácie laparoskopických operácií

Kontakt: MUDr. Jaroslav Škuta
tel.: 033/5938957
e-mail: redovan_skuta@yahoo.com

Organizuje Chirurgická klinika FN Trnava v spolupráci s FZaSP Trnavskej univerzity v Trnave, Slovenská chirurgická spoločnosť.

október - Martin**Interaktívny odborný seminár pre sestry pracujúce v diabetológii**

Téma: Praktický význam self-monitoringu v prevencii akútnych a chronických komplikácií cukrovky

Kontakt:
Mgr. Eva Szabóová, tel.: 0907498493
e-mail: eva.szaboova58@gmail.com

Organizuje Sekcia sestier pracujúcich v diabetológii Slovenskej spoločnosti sestier a pôrodných asistentiek.

október - Martin**Interaktívne pracovné stretnutie sestier pracujúcich v diabetológii**

Téma: Novinky v aplikačnej technike

Kontakt:
Mgr. Eva Szabóová, tel.: 0907498493
e-mail: eva.szaboova58@gmail.com

Organizuje Sekcia sestier pracujúcich v diabetológii Slovenskej spoločnosti sestier a pôrodných asistentiek.

október - Bratislava**XXIV. konferencia sestier pracujúcich v onkológii**

Téma: Komplexná ošetrovateľská starostlivosť o onkologického pacienta

Kontakt: PhDr. Eva Baďuríková, PhD.
Národný onkologický ústav
Klenová 1, 833 10 Bratislava
tel.: 0917437911
e-mail: badurikova@gmail.com

Organizuje Sekcia sestier pracujúcich v onkológii Slovenskej spoločnosti sestier a pôrodných asistentiek, Slovenská onkologická spoločnosť.

október - Tále**10. celoslovenská konferencia sestier pracujúcich v pediatrii**

Téma: Repetitio est mater studiorum

Kontakt: Mgr. Zina Veždúrová
Detské odd. NsP, n. o.
Banisko 1, 977 42 Brezno
tel.: 048/6302292, 0902713201
e-mail: vezdurova@nspbr.sk

Organizuje Sekcia sestier pracujúcich v pediatrii Slovenskej spoločnosti sestier a pôrodných asistentiek, Územná sekcia zdravotníckych pracovníkov nelekárskych odborov SSSaPa a SSLaAZ o.z.SLS v Brezne, NsP Brezno,n.o.

október - Bratislava, ÚSLL**Etické aspekty poskytovania zdravotnej starostlivosti**

Téma: Zmena životného štýlu u pacientov po diagnostikovaní onkologického ochorenia. Priebežníky medicínskeho práva a medicínskej etiky. Etické dilemy inštitucionalizovanej a domácej starostlivosti o terminálne chorého. Eticko-právne a ekonomické aspekty poskytovania zdravotnej starostlivosti.

Kontakt: PhDr. Renata Knezovič, PhD.
Ústav sociálneho lekárstva
a lekárskej etiky LFUK
Sasinkova 2, Bratislava
e-mail: renata.knezovic@fmed.uniba.sk

Organizuje Slovenská spoločnosť pre vzdelávanie pracovníkov v zdravotníctve v spolupráci so Slovenskou spoločnosťou sociálneho lekárstva.

3.-5. október - Martin**XV. česko-slovenské dialógy o bolesti a XXI. slovenské dialógy o bolesti**

Téma: Viscerálna bolesť. Orofaciálna bolesť

Kontakt: MUDr. Dušan Broďáni, PhD.
Amb.chronickej bolesti

OAIM FNŠP, V. Spanyola 43, Žilina
tel.: 041/5110454
e-mail: dialogy2013@pain.sk

Organizuje Slovenská spoločnosť pre štúdium a liečbu bolesti, v spolupráci: Sekcia paliatívnej medicíny SSŠLB, Sekcia algeziologických sestier, Spoločnosť pro studium a léčbu bolesti ČLS JEP.

4. október - Trenčín

41. celoslovenská konferencia sociálnych sestier a sociálnych pracovníkov

Téma: Zdravotná a sociálna problematika v súčasnosti

Kontakt: PhDr. Marta Majeriková
Fakultná nemocnica Trenčín, sociálne oddelenie
Legionárska 28, 911 71 Trenčín
tel.: 032/6566633, 0908 535 661
e-mail: MMajerikova@zoznam.sk

Organizuje sekcia sociálnych sestier a sociálnych pracovníkov Slovenskej spoločnosti sestier a pôrodných asistentiek, Fakultná nemocnica Trenčín, Veliteľstvo síl výcviku a podpory OS SR - Zdravotnícka služba, Fakulta zdravotníctva TNUAD v Trenčíne.

4. - 5. október

XXXVI. celoslovenská konferencia farmaceutických laborantov s medzinárodnou účasťou

Téma: Galenická farmácia v praxi farmaceutického laboranta, lieky vydávané bez lekárskeho predpisu, zdravotnícke pomôcky a liečebná kozmetika

Kontakt: Alena Slezáček Bohúňová
V. Spanyola 20, 010 01 Žilina
tel.: 0908934855
e-mail: al1@centrum.sk

Organizuje Sekcia farmaceutických laborantov SSLAZ, Sekcia farmaceutických laborantov SK MTP.

6. - 8. október - Štrbské Pleso, Hotel Patria LabKvalita 2013

Téma: DRG. Veda, ekonomika, politika, etika a kvalita v laboratóriu a zdravotnej starostlivosti. Nové trendy v laboratórnej diagnostike. Keď a kde zlyháva laboratórium / lekár / dodávateľ. Kvalita, vzdelávanie, prax

Kontakt: MUDr. Katarína Daňová, PhD.
Pod krásnou hôrkou 1, 833 48 Bratislava
tel.: 02/59320330
e-mail: katarina.danova@nusch.sk

Organizuje Slovenská spoločnosť klinickej biochémie.

9. október - Martin

Odborná schôdza Spolku lekárov Martin

Téma: Varia

Kontakt:
Doc. MUDr. Martin Péc, PhD., mim.prof.
JLF UK
e-mail: pec@jfm.uniba.sk

Organizuje Ústav lekárskej biológie JLF UK Martin, Spolok lekárov v Martine.

10. október - Bratislava

Celoslovenská pediatričná konferencia 1. detských kliniky LF UK

Kontakt:
Doc. MUDr. Oľga Červeňová, PhD.
Organizuje Slovenská pediatričná spoločnosť.

10.-11. október - Martin

VII. Haľákové dni s medzinárodnou účasťou

Téma: Akadémia CHOCHP III. Novinky v odbore PaF

Kontakt: Prof. MUDr. Eva Rozborilová, CSc.
Klinika pneumológie a fteológie JLF UK a UNM Martin
tel.: 043/4133950
e-mail: rozborilova@jfm.uniba.sk

Organizuje Slovenská pneumologická a fteologická spoločnosť v spolupráci: UK Jesseniova LF, Spolok lekárov v Martine.

10. - 11. október - Dolný Kubín, Hotel Citypark XXXI. slovenské pracovné dni sestier pracujúcich v anesteziológii a intenzívnej medicíne

Téma: Bezpečnosť pacienta v ošetrovateľskej a medicínskej starostlivosti, varia.

Kontakt: Mgr. Oľga Pilková
OAIM DONsP, 026 01 Dolný Kubín
tel.: 0435801328, 0903542094
e-mail: olga.pilkova@gmail.com

Organizuje Sekcia sestier pracujúcich v anesteziológii a intenzívnej medicíne Slovenskej spoločnosti sestier a pôrodných asistentiek, Dolnooravská nemocnica s poliklinikou Dolný Kubín, Hornooravská nemocnica s poliklinikou Trstená, SKSaPA regionálna komora Dolný Kubín, SKSaPA regionálna komora Trstená.

11. október - Bratislava

Celoslovenská konferencia sestier a pôrodných asistentiek pracujúcich v gynekológii a v pôrodníctve

Kontakt: Mgr. Lucia Brozmanová
tel.: 0903899767
e-mail: brozmanova.lucia@procare.sk

Organizuje Sekcia sestier a pôrodných asistentiek pracujúcich v gynekológii a pôrodníctve Slovenskej spoločnosti sestier a pôrodných asistentiek.

11. - 12. október - Žilina

Celoslovenská konferencia asistentov výživy

Téma: Výživa v 3. tisícročí

Kontakt: Diana Kováčová
UNB Bratislava – Kramáre, OLVaS
Limbova 5, 833 05 Bratislava
tel.: 0907 352820
e-mail: dianakovacova@atlas.sk

Organizuje Sekcia asistentov výživy Slovenskej spoločnosti sestier a pôrodných asistentiek.

11.-12. október - Bratislava

Národná konferencia „Dermatózy detí“

Téma: Celé spektrum dermatóz detského veku

Kontakt: Doc. MUDr. Dušan Buchvald, CSc.
Detská dermatovenerologická klinika LFUK a DFNSP
Limbova 1, 833 40 Bratislava
e-mail: buchvald@nexta.sk

Organizuje Slovenská dermatovenerologická spoločnosť.

11.-12. október - Košice, Hotel Yasmin

X. slovensko-český a XV. český zjazd spánkovej medicíny s medzinárodnou účasťou

Téma: Hypersomnie, parasomnie, nespavosť. Poruchy dýchania v spánku. Epilepsia a iné neurologické poruchy vo vzťahu k spánku. Diagnostika

a liečba porúch spánku a bdenia. Varia.

Kontakt: MUDr. Mária Tormašiová, PhD.
Neurologická klinika LF UPJŠ, UN L.Pasteura
Tr.SNP 1, Košice
tel.: 0908 046955
e-mail: maria.tormasiova@upjs.sk

Organizuje Sekcia spánkovej medicíny v spolupráci: Slovenská neurologická spoločnosť, Slovenská pneumologická a fteologická spoločnosť.

12. október - Donovaly

Antikoncepcia

Téma: Cyklus prednášok Bayer academy o antikoncepcii

Kontakt: MUDr. Vladimír Cupaník, CSc.
tel.: 02/48279467, e-mail: info@gpn.sk

Organizuje Slovenská gynekologicko-pôrodná spoločnosť v spolupráci: Bayer.

15.-16. október - Bratislava

XIV. slovensko-česká konferencia laboratórnej hematológie

Téma: Diagnostika malígnych a nemalígnych ochorení krvotvorby. Technologické, ekonomické a logistické problémy hematologickej laboratórnej diagnostiky

Kontakt: Doc. MUDr. Tomáš Lipšic, CSc.
tel.: 02/32249526
e-mail: tlipsic@ousa.sk
Doc. RNDr. Miroslav Pecka, CSc.
OKH, Hradec Králové, ČR
tel.: 495 832649
e-mail: pecka@fnhk.cz

Organizuje Slovenská hematologická a transfúziologická spoločnosť, Česká hematologická spoločnosť ČLSJEP, Česká spoločnosť pro transfúzní lékařství.

16. október - Martin, UNM

Vedecko-odborná schôdza Spolku lekárov v Martine

Téma: Chirurgická infekcia.

Kontakt:

Doc. MUDr. Dušan Mištuna, PhD., mim.prof.
Chirurgická klinika JLF UK a UNM, Martin
tel.: 043/4133985
e-mail: mistuna@unm.sk,
mistuna@jfm.uniba.sk

Organizuje Spolok lekárov Martin v spolupráci: Chirurgická klinika JLF UK a UNM.

16. október - Dolný Kubín,

Veľká zasadačka DONsP

Odborné vzdelávacie podujatie Spolku lekárov Orava

Téma: Oddelenie anesteziológie a intenzívnej medicíny

Kontakt: MUDr. František Mičáň
DONsP, Dolný Kubín
e-mail: sekretarslo@gmail.com

Organizuje Spolok lekárov Orava.

16.-18. október - Martin

41. konferencia Komisie experimentálnej kardiológie pri Slovenskej a Českej fyziologickej spoločnosti

Téma: Regulácia kardiovaskulárneho systému a jej poruchy

Kontakt: Prof. MUDr. Kamil Javorka, DrSc.
Ústav fyziológie JLF UK

Malá Hora 4, 036 01 Martin
e-mail: javorka@jifmed.uniba.sk

Organizuje Slovenská fyziologická spoločnosť, Komisia experimentálnej kardiológie v spolupráci: Česká fyziologická spoločnosť.

16.-18. október, Bratislava
35. kongres Slovenskej nefrologickej spoločnosti s medzinárodnou účasťou

Kontakt: Prof. MUDr. Viera Spustová, DrSc.
Slovenská zdravotnícka univerzita
Limbová 12, 833 03 Bratislava
Tel.: 02/59370137, 59370598
e-mail: viera.spustova@szu.sk

Organizuje Slovenská nefrologická spoločnosť.

16.-18. október - Bratislava, ŠVaPS SR
Zoonózy – spoločná ochrana zdravia ľudí a zdravia zvierat

IV. kongres s medzinárodnou účasťou

Témy: Epidemiológia a epizootológia zoonóz. Pôvodcovia zoonóz, ich vlastnosti, možnosti laboratórnej diagnostiky u zvierat, ľudí a vo vzorkách krmiva a životného prostredia. Spôsob a výsledky monitorovania zoonóz. Opatrenia na predchádzanie zoonóz v oblasti veterinárnej medicíny, hygieny výživy a epidemiológie. Kazuistiky sporadických prípadov a epidémií zoonóz. Rezistencia na ATB a jej mechanizmus

Kontakt: Ing. Marica Theiszová, PhD.
Ministerstvo pôdohospodárstva SR
Kontaktný bod SR vedeckú a technickú spoluprácu s EFSA, Bratislava
tel.: 02/59266558
e-mail: marica.theiszova@land.gov.sk

Organizuje Slovenská epidemiologická a vakcinologická spoločnosť a Ministerstvo pôdohospodárstva SR, Národný kontaktný bod pre spoluprácu s EFSA v spolupráci: Fakulta verejného zdravotníctva SZU Bratislava, Štátna veterinárna a potravinová správa v SR, Bratislava, Úrad verejného zdravotníctva SR v Bratislave.

17. október - Rimavská Sobota
Reštaurácia Junior komplex
Vedecko-pracovná schôdza Spolku lekárov v Rimavskej Sobote

Téma: Civilizačné ochorenia z pohľadu onkológa.

Kontakt: MUDr. Hana Sedláčková
Šrobárova 1, 979 12 Rimavská Sobota
tel.: 047/5612506, 0904 439621
e-mail: hana.sedlackova@nemocnica.com

Organizuje Spolok lekárov v Rimavskej Sobote.

17. – 18. október - Trenčín
X. celoslovenská konferencia sestier pracujúcich v neonatológii

Téma: Bolesť a diskomfort novorodenca

Kontakt: Anna Siváková, dipl. s.
e-mail: anna.sivakova@fntrn.sk
Mgr. Michaela Galková
e-mail: galkova.michaela@gmail.com

Organizuje Sekcia sestier pracujúcich v neonatológii Slovenskej spoločnosti sestier a pôrodných asistentiek, Neonatologické oddelenie FN Trenčín.

17.-19. október - Bratislava
VI. bratislavské hematologické a transfúziologické dni

Téma: Aktuality v hematológii a transfúziológii

Kontakt: Doc. MUDr. Martin Mistrík, PhD.
tel./fax: 02/63532168
e-mail:

mistrík@pe.unb.sk demeckova@pe.unb.sk

Organizuje Slovenská hematologická a transfúziologická spoločnosť, Klinika hematológie a transfúziológie LFUK, SZU a UNB.

17. -19. október - Štrbské Pleso, Vysoké Tatry
6. slovensko-česká konferencia klinickej farmakológie

22. konferencia klinickej farmakológie

16. konferencie klinické farmakologie

Téma: Racionálna farmakoterapia, lieková politika, štandardné postupy a inovácie, aktuality klinickej farmakológie. „Naj-farmakoterapeutické inovácie roka 2013“, bezpečnosť farmakoterapie, TDM, DURG, farmakoekonomika v praxi, liek a pacient, celoštátne stretnutie etických komisií

Kontakt: Prof. MUDr. Jozef Glasa, CSc., PhD.
Doc. MUDr. Milan Grundmann, CSc.
Ing. Mgr. Eva Čikelová

ÚFKEF LF SZU
Limbová 12-14, 833 03 Bratislava
tel.: 02/59370 838, 769, fax: 02/59370770
e-mail: katedra.kf@szu.sk, jozef.glasa@szu.sk

www.klinickafarmakologia.sk

Organizuje Slovenská spoločnosť klinickej farmakológie v spolupráci: Česká spoločnosť klinickej farmakoterapie ČLS JEP, Ústav farmakológie, klinickej a experimentálnej farmakológie LF SZU v Bratislave, Ústav zdravotníckej etiky FOaZOŠ SZU v Bratislave, Ústav farmakológie a klinickej farmakológie LF UK v Bratislave, Slovenská spoločnosť pre farmakoekonomiku.

17. – 19. október - Vysoké Tatry, Starý Smokovec
XXXIV. výročná konferencia Slovenskej spoločnosti všeobecného praktického lekárstva SLS

Kontakt: www.vpl.sk

Organizuje Slovenská spoločnosť všeobecného praktického lekárstva SLS.

18. október - Košice
XXIII. Schwarzov deň

Téma: Možnosti prenatálnej diagnostiky vrodených vývojových chýb.

Kontakt: Prof. MUDr. Alexander Ostrý, CSc.
Organizuje Slovenská gynekologicko-pôrodná spoločnosť v spolupráci s: Vysoká škola veterinárna, Košice.

18.-19.október - Vyhne, Hotel Vyhne
Odborné stretnutie otorinolaryngológov SR a Pracovné stretnutie členov sekcie NZZ ORL ASL SR

Téma: Otorinolaryngológia a chirurgia hlavy a krku.

Kontakt: MVDr. Tibor Lukáč
MSD, Mlynské Nivy 43, 821 09 Bratislava
tel.: 0915 773851, 02/58282010
fax: 02/53413006
e-mail: tibor.lukac@merck.com

Organizuje Slovenská spoločnosť pre otorinolaryngológiu a chirurgiu hlavy a krku, Sekcia NZZ ORL.

18.- 20. október - Bojnice, Hotel pod Zámkom
Dni profesora Vladimíra Novotného v Bojniciach

8. bojnická AT konferencia

Téma: Psychopatológia pri závislostiach. Nelátkové závislosti. Chyby a omyly v diagnostike a liečbe. Varia

Kontakt: MUDr. Eduard Višňovský
ADDICT, s.r.o.
Krčméryho 14, 949 01 Nitra
Tel.: 037/6526543
e-mail: eduard.visnovsky@post.sk

Organizuje Sekcia drogových závislostí Slovenskej psychiatrickej spoločnosti.

23. október - Myjava

129. regionálna vedecká konferencia Spolku lekárov Záhoria

Téma: Viacodborová problematika

Kontakt: PaedDr. Barbora Bunová, PhD.
tel.: 0905 592546
e-mail: barbora.bunova@gmail.com

Organizuje Spolok lekárov Záhoria, Skalica v spolupráci s FNŠP Skalica a.s.

23. október - Martin

Krajský GE seminár pre Žilinský VÚC
Zaujímavé gastroenterologické kazuistiky

Kontakt: MUDr. Sámel

Organizuje SGS, JLF UK a UNM, Interná klinika - Gastroenterologická v spolupráci: Spolok lekárov v Martine.

23. október - Ružomberok

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Ružomberok

Téma: Aktuality v radiačnej a klinickej onkológii

Kontakt: MUDr. Roman Podoba
Klinika radiačnej a klinickej onkológie
ÚVN – FN, gen. M. Vesela 21, 034 26 Ružomberok
tel.: 044/4382233
e-mail: podobar@uvm.sk

Organizuje Spolok lekárov Ružomberok.

23.-25. október - Štrbské Pleso, Hotel Patria
Neurovaskulárny kongres 2013

Téma: Problematika cerebrovaskulárnych ochorení, patofyziológia, diagnostika, liečba, prevencia. Rehabilitácia, multidisciplinárna spolupráca

Kontakt: SAMEDI s.r.o.
Eva Ochabová

Stromová 13, 831 01 Bratislava
e-mail: ochabova@samedi.sk

Organizuje Sekcia pre cerebrovaskulárne ochorenia Slovenskej neurologickej spoločnosti v spolupráci: Cerebrovaskulárni sekcie České neurologickej spoločnosti, Fakultná nemocnica Nitra, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre.

23. – 25. október - Piešťany, Hotel Park
XVIII. slovenská konferencia revízneho lekárstva SLS

IV. slovensko-česká konferencia revízneho lekárstva

Témy: Všeobecné lekárstvo pre dospelých. Prevencia, očkovanie, manažovanie pacienta všeobecným lekárom. Indikovanie výkonov SVLZ. Starostlivosť o chronicky chorých a geriatrických pacientov. Enterálna a parenterálna výživa. Účelná farmakoterapia a preskripcia na odporúčanie odborného lekára

Kontakt: www.ssrl.sk

Organizuje Slovenská spoločnosť revízneho lekárstva.

24. október - Lučenec**Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Lučenec**

Téma: OÚCH. Súčasný trendy ošetrovania úrazov a degeneratívnych ochorení pohybového ústrojenstva na našom oddelení

Kontakt: MUDr. Zs. Michalovics

MUDr. Š. Péter

Nám. Republiky 14, 984 39 Lučenec

tel.: 047/4311152

Organizuje Spolok lekárov Lučenec.

24. október - Michalovce**Veľká zasadačka NsP Š. Kukuru, a.s. Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Michalovce**

Téma: OAIM.

Kontakt: MUDr. Dana Jurečková

Špitálska 2, 071 01 Michalovce

tel.: 056/6416370

e-mail: jureckovad@gmail.com

Organizuje Spolok lekárov Michalovce v spolupráci s: RLK Košice.

24. október - Bojnice, Hotel pod Zámkom Vedecko pracovná schôdza Spolku lekárov Prievidza

Téma: OKB + RTG odd. NsP Prievidza.

Kontakt: MUDr. Ladislav Frankovič

Psychiatrické oddelenie

NsP Prievidza, Nemocnica so sídlom v Bojniciach

tel.: 046/5112548, 0918 717729

e-mail: ladislav@frankovic.sk

Organizuje Spolok lekárov Prievidza.

24.-25. október - Palárikovo**VII. novozámocké dni**

Téma: Prevencia rizika pri celkovej a regionálnej anestézii. Nové možnosti diagnostiky a liečby multiorgánovej dysfunkcie

Kontakt: MUDr. Štefan Krbila, PhD.

KAIM FN, Nové Zámky

e-mail: stefan.krbila@gmail.com

e-mail: kaim.ssaim@stonline.sk

www.ssaim.sk

Organizuje KAIM FN Nové Zámky v spolupráci: Slovenská spoločnosť anestéziológie a intenzívnej medicíny.

24.-25. október - Martin, VP UNM**1. Martinsko - ostravské dni anestéziológie a intenzívnej medicíny lekárov a sestier**

Téma: Anestézia a intenzívna medicína.

Kontakt: Prof. MUDr. Beata Sániová, PhD.

e-mail: saniova@fmed.uniba.sk

prof. MUDr. Pavel Ševčík, CSc.

e-mail: pavel.sevcik@fno.cz

tel.: 043/4135001

Organizuje Spolok lekárov Martin.

24.-26. október - Žilina, Hotel Holiday Inn XIX. výročný kongres Slovenskej oftalmologickej spoločnosti

Témy: Moderné trendy diagnostiky a liečby v oftalmológii.

Kontakt: MUDr. Michal Štubňa

Očné a ušno-nosno-krčné

NsP, Vojtecha Spanyola 43, 010 01 Žilina

e-mail: michael.st.md@gmail.com

gerinec@dfnsp.sk

Organizuje Slovenská oftalmologická spoločnosť, Klinika detskej oftalmológie DFNSP LFUK Bratislava.

24. - 26. október - Piešťany**Kongresové centrum SLK X. ročník celoslovenskej konferencie s medzinárodnou účasťou: Slovenská sonografia 2013**

Téma: USG abdomenu, uropoetického traktu, small parts, duplexná USG ciev končatín a krku, gyn-pór USG, chyby a omyly USG diagnostiky.

Kontakt: MUDr. Jozef Beňačka, PhD.

Mgr. Monika Labudová

Javorová 25, 921 01 Piešťany

tel.: 033/7744282, fax: 033/7624366

e-mail: usg@stonline.sk

Organizuje Slovenská spoločnosť pre ultrazvuk v medicíne.

25. október - Nitra, Divadlo A. Bagara Nitriansky chirurgický deň a deň kolorektálnej chirurgie

Téma: Pokroky v proktológii a IBD.

Kontakt: Doc. MUDr. Jozef Korček, PhD.

tel.: 037/6545425, 0907 053430

e-mail: korcekj@fnnitra.sk

Organizuje Slovenská chirurgická spoločnosť v spolupráci: Koloproktologická sekcia SCHS, Pracovná skupina IBD pri Slovenskej gastroenterologickej spoločnosti.

27. kongres České lékařské společnosti J. E. Purkyně

Duševní poruchy v praxi dětského, dorostového a všeobecného lékaře

23. října 2013

Hotel DAP, Praha

Prezident kongresu

prof. MUDr. Jaroslav Blahoš, DrSc.

Předseda České lékařské společnosti J. E. Purkyně

Odborný garant kongresu

prof. MUDr. Jiří Raboch, DrSc.

Přednosta Psychiatrické kliniky 1. LF UK a VFN

Pořadatel

Česká lékařská společnost J. E. Purkyně

ve spolupráci s

Psychiatrickou společností ČLS JEP

Českou pediatričskou společností ČLS JEP

Společností pro návykové nemoci ČLS JEP

Společností všeobecného lékařství ČLS JEP

Českou společností dorostového lékařství ČLS JEP

Odbornou společností praktických dětských lékařů ČLS JEP

a Slovenskou lékařskou společností

Hlavní témata:

- Návykové nemoci
- Novinky v psychofarmakoterapii dětí, dospělých a seniorů
- ADHD, poruchy příjmu potravy a neurotické poruchy v průběhu života

Akce má charakter postgraduálního vzdělávání a je garantována ČLS JEP ve spolupráci ČLK a ČAS (ohodnocena kredity) jako akce kontinuálního vzdělávání. Účastníci obdrží potvrzení o účasti.

25. október - Martin**XXI. dyslipémie-dyslipoproteinémie**

Téma: Dyslipoproteinémie a ateroskleróza

Kontakt: Prof. MUDr. Dušan Dobrota, CSc.

Jesseniova lekárska fakulta

Záborského 2, 036 45 Martin

tel.: 043/4220432, 2633412

e-mail: dobrota@jfm.uniba.sk

Doc. MUDr. Jozef Kollár, DrSc.

e-mail: jozefkollar@internetkosice.sk**Organizuje** Sekcia pre aterosklerózu Slovenskej spoločnosti klinickej biochémie v spolupráci: Slovenská spoločnosť klinickej biochémie.**25.-26. október - Žilina****Gynekologická starostlivosť o ženu a matku**

Téma: Preventívna starostlivosť.

Kontakt: Prof. MUDr. Ján Danko, CSc.

tel.: 043/4134185

e-mail: danko@jfm.uniba.sk**Organizuje** Slovenská gynekologicko-pôrodná spoločnosť v spolupráci s Gedeon Richter.**25.-26. október - Kúpele Lúčky, Hotel Choč
XIV. martinský bioptický seminár Slovenskej divízie medzinárodnej akadémie patológie (SD-IAP)**

Téma: Novinky z biológie a patológie nádorových ochorení. Bioptická diagnostika a diferenciálna diagnostika zhubných nádorových ochorení

Kontakt: Prof. MUDr. Lukáš Plank, CSc.

tel.: 043/4133002, 4203370, fax: 043/4203370

Organizuje Slovenská divízia medzinárodnej akadémie patológie (SD-IAP), Ústav patologickej anatómie JLF UK a UNM Martin a Slovenská spoločnosť patológov.**30. október - Trenčín****Vedecká schôdza Spolku lekárov Trenčín**

Téma: Problematika úrazovej chirurgie

Kontakt: MUDr. Terézia Drobná

Trenčín, tel.: 032/6566243

e-mail: terezia.drobna@fnfn.sk**Organizuje** Spolok lekárov Trenčín.**30. október - Dunajská Streda, Perfects****Pracovná schôdza Spolku lekárov Dunajská Streda****Kontakt:** MUDr. Edit Rajzák

NsP Detské oddelenie, Dunajská Streda

tel.: 031/5571215, 490

Organizuje Spolok lekárov Dunajská Streda v spolupráci: Riaditeľstvo NsP Dunajská Streda, a.s.**31. október - Skalica****XXIX. vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou**

Téma: Výchova a vzdelávanie v ošetrovatelstve zamerané na súčasné trendy vo vzdelávaní vo vednom odbore Ošetrovatelstvo a vo vednom odbore Verejné zdravotníctvo III. Varia

Kontakt: Prof. PhDr. Ivica Gulášová, PhD.

Narcisová 40, 821 01 Bratislava

tel.: 0903139645

e-mail: mpalun@gmail.com,ivica.gulasova@post.sk**Organizuje** sekcia pedagogických pracovníkov Slovenskej spoločnosti sestier a pôrodných asistentiek, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce Dr. P. Blahu, Skalica, APOSS a mesto Skalica.**31. október - Bardejov, NsP Sv. Jakuba n.o.
Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Bardejove**

Téma: Chirurgická.

Kontakt: MUDr. Marcel Litavec

Detské odd. NsP

Sv. Jakuba 21, 085 01 Bardejov

tel.: 054/4788685

e-mail: marcellitavec@nsp-bardejov.sk

MUDr. Vladimír Petráš

Chirurgické odd., tel.: 054/4788161

Organizuje Spolok lekárov v Bardejove.**31. október - Rožňava, Zasadacia sála NsP
Vedecká pracovná schôdza Spolku gemerských lekárov v Rožňave**

Téma: Nové poznatky v nefrológii.

Kontakt: MUDr. Anna Šoltésová

NsP sv. Barbory, Špitálska 1, 048 01 Rožňava

e-mail: srlk.roznava@gmail.com**Organizuje** Spolok gemerských lekárov v Rožňave v spolupráci: Subregionálna lekárska komora v Rožňave, NsP sv. Barbory v Rožňave.**31. október - Trebišov****Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Trebišov**

Téma: Dialýza – varia.

Kontakt: MUDr. Róbert Mantič

Logman-dialýza, Trebišov

tel.: 056/6689521

Organizuje Spolok lekárov Trebišov v spolupráci: Regionálna lekárska komora Košice, NsP Trebišov, a.s.**31. október - Trnava, FN jedáleň****Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Trnava**

Téma: Zaujímavé kazuistiky a vybrané témy v odbore

Kontakt:

Doc. MUDr. Anna Strehárová, PhD., mim. prof.

Infekčná klinika FN, A.Žarnova 11, 917 75 Trnava

tel.: 033/5938725

Organizuje Spolok lekárov Trnava v spolupráci: Detská klinika, ÚDZS, TU.**NOVEMBER 2013****Každý pondelok o 17,00 hod.****Bratislava, Malá poslucháreň NTÚ LFUK****Odborný večer Spolku slovenských lekárov v Bratislave****Kontakt:** Doc. MUDr. Vladimír Bzdúch, CSc.

DFNsP I. Detská klinika

Limbová 1, 833 40 Bratislava

tel.: 02/59371103

e-mail: bzduch@gmail.com, www.sslba.sk**Organizuje** Spolok slovenských lekárov v Bratislave.**november - Nové Zámky, FNPs****XVII. jesenná rehabilitačná konferencia**

Téma: Metabolické ochorenia a rehabilitácia. Varia.

Kontakt: MUDr. Emanuel Lorenz

Oddelenie FBLR FNPs

Slovenská 11/A, 940 34 Nové Zámky

e-mail: lorenz@nspnz.sk**Organizuje** Slovenská spoločnosť pre fyziatriu,

balneológiu a liečebnú rehabilitáciu v spolupráci s FNPs Nové Zámky.

november**II. sklíčkový seminár klinickej cytológie**

Téma: Zaujímavé a neobvyklé prípady z praxe.

Kontakt: MUDr. Henrieta Šidlová, PhD.

Cytopathos, s.r.o.

Limbová 5, 830 17 Bratislava

e-mail: sidlova@cytopathos.sk**Organizuje** Sekcia klinickej cytológie Slovenskej spoločnosti patológov v spolupráci s: Cytopathos, s.r.o.**november - Bratislava****Vedecko-pracovná schôdza Gerontopsychiatrickej sekcie SPsS**

Téma: Sociálna a súdnopsychiatrická problematika v gerontopsychiatrii

Kontakt: MUDr. Mária Kráľová, CSc.

Psychiatrická klinika LF UK a UNB

Mickiewiczova 13, 813 69 Bratislava

e-mail: maria.kralova@sm.unb.sk**Organizuje** Gerontopsychiatrická sekcia SPsS.**november - Bratislava****Celoslovenská konferencia Slovenskej spoločnosti sestier a pôrodných asistentiek**

Téma: Nové trendy v ošetrovatelstve

Kontakt: PhDr. Ivana Vojteková, PhD.

Slovenská spoločnosť sestier

a pôrodných asistentiek

Cukrová 3, 813 22 Bratislava

tel.: 0902 404934

e-mail: ivana.vojtekova@fmed.uniba.sk**Organizuje** Slovenská spoločnosť sestier a pôrodných asistentiek, org. zložka Slovenskej lekárskej spoločnosti.**november - Bratislava****31. deň zdravotníckej štatistiky**

Téma: Aktuality a nové trendy v zdravotníckej štatistike

Kontakt: RNDr. Zuzana Honzátková, CSc., MBA.

Univerzitná nemocnica Bratislava
Pažitkova 4, 821 01 Bratislava
tel.: 0918 379 688
e-mail: honzatkova@unb.sk

Organizuje Slovenská spoločnosť sociálneho lekárskeho, Sekcia zdravotníckej štatistiky v spolupráci s NCZI a Slovenskou spoločnosťou pre vzdelávanie pracovníkov v zdravotníctve.

5. - 6. november - Tále Prevenencia nozokomiálnych nákaz v SR

Kontakt: MUDr. Mária Avdičová, PhD.
RÚVZ Banská Bystrica
Cesta k nemocnici 1, Banská Bystrica
tel.: 048/4367441, fax.: 048/4123637
e-mail: maria.avdicova@vzbb.sk

Organizuje Slovenská epidemiologická a vakcinologická spoločnosť.

6.-7. november - Donovaly, Hotel Galileo XVI. odborná konferencia Surveillance nemocničných nákaz v zdravotníckych zariadeniach

Témy: Surveillance nemocničných nákaz (NN). Epidémie NN. Kazuistiky. Dezinfekcie, sterilizácia. Rezistencia mikroorganizmov

Kontakt: MUDr. Pavol Lokša
RÚVZ Banská Bystrica
Cesta k nemocnici 1, Banská Bystrica
tel.: 048/4367443, fax.: 048/4123637
e-mail: pavol.loksa@vzbb.sk

Organizuje Slovenská epidemiologická a vakcinologická spoločnosť v spolupráci: Regionálny ústav verejného zdravotníctva Banská Bystrica.

7. november - Bratislava, City Hotel Bratislava 143. internistický deň

Téma: Aktuálne otázky pre internistov v pneumológii a v angiológii.

Kontakt: Doc. MUDr. Soňa Kiňová, PhD.
MUDr. Mayer
Prof. MUDr. Remková, DrSc.
I. interná klinika LF UK
Mickiewiczova 13, 813 69 Bratislava
tel.: 02/57290249
e-mail: sonakinova@hotmail.com

Organizuje Slovenská internistická spoločnosť.

7. november - Trenčín II. slovensko-česká konferencia s medzinárodnou účasťou Psychotraumatológia – Attachment - Psycho- terapia

Téma: Nové poznatky v psychotraumatológii, vzťahovej väzbe a psychoterapeutických postupoch. Workshopy zamerané na prehĺbenie poznatkov a ich praktickú aplikáciu

Kontakt: MUDr. Jozef Hašto, PhD.
MUDr. Daniel Ralaus
Mgr. Hana Vojtová
MUDr. Bohdana Birešová
MUDr. Róbert Košťan
PhDr. Ivana Ilavská

Organizuje Slovenský inštitút pre psychotraumatológiu a EMDR (SIPE), Psychoterapeutická sekcia Slovenskej psychiatrickej spoločnosti, Sekcia detskej a dorastovej psychiatrie Slovenskej psychiatrickej spoločnosti.

7.-8. november - Bratislava

VII. Clinical Update Postgraduate SSAIM

Téma: Klinické štúdie ESA realizované v SR. Prevencia rizika pri celkovej a regionálnej anestézii. Nové možnosti diagnostiky a liečby multiorgánovej dysfunkcie.

Kontakt:

MUDr. Milan Onderčanin, PhD.
KAIM SZU a UN
Limbova 6, Bratislava –Kramáre
e-mail: kaim.ssaim@stonline.sk, www.ssaim.sk

Organizuje Slovenská spoločnosť anestéziológie a intenzívnej medicíny.

7.-9. november - Trenčianske Teplice Česko-Slovenská psychoterapeutická konferencia

Kontakt:

Doc. MUDr. Pavel Černák, CSc.
PNPP, Malacká cesta 63, 902 18 Pezinok
e-mail: cernak@pnpp.sk

Organizuje Psychoterapeutická sekcia Slovenskej psychiatrickej spoločnosti.

9. november - Lúčky Liptovský onkologický deň

Témy: Analýza onkogynekologickej starostlivosti v SR za rok 2012

Kontakt: Prof. MUDr. Miloš Mlynček, CSc.
tel.: 037/6545203 (204)
e-mail: mmlyncek@hotmail.com

Organizuje Slovenská gynekologicko-pôrodná spoločnosť v spolupráci: Sekcia onkogynekológie SGPS.

13. november - Martin Vedecko-odborná pracovná schôdza Spolku lekárov Martin

Téma: Aktuálne problémy v pracovnom lekárstve a toxikológii

Kontakt: Doc. MUDr. Oto Osina, PhD.
Klinika pracovného lekárstva a toxikológie JLF UK a UNM, Kollárova 2, 036 59 Martin
tel./fax: 043/4132836
e-mail: osina@jfm.uniba.sk, osina@unm.sk

Organizuje Spolok lekárov v Martine v spolupráci: Klinika pracovného lekárstva a toxikológie JLF UK a UNM Martin.

14.-15. november - Bratislava, MZ SR International Bioethics Conference „Genetic Tests for Health Purposes in Central and Eastern Europe

Spoluorganizátor: Slovenská spoločnosť klinickej farmakológie.

14.-15. november - Bratislava Medziodborové sympóziu

Téma: Ochorenia dýchacích ciest

Kontakt: Petra Krajčovičová
MUDr. Renáta Kučerová
Centrum Kramáre, Limbova 22, Bratislava
tel.: 0918 404903
e-mail: info@centrumkramare.sk

Organizuje Centrum Kramáre, Klinika jednoduchého chirurgie LF UK.

14. - 16. november - Dudince, Hotel Minerál XI. slovenské obezitologické dni s medzinárodnou účasťou

Téma: Behaviorálne prístupy k liečbe obezity. In-

terdisciplinárne problémy obezity. Nové možnosti liečby obeznej diabetika. Skúsenosti s bariatrickou chirurgiou obezity u diabetikov. Bariatricko-metabolická chirurgia – reštrikčné vs malabsorpčné operácie – pre – proti

Kontakt: MUDr. Ľubomíra Fábryová, PhD.
tel.: 02/52620738, fax: 02/52620738
e-mail: lfabryova@metaboliklinik.sk

Organizuje Obezitologická sekcia Slovenskej diabetologickej spoločnosti.

15.-16. november - Košice 9. slovenská CF konferencia-medzinárodná CF konferencia

Téma: Projekt zahraničnej spolupráce s Ukrajinou HUSKROUA: „Odvzdávanie skúseností na zabezpečenie lepšej starostlivosti o pacientov s cystickou fibrózou v Zakarpatskom regióne“. Register CF pacientov. Štandardy starostlivosti o CF pacientov na Slovensku a Ukrajine. Diagnostika CF. Novinky v liečbe CF. Respiračná fyzioterapia pre CF pacientov. Rôzne.

Kontakt: MUDr. Katarína Štěpánková
Park Angelium 2, 040 01 Košice
tel.: 0903 608455
e-mail: kstep@ke.telecom.sk

Organizuje Slovenská Asociácia Cystickej Fibrózy v spolupráci: Detská fakultná nemocnica Košice, Mestská detská klinická nemocnica Užhorod.

20. november - Martin, VP UNM Odborno-vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Martine

Téma: Aktuálne problémy verejného zdravotníctva na Slovensku

Kontakt: Prof. MUDr. Henrieta Hudečková, PhD., MPH
Ústav verejného zdravotníctva JLF UK
Sklabinská 26, 036 01 Martin
e-mail: hudeckova@jfm.uniba.sk

Organizuje UK Jesseniova lekárska fakulta Martin, Ústav verejného zdravotníctva JLF UK Martin, Univerzitná nemocnica Martin, Spolok lekárov Martin.

20. november - Dolný Kubín Veľká zasadačka DONsP Odborné vzdelávanie podujatie Spolku lekárov Orava

Téma: Chirurgické oddelenie.

Kontakt: MUDr. Ivan Mareta
DONsP, Dolný Kubín
e-mail: sekretarslo@gmail.com

Organizuje Spolok lekárov Orava.

21. november - Lučenec Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Lučenec

Téma: SVALZ. Aktuálne trendy v laboratórnej diagnostike.

Kontakt: MUDr. P. Sečník
Nám. Republiky 14, 984 39 Lučenec
tel.: 047/4333211

Organizuje Spolok lekárov Lučenec.

21. november - Michalovce Veľká zasadačka NsP Š. Kukuřa, a.s. Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Michalovce

Téma: Ortopedické oddelenie.

Kontakt: MUDr. Dana Jurečková
Špitálska 2, 071 01 Michalovce
tel.: 056/6416370
e-mail: jureckovad@gmail.com

Organizuje Spolok lekárov Michalovce v spolupráci s RLK Košice.

21.-22. november - Martin

45. celoslovenská pediatričná konferencia Galandove dni

Téma: Všeobecná pediatria.

Kontakt: Prof. MUDr. Peter Bánovčí, CSc.
KDaD JLF UK a UNM, Kollárova 2, 036 59 Martin
tel.: 043/4132450, fax: 043/4222678
e-mail: banovcin@jfm.uniba.sk
Ing. Danica Paulenova
Vydavateľstvo Samedí, s.r.o.
Stromová 13, 831 01 Bratislava
tel.: 02/55647246
e-mail: paulenova@samedi.sk

Organizuje Slovenská pediatričná spoločnosť, JLF UK v spolupráci s: Klinikou detí a dorastu JLF UK a UNM, Klinikou detskej anestéziológie a intenzívnej medicíny JLF UK, Klinikou detskej tuberkulózy a respiračných chorôb JLF UK, ŠÚDTaRCH Dolný Smokovec, Univerzitná nemocnica Martin, Spolok lekárov Martin.

22. november - Bratislava, Heydukova 8

Pedostomatologická sekcia Stomatologickej spoločnosti

Téma: Preventívna a liečebná stomatologická starostlivosť u detí a dorastu.

Kontakt: Doc. MUDr. Stanislava Veselá, CSc.
Klinika stomatológie a maxilofacialnej chirurgie
LF UK a OÚSA, Heydukova 8, 812 50 Bratislava
tel.: 02/32249767

Organizuje Pedostomatologická sekcia Slovenskej stomatologickej spoločnosti v spolupráci s: Klinikou stomatológie a maxilofacialnej chirurgie LF UK a OÚSA Bratislava.

22.-23. november

Hematologická akadémia

Téma: Autoimunitná trombocytopenia, supratívna liečba, lymfoproliferatívne ochorenia.

Kontakt: Ing. Stanislav Nevláčil
Tajpan, s.r.o., Vážska 1, 821 07 Bratislava
tel.: 02/45640461, fax: 02/45640463
e-mail: tajpan@tajpan.sk

Organizuje Slovenská hematologická a transfuziologická spoločnosť v spolupráci s Mundipharma, GlaxoSmithKline.

22. – 23. november - Smrdáky

VII. celoslovenská konferencia sestier pracujúcich v dermatovenerológii

Téma: Ošetrovateľská starostlivosť v dermatovenerológii, varia

Kontakt: Mgr. Viera Lukášová
UNB Staré Mesto, Dermatovenerologická klinika
Mickiewiczova 13, 813 69 Bratislava
tel.: 02/57290764
e-mail: viera.lukasova@sm.unb.sk

Organizuje Sekcia sestier pracujúcich v dermatovenerológii Slovenskej spoločnosti sestier a pôrodných asistentiek, Prírodné liečebné kúpele Smrdáky.

27. november - Trenčín

Vedecká schôdza Spolku lekárov Trenčín

Téma: Urologická problematika.

Kontakt: MUDr. Terézia Drobná
Trenčín, tel.: 032/6566243
e-mail: terezia.drobna@fntn.sk

Organizuje Spolok lekárov Trenčín.

27. november - Dunajská Streda, Perfects

Pracovná schôdza Spolku lekárov Dunajská Streda

Kontakt: MUDr. Edit Rajzáková
NsP Detské oddelenie, Dunajská Streda
tel.: 031/5571215, 490

Organizuje Spolok lekárov Dunajská Streda v spolupráci: Riaditeľstvo NsP Dunajská Streda, a.s.

27.- 29 november - Nitra, Agroinštitút

23. konferencia SSPEV - Dni klinickej výživy

Témy: Obezita. Nová kategorizácia dietetických potravín. Dietológia. Varia

www.vyziva.herba.sk

Organizuje Slovenská spoločnosť pre parenterálnu a enterálnu výživu.

28. november - Bardejov, NsP Sv. Jakuba n.o.

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Bardejove

Téma: Interná.

Kontakt: MUDr. Marcel Litavec
Detské odd., NsP sv. Jakuba n.o.
Sv. Jakuba 21, 085 01 Bardejov
tel.: 054/4788685
e-mail: marcellitavec@nsp-bardejov.sk
MUDr. Miroslav Solanka
Interné odd.
tel.: 054/4788172

Organizuje Spolok lekárov v Bardejove.

28. november - Bojnice, Hotel pod Zámkom

Vedecko pracovná schôdza Spolku lekárov Prievidza

Téma: Urologické odd. a Onkologické odd. NsP Prievidza

Kontakt: MUDr. Ladislav Frankovič
Psychiatrické oddelenie
NsP Prievidza, Nemocnica so sídlom v Bojniciach
tel.: 046/5112548, 0918 717729
e-mail: ladislav@frankovic.sk

Organizuje Spolok lekárov Prievidza.

28. november - Rožňava, Zasadacia sála NsP

Vedecká pracovná schôdza Spolku gemerských lekárov v Rožňave

Téma: Nové poznatky v FBLR.

Kontakt: MUDr. Anna Šoltésiová
NsP sv. Barbory, Špitálska 1, 048 01 Rožňava
e-mail: srlk.roznava@gmail.com

Organizuje Spolok gemerských lekárov v Rožňave v spolupráci s: Subregionálna lekárska komora v Rožňave, NsP sv. Barbory v Rožňave.

28. november - Trebišov

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Trebišov

Téma: Novinky v oftalmológii.

Kontakt: MUDr. Mária Hurčíková
Očné JAS NsP Trebišov, a.s., 075 01 Trebišov
tel.: 056/6660716

Organizuje Spolok lekárov Trebišov v spolupráci:

Regionálna lekárska komora Košice, NsP Trebišov, a.s.

28. november - Trnava, FN jedáleň

Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Trnava

Téma: Zaujímavé kazuistiky a vybrané témy v odbore

Kontakt:
Doc. MUDr. Anna Strehárová, PhD., mim. prof.
Infekčná klinika FN
A.Žarnova 11, 917 75 Trnava
tel.: 033/5938725

Organizuje Spolok lekárov Trnava v spolupráci: Oddelenie TaRCH, ÚDZS, TU.

28.-30. november - Smolenice

XIIIth Psychopharmacological symposium with international participation

Téma: Psychopharmacological treatment vs other possibilities of treatment today

Kontakt: MUDr. Dagmar Breznosčáková
PN Michalovce
e-mail: dagmar.breznoscakova@upjs.sk

Organizuje Psychofarmakologická sekcia SPsS.

28.-30. november - Svit

CEEA - SSAIM

Téma: Anestézia pri šoku

Kontakt: MUDr. Mária Štefan Trenkler, PhD.
e-mail: stefan.trenkler@upjs.sk

Organizuje KAIM LF UPJŠ Košice v spolupráci: Slovenská spoločnosť anestéziológie a intenzívnej medicíny.

28.-30. november - Košice

17. košické chemoterapeutické dni

9. seminár sestier

9. pacientský seminár

Kontakt: Doc. MUDr. Mária Wagnerová, CSc.
Tel.: 0905 943962
e-mail: wagnerova@vou.sk

Organizuje Slovenská chemoterapeutická spoločnosť v spolupráci: Slovenská onkologická spoločnosť.

29.-30. november - Piešťany, Kúpeľný ostrov

Spoločenské centrum SLK

VII. Siťajovo predvianočné sympóziu

Kontakt:
Prof. MUDr. Jozef Rovenský, DrSc., FRCP
Gabriela Hajdušíková
Národný ústav reumatických chorôb
Nábr. I. Krasku 4, 921 01 Piešťany
tel.: 033/7969103, fax: 033/21192
e-mail: gabriela.hajdusikova@nurch.sk

Organizuje Národný ústav reumatologických chorôb v Piešťanoch, Slovenská reumatologická spoločnosť v spolupráci: Slovenské liečebné kúpele, a.s. Piešťany.

DECEMBER 2013

Každý pondelok o 17,00 hod.
Bratislava, Malá poslucháreň NTÚ LFUK
Odborný večer Spolku slovenských lekárov v Bratislave

Kontakt: Doc. MUDr. Vladimír Bzdúch, CSc.
 DFNSP I. Detská klinika
 Limbová 1, 833 40 Bratislava
 tel.: 02/59371103
 e-mail: bzduch@gmail.com, www.sslba.sk

Organizuje Spolok slovenských lekárov v Bratislave.

december - Bratislava
Konferenčné centrum MZ SR
Monotematický pracovný deň Slovenskej hepatologickej spoločnosti

Kontakt:

Prof. MUDr. Štefan Hrušovský, Dr.SVS, PhD.
 1.interná klinika SZU a Déreovej FNŠP
 Limbova 5, 833 05 Bratislava
 tel.: 02/59544259, 5954, 4256
 e-mail: hrušovsky.s@gmail.com

Organizuje Slovenská hepatologická spoločnosť.

5. december - Bojnice, Hotel pod Zámkom
Vedecko pracovná schôdza Spolku lekárov Prievidza

Téma: UNI-klinika.

Kontakt: MUDr. Ladislav Frankovič

Psychiatrické oddelenie
 NsP Prievidza, Nemocnica so sídlom v Bojniciach
 tel.: 046/5112548, 0918 717729
 e-mail: ladislav@frankovic.sk

Organizuje Spolok lekárov Prievidza.

5.-6. december - Prešov
XV. prešovský pediatrický deň s medzinárodnou účasťou

Téma: Prezentácia najnovších poznatkov v pediatrii pre lekárov pracujúcich na klinikách, oddeleniach, všeobecných lekárov detí a dorastu a lekárov z iných pracovísk

Kontakt: MUDr. Ján Koval', PhD.

Klinika pediatrie FNŠP J.A.Reimana
 Hollého 14, Prešov
 tel.: 051/7012558,59
 e-mail: koval@fnspresov.sk

Organizuje Slovenská pediatrická spoločnosť, Klinika pediatrie FNŠP J.A.Reimana Prešov, Spolok lekárov v Prešove v spolupráci so Samedí, s.r.o.

5.-7. december - Žilina, Hotel Holiday Inn
XIV. kongres SSEDK s medzinárodnou účasťou
DermaParty 2013

Kontakt: MUDr. Hana Zelenková, PhD.
 DOST, ul.dr. Pribulu 2
 089 01 Svidník
 tel.: 054/7882511
 e-mail: zelenkova@vl.sk
www.ssedk.sk

Organizuje Slovenská spoločnosť estetickej dermatológie a kozmetiky.

6. december - Bratislava
67. chirurgický deň Kostlivého

Kontakt:

MUDr. Alexander Škoda

I. chirurgická klinika LFUK a UNB
 Mickiewiczova 13
 813 69 Bratislava

e-mail: kostlivehoden@zoznam.sk

Organizuje Slovenská chirurgická spoločnosť.

12. december - Lučenec
Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Lučenec

Téma: OVL. Interdisciplinárna spolupráca – nezaštupiteľný aspekt v každodennej praxi

Kontakt: MUDr. M. Szentiványi
 Nám. Republiky 14, 984 39 Lučenec
 tel.: 047/4311364

Organizuje Spolok lekárov Lučenec.

12. december - Rimavská Sobota
Reštaurácia Junior komplex
Vedecko-pracovná schôdza Spolku lekárov v Rimavskej Sobotě

Téma: Civilizačné ochorenia z pohľadu gynekológa

Kontakt: MUDr. Hana Sedláčková
 Šrobárova 1, 979 12 Rimavská Sobota
 tel.: 047/5612506, 0904 439621
 e-mail: hana.sedlackova@nemocnica.com

Organizuje Spolok lekárov v Rimavskej Sobotě.

12. december - Trebišov
Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Trebišov

Téma: ORL – varia.

Kontakt: MUDr. Ľudmila Vasilková
 ORL JAS NsP Trebišov, a.s.
 075 01 Trebišov
 tel.: 056/6660712

Organizuje Spolok lekárov Trebišov v spolupráci: Regionálna lekárska komora Košice, NsP Trebišov, a.s.

13. – 14. december - Smrdáky
14. smrdácke dni

Téma: Psoriáza, ekzémy, nádory kože, balneoterapia, fototerapia

Kontakt: MUDr. Ján Lidaj
 Prírodné liečebné kúpele Smrdáky
 e-mail: lidaj@spasmrdaky.sk

Organizuje Slovenská dermatovenerologická spoločnosť.

18. december - Dolný Kubín
Veľká zasadačka DONsP
Odborné vzdelávacie podujatie Spolku lekárov Orava

Téma: Oddelenie dlhodobých chorých.

Kontakt: MUDr. Ladislav Ninis
 DONsP, Dolný Kubín
 e-mail: sekretarslo@gmail.com

Organizuje Spolok lekárov Orava.

18. december - Ružomberok
Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Ružomberok

Téma: Aktuality v pediatrii a neonatológii

Kontakt: MUDr. Roman Podoba
 Klinika radiačnej a klinickej onkológie, ÚVN – FN
 gen. M. Vesela 21, 034 26 Ružomberok

tel.: 044/4382233, e-mail: podobar@uvn.sk

Organizuje Spolok lekárov Ružomberok.

19. december - Skalica
XXX. vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou

Téma: Výchova a vzdelávanie v ošetrovatelstve zamerané na aktuálne problémy klinickej praxe v Ošetrovatelstve III. a vo Verejnom zdravotníctve II. Varia

Kontakt: Prof. PhDr. Ivica Gulášová, PhD.
 Narcisová 40, 821 01 Bratislava
 tel.: 0903139645

e-mail: mpalun@gmail.com,
ivica.gulasova@post.sk

Organizuje sekcia pedagogických pracovníkov Slovenskej spoločnosti sestier a pôrodných asistentiek, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety, n.o., Bratislava, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce Dr. P. Blahu, Skalica, APOSS a mesto Skalica.

19. december - Bardejov, NsP Sv. Jakuba n.o.
Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov v Bardejove

Téma: Rehabilitačná.

Kontakt: MUDr. Marcel Litavec
 Detské odd., NsP sv. Jakuba n.o.
 Sv. Jakuba 21, 085 01 Bardejov
 tel.: 054/4788685

e-mail: marcellitavec@nsp-bardejov.sk

Organizuje Spolok lekárov v Bardejove.

19. december - Michalovce,
Veľká zasadačka NsP Š. Kukuru, a.s.
Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Michalovce

Téma: Urologické oddelenie.

Kontakt: MUDr. Dana Jurečková
 Špitálska 2, 071 01 Michalovce
 tel.: 056/6416370
 e-mail: jureckovad@gmail.com

Organizuje Spolok lekárov Michalovce v spolupráci s RLK Košice.

19. december - Trnava, FN jedáleň
Vedecká pracovná schôdza Spolku lekárov Trnava

Téma: Zaujímavé kazuistiky a vybrané témy v odbore

Kontakt:

Doc. MUDr. Anna Strehárová, PhD., mim. prof.
 Infekčná klinika FN
 A.Žarnova 11, 917 75 Trnava
 tel.: 033/5938725

Organizuje Spolok lekárov Trnava v spolupráci: Trnavská univerzita, ÚDZS.

20. december - Rožňava, Zasadacia sála NsP
Vedecká pracovná schôdza Spolku gemerských lekárov v Rožňave

Téma: Nové poznatky v neurológii.

Kontakt: MUDr. Anna Šoltésiová
 NsP sv. Barbory
 Špitálska 1
 048 01 Rožňava
 e-mail: srlk.roznava@gmail.com

Organizuje Spolok gemerských lekárov v Rožňave v spolupráci: Subregionálna lekárska komora v Rožňave, NsP sv. Barbory v Rožňave.

KALENDÁR PODUJATÍ SLS 2014

Registračný formulár

na nahlásenie odborných vzdelávacích podujatí organizovaných v roku 2014
(návod na vyplnenie – pozri príloha)

Termín zaslania: 30. september 2013

1. Názov podujatia :

2. Dátum a miesto konania:

3. Typ podujatia (kongres, konferencia, sympóziu, seminár, iné vzdelávacie podujatie):

4. Hlavná téma (témy) podujatia:

5. Hlavný organizátor podujatia

(uviesť názov odbornej spoločnosti/sekcie, spolku lekárov/farmaceutov SLS, alebo iného právneho subjektu):

6. Spoluorganizátor (spoluorganizátori) podujatia

(uviesť názov odbornej spoločnosti/sekcie, spolku lekárov/farmaceutov SLS, alebo iného právneho subjektu):

7. Odborný garant podujatia

(uviesť názov odbornej spoločnosti /sekcie, spolku lekárov/farmaceutov SLS):

8. Organizačné zabezpečenie podujatia

(uviesť meno, adresu a kontakt na osobu zodpovednú za organizačné zabezpečenie podujatia, napr. predsedu organizačného výboru):

Tel./mobil: _____

Fax: _____

E-mail: _____

www: _____

(Kontakt bude zverejnený v Kalendári podujatí SLS 2014)

Dátum:

meno, priezvisko, tituly
podpis a pečiatka hlavného organizátora

Registračný formulár – príloha

1. Tlačivo „**Registračný formulár**“ vyplňuje **výbor** odbornej spoločnosti (sekcie), spolku lekárov/farmaceutov SLS, ktorý je hlavným organizátorom, spoluorganizátorom, alebo odborným garantom vzdelávacieho podujatia. Zasiela ho Sekretariátu SLS na registráciu a zverejnenie v **Kalendári podujatí** pre príslušný kalendárny rok.
2. Do **Registra podujatí SLS** sú zaradené odborné vzdelávacie podujatia, ktoré sú
 - **o r g a n i z o v a n é** v rámci ďalšieho sústavného vzdelávania zdravotníckych pracovníkov podľa §42 Zák. 578/2004 Z.z. (v znení ďalších predpisov) a
 - **h o d n o t e n é** kreditným systémom podľa Vyhl. MZ SR č. 366/05 Z.z. a podľa nariadenia vlády SR č. 322/2006 Z.z. (v znení ďalších predpisov).
3. Podujatie, ktoré je zaradené do **Registra podujatí SLS** bude mať pridelené **číslo - variabilný symbol**, ktorý hlavný organizátor bude uvádzať vo vydávaných materiáloch (pozdávky, programy, zborníky a pod.) .
4. **Názov podujatia** sa uvádza v tlačive v takom znení, v akom bude uvádzaný na všetkých vydávaných informačných materiáloch a dokumentoch.
5. **Hlavný organizátor** je právny subjekt, ktorý je právne zodpovedný za organizáciu a realizáciu podujatia. Na vydávaných informačných materiáloch a dokumentoch sa jeho názov uvádza vždy na prvom mieste a v znení v akom je oficiálne registrovaný.
6. **Spoluorganizátor** (spoluorganizátori) je právny subjekt, ktorý si formu a rozsah spolupráce zmluvne dohodol s hlavným organizátorom. Na vydávaných informačných materiáloch a dokumentoch sa uvádza spravidla v poradí, ktoré vyjadruje podiel participácie na organizačnom zabezpečení a realizácii podujatia, prípadne ako bolo dohodnuté s hlavným organizátorom.
7. **Odborný garant** (garanti) podujatia je odborná spoločnosť/sekcia, spolok lekárov/farmaceutov SLS (**nie fyzická osoba**), ktorý je kompetentný garantovať odborné zameranie prednášok prezentovaných na vzdelávacom podujatí. Vo vydávaných informačných materiáloch a dokumentoch sa uvádza osobitne.
8. **P o s t u p pri organizovaní odborných vzdelávacích podujatí SLS je upravený v metodických pokynoch, ktoré sú pre výbory organizačných zložiek SLS z á v ä z n é.**

Chcete svoju kožu liečiť
alebo len ošetrovať?

Excipial®

Lieky na suchú kožu

Skrátené informácie o liekoch

Názov lieku:

Excipial U Hydrolotio, Excipial U Lipolotio

Kvalitatívne a kvantitatívne zloženie lieku: Urea 20 mg v 1 ml lieku (Excipial U Hydrolotio); Urea 40 mg v 1 ml lieku (Excipial U Lipolotio)

Lieková forma: Dermálna emulzia

Popis lieku: biela emulzia charakteristickej vône (Excipial U Hydrolotio), biela, homogénna, jemne parfumovaná emulzia (Excipial U Lipolotio)

Klinické údaje: Terapeutické indikácie: Veľkoplošné použitie na ochranu a ošetrovanie citlivej alebo mierne podráždenej kože, pre normálny až mierne suchý typ

kože (Excipial U Hydrolotio), pre suchú až veľmi suchú kožu (Excipial U Lipolotio), vhodné na doplnkovú miestnu liečbu kožných ochorení silno účinnými kožnými liekmi, na starostlivosť o pokožku pri do-liečovaní kožných ochorení.

Excipial U Lipolotio je možné použiť na srbivé prejavy, atopický ekzém, psoriázu.

Dávkovanie a spôsob podávania:

Liek sa nanáša 2 až 3 krát denne na postihnuté miesta. Dávkovanie platí aj pre deti.

Kontraindikácie: Precitlivenosť na zložky lieku.

Farmakologické vlastnosti: Farmako-

dynamické vlastnosti: ATC klasifikácia – D02AE01 Urea je prirodzený hydratačný faktor rohovej vrstvy epidermis. Ovplyvňuje väzbu vody na intracelulárne proteíny. Keratín nerozpúšťa, ale zmäkčuje (resp. maceruje). V danej koncentrácii neznižuje epidermálnu bariérovú funkciu. Excipient je emulzia typu o/v, obsahujúca 11 % lipidov (Excipial U Hydrolotio), resp. 36 % lipidov (Excipial U Lipolotio).

Farmakokinetické vlastnosti: Urea je telu vlastná látka, preto nie je možné určiť jej farmakokinetiku.

Dátum poslednej revízie textu: júl 2006

Liek nie je viazaný na lekársky predpis.

Cystitída pod kontrolou

36 mg PAC-A*
v dennej dávke

* proantokyandíny typu A stanovené metódou DMAC

Cys-control®

zdravotnícka pomôcka

CE

pomáha liečiť infekcie močových ciest a zabraňuje ich opakovaniu

- znižuje schopnosť baktérií *E. coli* prichytiť sa na steny močového mechúra
- odstraňuje baktérie prirodzenou cestou - vyplavovaním (autoflush)
- obsahuje optimálnu dennú dávku 36 mg PAC-A na dosiahnutie priaznivého účinku

Odporúča sa užívať:

- už pri prvých príznakoch zápalu močových ciest
- ako doplnok pri antibiotickej liečbe
- v prevencii recidivujúcich cystitíd

 Arkopharma

Distribútor pre SR: S&D Pharma SK s.r.o., Farebná 32, 821 05 Bratislava

inzercia

www.cyscontrol.com